

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Liikesalaisuuslain tuomat muutokset liikesalaisuuksien
oikeudettomaan hankkimiseen, käyttöön ja ilmaisemiseen

Lapin yliopisto
Oikeustieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Työoikeus
Veera Heikkilä
Kevät 2020

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Liikesalaisuuslain tuomat muutokset liikesalaisuuksien oikeudettomaan hankkimiseen, käyttöön ja ilmaisemiseen

Tekijä: Veera Heikkilä

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Oikeustiede, työoikeus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: XIV + 76 sivua

Vuosi: 2020

Tiivistelmä:

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella liikesalaisuuslain tuomia muutoksia liikesalaisuuksien oikeudettomaan hankkimiseen, käyttöön ja ilmaisemiseen koskevaan lakisääteiseen suojaan. Keskeisessä roolissa on sen selvittäminen, miten oikeustilaa on muutettu ja mitä ongelmia uusilla säädöksillä on ollut tarkoitus ratkaista. Tutkielmassa käytän oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää.

Tutkielman alussa määritellään liikesalaisuuden käsite ja sen sisältö, verrataan liikesalaisuuden ja ammattitaidon välistä rajanvetoa sekä määritellään liikesalaisuuksien asemaa immateriaalioikeuksina. Ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa Suomessa ei ollut omaa erillistä lakia liikesalaisuuksien suojasta, vaan sääntely oli hyvin pirstaleista ja säädösten välinen terminologia epäyhtenäistä. Liikesalaisuuslain tarkoituksena oli liikesalaisuusdirektiivin (2016/943/EU) täytäntöönpano, ja samalla myös kansallisen sääntelyn yhtenäistäminen.

Liikesalaisuuslain tultua voimaan, keskeisenä uudistuksena voidaan nähdä väärinkäytösten paljastamista koskevan whistle blowing -sääntelyn voimaantulo, jolla pyritään edistämään väärinkäytöstapausten julkituloa oikeuttamalla liikesalaisuuden ilmaiseminen väärinkäytöstapauksissa. Merkittäviä muutoksia löytyy liikesalaisuuslain 4 §:stä, jossa on lueteltu henkilöpiiri, jonka voidaan katsoa syyllistyneen liikesalaisuuden loukkaukseen. Aiemmin tämä luettelo on löytynyt ainoastaan rikoslaista, joten nyt myös siviilioikeudelliselta kannalta henkilöpiiri ulottuu koskemaan myös yrityksiä. 4 §:ssä on myös muita merkittäviä oikeudetonta käyttöä koskevia säännöksiä, kuten tiedon saastuminen väärinkäytöksen seurauksena, sekä automaattisen salassapitovelvoitteen syntyminen. Oikeudettoman hankkimisen osalta laissa on nyt erikseen määritelty myös tilanteet, joissa liikesalaisuuden hankkiminen on oikeutettua. Kaiken kaikkiaan liikesalaisuuslain voidaan todeta antavan merkittävästi parempaa suojaa liikesalaisuuksille, mutta samalla suojan tason parantumisen myötä kasvaa myös riski toisen liikesalaisuuksien loukkaamisesta.

Avainsanat:

Liikesalaisuuslaki, liikesalaisuus, työoikeus, salassapitovelvoite

Sisällys

Lähteet.....	IV
Lyhenteet.....	XIII
1. Johdanto	1
1.1 Tutkielman aihe ja lähtökohdat.....	1
1.2 Tutkimusongelma ja tutkimusmetodi.....	3
1.3 Tutkimuksen rakenne	4
2. Yleisesti liikesalaisuuksista	6
2.1 Liikesalaisuuden määritelmä	8
2.1.1 Salassapitotahto.....	12
2.1.2 Taloudellinen arvo eli salassapitointressi	14
2.1.3 Tosiasiallinen salassapito.....	15
2.2 Liikesalaisuuksien jaottelu	17
2.2.1 Jaottelu taloudellisiin ja teknisiin tietoihin.....	18
2.2.2 Negatiivinen tieto liikesalaisuutena	20
2.3 Rajanveto työntekijän ammattitaidon ja liikesalaisuuksien välillä.....	21
2.4 Liikesalaisuudet immateriaalioikeuksina	29
3. Liikesalaisuuksien oikeudeton hankkiminen.....	32
3.1 Sääntely ennen liikesalaisuuslakia.....	32
3.2 Uudistukset liikesalaisuuksien oikeudeton hankkimista koskevaan sääntelyyn	38
3.3 Oikeutettu hankkiminen	41
3.3.1 Itsenäisesti keksiminen	41
3.3.2 Käänteismallinnus	42
3.3.3 Tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuden käyttäminen.....	43
3.3.4 Hyvän liiketavan mukainen menettely	44
3.4 Tiedon saastuminen.....	45
4. Muutokset salassapitovelvollisuuteen.....	49

4.1 Liikesalaisuuksien oikeudeton käyttö ja ilmaiseminen.....	49
4.2 Automaattinen salassapitovelvoite.....	55
4.3 Whistle blowing -menettely.....	59
5. Salassapitosopimukset	65
5.1 Yleisesti salassapitovelvoitteista.....	66
5.2 Suhde kilpailukielttoon.....	68
6. Lopuksi.....	72
6.1 Liikesalaisuuksien sääntely muissa Pohjoismaissa.....	73
6.2 Johtopäätökset.....	74

Lähteet

Kirjallisuus

Aarnio, Aulis: Mitä lainoppi on? Forum-oikeustiede. Tammi. Helsinki 1978. (Aarnio 1978)

Aho, Tuomas: Yrityssalaisuuksien suojasta julkisissa hankinnoissa ja yhteishankkeissa. Defensor Legis N:o 1/2006. (Aho 2006)

Carlsson, Maria – Von Weissenberg, Ulla – Fogelholm, Christian – Herler, Casper – Krook, Åsa – Lindqvist, Askö – Merikalla-Their, Heidi – Syrjänen, Jani – Tuominen, Sami: Sopimusriskit. Sanoma Pro. Helsinki 2014. (Carlsson ym. 2014)

Castrén, Martti: Kilpailusuoja yritystoiminnassa. Teoksessa Yritysoikeus, toimittanut Kirsti Rissanen ym. WSOY, 2. uudistettu painos. Helsinki 2006. (Castrén 2006)

Castrén, Martti: Liikesalaisuuksien oikeussuojasta yhteistoimintasuhteissa ja niiden jälkeen. Suomalainen lakimiesyhdistys. Helsinki 1973. (Castrén 1973)

Castrén, Martti: Liikesalaisuus, tekninen esikuva ja ohje uusien lakien valossa. Defensor Legis N:o 9-10, 1980. (Castrén 1980)

Cohen, Jerry & Gutterman, Alan S.: Trade Secrets Protection and Exploitation. 2. uudistettu painos. 2001. (Cohen & Gutterman 2001)

Erling, Jenni: Yrityssalaisuuksien suojaaminen työsuhteen päättymisen jälkeen – erityistar- kastelussa sopimusperusteiset suojakeinot. Tampereen yliopisto 2008. (Erling 2008)

Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus. Talentum, 5. uudistettu painos. Helsinki 2014. (Haarman 2014)

Haarmann, Pirkko-Liisa & Mansala, Marja-Leena: Immateriaalioikeuden perusteet. Talen- tum, 2. uudistettu painos. Helsinki 2012. (Haarman & Mansala 2012)

Hietala, Harri – Hurmalainen, Mikko – Kaivanto, Keijo: Työsopimus ja ehdot erityistilan- teissa. Alma Talent, 2. uudistettu painos. Helsinki 2019. (Hietala – Hurmalainen – Kaivanto 2019)

Hirvonen Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011. (Hirvonen 2011)

Huhtamäki, Heikki A.: Kilpailukiello ja salassapito sopimussuhteissa. Lakimiesliiton kustannus. Viro 2014. (Huhtamäki 2014)

Huhtamäki, Heikki A.: Pätevä kilpailukieltosopimus. Lakimiesliiton kustannus. Vantaa 2010. (Huhtamäki 2010)

Karhu, Juha: Lojaliteettiperiaate sopimusoikeudessa – oikeudellista peruskartoitusta. Juhla-julkaisu Leena Kartio 1938 – 30/8 – 2008. Helsinki 2008. (Karhu 2008)

Kokko, Mira: Liikesalaisuusdirektiivin vaikutuksesta kansalliseen liikesalaisuussuojaan. Teoksessa: *Oesch Rainer – Eloranta Mikko – Heino Mari – Kokko Mira:* Immateriaalioikeudet ja yleinen etu. Alma Talent Oy. Helsinki 2017. (Kokko 2017)

Koskinen, Seppo: Ammatti- ja liikesalaisuus. Edita Publishing Oy. 2002. (Koskinen 2002)

Koulu, Risto: Immateriaalinen varallisuus konkurssissa. WSOY. Porvoo 2003. (Koulu 2003)

Lautjärvi, Heidi: Business Crime – yritysjohdon miinakenttä. Edita Publishing Oy. Keuruu 2018. (Lautjärvi 2018)

Lohiniva-Kerkelä, Mirva: Verosalaisuus. Edita Publishing Oy. Helsinki 2003. (Lohiniva-Kerkelä 2003)

Määttä, Kalle: Yritysoikeus yritystoiminnan suunnittelussa. Edita Publishing Oy. Helsinki 2005. (Määttä 2005)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuden suoja ja entiset työntekijät. Defensor Legis N:o 2/2003. (Nyblin 2003)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuksien suojaaminen ja oma henkilöstö. Defensor Legis N:o 4/2008. (Nyblin 2008)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuksille dokumenttisuoja? Defensor Legis N:o 1/2001. (Nyblin 2001)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuusrikokset – korkeimman oikeuden ratkaisut 2013-2015, osa II. Defensor Legis 2016/2. (Nyblin 2016)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuusrikokset, teoksessa Uudistuva talousrikosoikeus, toimittaneet Raimo Lahti ja Pekka Koponen. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, E-sarja N:o 10, 2004. (Nyblin 2004)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuusrikokset. Teoksessa Lahti, Raimo & Koponen, Pekka: Talousrikokset. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski 2007. (Nyblin 2007)

Rognstad, Ole-Andreas: Property Aspects of Intellectual Property. Englanti, Cambridge 2018. (Rognstad 2018)

Saarnilehto, Ari – Annola, Vesa – Hemmo, Mika – Karhu, Juha – Kartio, Leena – Tammi-Salminen, Eva – Tolonen, Juha – Tuomisto, Jarmo – Viljanen, Mika: Varallisuus oikeus. Alma Talent Fokus -palvelu. 2012. Vierailtu 28.4.2020. Saatavilla: <http://fokus.almatalent.fi/ezproxy.ulapland.fi/teos/IAIBCXJTBF#kohta:VARALLISUUSOIKEUS>.

Sahinoja, Antti: Työtekijän salassapitovelvollisuus yrityssalaisuuksista. Defensor Legis N:o 6/2013. Referee-artikkeli. (Sahinoja 2013)

Salminen, Ari & Lauri Heiskanen: Whistle blowing - Piliin puhaltaminen ja organisaatioiden kehittäminen: Katsaus tutkimuskirjallisuuteen. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 192. 2013. (Salminen & Heiskanen 2013)

Sandgren, Claes: Vad är rättsvetenskap? Jure Bokhandel. 2009. (Sandgren 2009)

Schovsbo, Jens & Bruun, Niklas: The implementation of the Trade Secrets Directive in the Nordic countries. Helsinki 2019. (Schovsbo & Bruun 2019)

Stähle, Pirjo & Grönroos, Mauri: Knowledge Management – tietopääoma yrityksen kilpailutekijänä. WSOY. Porvoo 1999. (Stähle & Grönroos 1999)

Tiitinen, Kari-Pekka & Kröger, Tarja: Työsopimusoikeus. Talentum. Helsinki 2012. (Tiitinen & Kröger 2012)

Tolonen Hannu: Oikeuslähdeoppi. WSOY. Helsinki 2003. (Tolonen 2003)

Vapaavuori, Tom: Liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset. Alma Talent Oy, 3. uudistettu painos, Helsinki 2019. (Vapaavuori 2019)

Vapaavuori, Tom: Yrityssalaisuudet ja salassapitosopimukset. Talentum. Helsinki 2005. (Vapaavuori 2005)

Vapaavuori, Tom: Yrityssalaisuudet, liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset. Talentum, 2. uudistettu painos, Helsinki 2016. (Vapaavuori 2016)

Viljanen, Pekka: Yrityssalaisuusrikokset. Teoksessa: *Frände, Dan – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus: Keskeiset rikokset.* Edita Publishing Oy. Helsinki 2018. (Viljanen 2018)

Viljanen, Pekka: Vielä yritysvakoilusta ja yrityssalaisuuden rikkomisesta. Defensor Legis N:o 3/2001. (Viljanen 2001)

Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoittaminen. Teoksessa *Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeudet.* Talentum, 2. uudistettu painos. Helsinki 2011. (Viljanen 2011)

Verkkolähteet

Aalto, Amanda: Finanssialan lausunto Oikeusministeriölle koskien komission direktiiviehdotusta unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta ja tätä koskevasta valtioneuvoston U-kirjelmästä. Vierailtu 14.2.2020. Saatavilla: https://www.finanssiala.fi/lausunnot/FAlausunto_21092018_OM_Vaarinkaytoksista_ilmoittajan_suoja.pdf

Akava: Kilpailukieltosopimukset akavalaisilla. Akavan selvitys 2017. Vierailtu 2.3.2020. Saatavilla: https://akava.poutapilvi.fi/files/22416/Salassapitoehdot_tyosopimuksissa_2017.pdf

Akava: Kilpailukieltosopimusten määrä kolminkertaistunut 2000-luvulla – vaatii sääntelyn uudistamista. Julkaistu Edilexissä 8.8.2017. Vierailtu 2.3.2020. Saatavilla: <https://www.edilex.fi.ezproxy.ulapland.fi/uutiset/53152?allWords=salassapitosopimukset&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=675361>

Akavalainen-verkkolehti: Kysymyksiä ja vastauksia: liikesalaisuuslaki. Julkaistu 19.10.2017. Vierailtu 2.3.2020. Saatavilla: https://www.akavalainen.fi/akavalainen/ajassa/artikkelit/kysymyksiä_ja_vastauksia_liikesalaisuuslaki

Bruun, Niklas: IPR University Centerin lausunto Työ- ja elinkeinoministeriölle koskien lausuntopyyntöä 18.12.2013 TEM/2755/03.02.01/2013. Helsinki 2014. Vierailtu 29.1.2020. Saatavilla: <https://ipruc.fi/wp-content/uploads/Liikesalaisuusdirektiivilausuntofinal.pdf>

EUIPO:n (European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights) toteuttama tutkimus: Protecting Innovation through Trade Secrets and Patents: Determinants for European Union Firms, heinäkuu 2017. Vierailtu 12.2.2020. Saatavilla: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Trade%20Secrets%20Report_en.pdf

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari: Yritysten rikosturvallisuus. Riskit ja niiden hallinta. Helsinki 2017. Vierailtu 12.2.2020. Saatavilla: <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2017/10/yritysten-rikosturvallisuus-2017web.pdf>

KPMG Suomi, artikkeli 10/2019: Väärinkäytösten ilmoitusjärjestelmä tulee pakolliseksi EU-maissa. Vierailtu 11.1.2020. Saatavilla: <https://suuntakasvuun.kpmg.fi/2019/10/08/vaarinkaytosten-ilmoitusjarjestelma-tulee-pakolliseksi-eu-maissa/>

Kuntaliitto: Haapalehto, Saija, 2018 blogikirjoitus: Pilliinpuhaltaja ilmiantaa väärinkäytöksen. Vierailtu 23.1.2020. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2018/pilliinpuhaltaja-ilmiantaa-vaarinkaytoksen>

Sutela, Marja – Määttä, Tapio – Myrsky, Matti: Ohjeita oikeustieteellisen tutkielman laatimiseen. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja N:o 5, Joensuun yliopisto, 2003. Vierailtu 24.1.2020. Saatavilla: <http://www.uef.fi/documents/300201/0/graduopas/d97f8486-bc58-4b23-8468-6dd693ba4e95>

Vapaavuori Tom, 2018 liikesalaisuuslakia käsittelevä kirjoitussarja: Miten tunnistat liikesalaisuuden? Näkemyksiä liikesalaisuuslaista II. Vierailtu 12.2.2020. Saatavilla: <https://pro.almatalent.fi/article/vapaavuori-miten-tunnistat-liikesalaisuuden-nakemyksia-liikesalaisuuslaista-ii/6911>

Vapaavuori Tom, 2018 liikesalaisuuslakia käsittelevä kirjoitussarja: Missä menee liikesalaisuuden sallitun ja kielletyn hankkimisen raja? Näkemyksiä liikesalaisuuslaista V. Vierailtu 14.2.2020. Saatavilla: <https://www.twobirds.com/fi/news/articles/2018/finland/nakemyksia-liikesalaisuuslaista-v>

Vapaavuori Tom, 2018 liikesalaisuuslakia käsittelevä kirjoitussarja: Liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella voi olla karmea kohtalo. Näkemyksiä liikesalaisuuslaista IV. Vierailtu 13.2.2020. Saatavilla: <https://pro.almatalent.fi/article/tom-vapaavuori-liikesalaisuutta-loukkaavalla-tuotteella-voi-olla-karmea-kohtalo/7057>

Vapaavuori Tom, 2018 liikesalaisuuslakia käsittelevä kirjoitussarja: Liikesalaisuuden salassapitovelvoitteet. Näkemyksiä liikesalaisuuslaista III. Vierailtu 13.1.2020. Saatavilla: <https://www.twobirds.com/fi/news/articles/2018/finland/nakemyksia-liikesalaisuuslaista-iii>

Vapaavuori Tom, 2019 liikesalaisuuslakia käsittelevä kirjoitussarja: Ilmiantamisesta hovi-kelpoista toimintaa. Näkemyksiä liikesalaisuuslaista VIII. Vierailtu 14.2.2020. Saatavilla: <https://www.twobirds.com/fi/news/articles/2019/finland/nakemyksia-liikesalaisuuslaista-viii>

Suomen Yrittäjät: Liikesalaisuudet. Vierailtu 22.10.2019. Saatavilla: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/innovaatiot-ja-aineeton-omaisuus/liikesalaisuudet-593422>

Suomen Yrittäjät: Lausunto liikesalaisuuksien suojaaja koskevasta ehdotuksesta parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (U 5/2014 vp, jatkokirje), 16.9.2015. Vierailtu 14.2.2020. Saatavilla: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-11011.pdf>

WIPO:n (World Intellectual Property Organization) artikkeli: Frequently Asked Questions: Trade Secrets Basics. Vierailtu 10.2.2020. Saatavilla: https://www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.html

Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry: Työsuhteeseen liittyvät kilpailukieltosopimukset ja salassapito. 2007. Vierailtu 24.12.2019. Saatavilla: http://www.akavanerityisalat.fi/files/4893/Tyosuhteeseen_liittyvat_kilpailurajoitukset_j_a_salassapito.pdf

Virallislähteet

Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/943 julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta

Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelu- ja yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 46/2014 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamiseksi (HE 53/2002 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (HE 66/1988 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle 1) laeiksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa ja 2) markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta (HE 114/1978 vp)

HE 9/2018 vp LaV 21.03.2018 professori Sakari Melander Asiantuntijalausunto

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle 29.11.2017. Vierailtu 30.1.2020. Saatavilla: <https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/aloitteet-lausunnot-ja-kananotot/2017/29.11.2017-liikesalaisuusdirektiivin-kansallista-taytantonpanoa-valmistelevan-tyoryhman-mietinto/>

Komission ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja julkistamiselta, 28.11.2013. COM/2013/0813 final – 2013/0402 (COD)

Komission tiedonanto – Tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua, EUVL C 291, 30.8.2014.

Lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter

Lag (2018:558) om företagsgemligheter

Laki rikoslain muuttamisesta 61/2003

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta 596/2018

Lakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (LaVL 8/2018 vp.)

Liikesalaisuuslaki 595/2018

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja, 5/2019: EU-oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojeleminen, Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi – lausuntoyhteenveto. Helsinki 2019. (OM 2019)

Perustuslaki 731/1999

PeVM 25/1994 vp Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta. Helsinki 1994 (PeVM 25/1994)

Rikoslaki 39/1889

SopS 5/1995

SopS 18/1990

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinoelämässä 1061/1978

Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, 15.4.1994

Työsopimuslaki 55/2001

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2/2018: Liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietintö. Helsinki 2018. (TEM 2/2018)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 18/2018: Selvitys kilpailukieltosopimusten ja salassapitosopimusten käytöstä. Helsinki 2018. (TEM 18/2018)

Liikesalaisuusdirektiivi (2016/943/EU)

Tanska: Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven), LBK nr 1052 af 04/07/2016, Lov om markedsføring (Markedsføringsloven), LOV nr 426 af 03/05/2017

Norja: Lov om straff, LOV-2005-05-20-28 ja Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. markedsføringsloven, LOV 2009-01-09-2.

Oikeuskäytäntö

C-131/88 Komissio v. Saksa ECR 1-825

C-190/90 Komissio v. Alankomaat ECR 1-3265

HelHO 2009:2161

HelHO 2017:16

KHO 2806/2015

KHO 1181/2017

KKO 1991:11

KKO 2003:19

KKO 2004:4

KKO 2769/2008

KKO 2013:17

KKO 2013:20

KKO 2015:42

KKO 2019:7

Kouvolan HO 2004:2

MAO 18/11

MAO 166/10

MAO 184/14

MAO 534/14

MAO 512/19

Turun HO 2011-T-6

VaaHO 2011:8

Ashby Donald and others v. France, App No 36769/08

Neij and Kolmisoppi v. Sweden, App No 40397/12

Guja v. Moldova, App No 14277/04

Bathellier v. France, App No 49001/07

Lyhenteet

EIS Euroopan ihmisoikeussopimus

EIT Euroopan ihmisoikeus tuomioistuin

EU Euroopan unioni

EUIPO European Union Intellectual Property Office

EUT Euroopan unionin tuomioistuin

EUVL Euroopan unionin virallinen lehti

HE Hallituksen esitys

HelHO Helsingin hovioikeus

KHO Korkein hallinto-oikeus

KKO Korkein oikeus

LaV Lakivaliokunta

LSDirektiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/943 julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laitomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta

LSL Liikesalaisuuslaki (595/2018)

MAO	Markkinaoikeus
OK	Oikeudenkäymiskaari (4/1734)
OM	Oikeusministeriö
PeL	Perustuslaki (731/1999)
PeVL	Perustuslakivaliokunta
PeVM	Perustuslakivaliokunnan mietintö
HO	Hovioikeus
RL	Rikoslaki (39/1889)
SopMenL	Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978)
SopS	Pariisin yleissopimus
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
THO	Turun hovioikeus
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
TSL	Työsopimuslaki (55/2001)
VaaHO	Vaasan hovioikeus
WIPO	World Intellectual Property Organization
WTO	World Trade Organization, Maailman kauppajärjestö

1. Johdanto

1.1 Tutkielman aihe ja lähtökohdat

Tutkielman aiheena on liikesalaisuuslain tuomat muutokset liikesalaisuuksien oikeudetto-
maan hankkimiseen, käyttöön ja ilmaisemiseen liittyvään sääntelyyn ja oikeustilaan. Kysei-
set teemat ovat olleet viime vuosina vahvasti esillä niin EU:ssa kuin kansallisella tasolla.
Elokuussa vuonna 2018 voimaan tullut liikesalaisuuslaki voidaan nähdä yhtenä merkittä-
vänä etappina Suomessa liikesalaisuuksia koskevan sääntelyn osalta, sillä tätä aiemmin lii-
kesalaisuuksia koskevasta sääntelystä ei ole ollut omaa erillislakia, ja sääntely on ollut hyvin
hajanaista. Liikesalaisuuslain taustalla on vaikuttanut Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiivin (EU) 2016/943 julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalai-
suuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta (jäljempänä lii-
kesalaisuusdirektiivi) täytäntöönpano. Liikesalaisuuksia koskeva sääntely on siis muuttunut
koko Euroopan unionin (EU) alueella viimeisten vuosien aikana direktiivin täytäntöönpanon
seurauksena ja näin ollen Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) oikeuskäytäntöä uuden
direktiivin pohjalta ei vielä juurikaan ole.¹ Direktiivin tarkoituksena on ollut täsmentää koko
EU:n alueella liikesalaisuuden määritelmää, ja samalla yhtenäistää niiden suojaa koskevaa
lainsäädäntöä koko unionin alueella.²

Yhteiskunnan digitalisoitumisen ja tekniikan jatkuvan kehityksen myötä tiedon ja erityisesti
suojaan tarvitsevan tiedon määrä on kasvanut, ja se tulee kasvamaan seuraavien vuosien ai-
kana yhä kiihtyvämpään tahtiin.³ Tiedon merkitys on entistä tärkeämpi kilpailuvaltti yrityk-
sen liiketoiminnassa, sillä yhä useamman yrityksen toiminta perustuu jonkinlaiseen tietoon.
Tieto on omiaan toimimaan yrityksen kilpailuvaltina, sillä se on salaista yrityksen henkistä
pääomaa, jota kilpailijat eivät tunne. Liikesalaisuuksien suojaaminen on merkittävässä roo-
lissa erityisesti uusien keksintöjen ja innovaatioiden sekä niin sanotun tietotaidon (know-
how) suojaamisen näkökulmasta.

---

¹ Direktiivi annettiin 8.6.2016 ja se oli täytäntöön pantava kaikissa jäsenmaissa 9.6.2018 mennessä.

² COM/2013/0813 final, s. 2.

³ HE 53/2002 vp. Ks. Määttä 2005, s. 521; *Suomessa on vuosina 1997-2000 tuomittu yrityssalaisuuden rikko-
misesta neljä henkilöä*. Toisaalta myös HE 66/1988, s. 76 on jo yli 30 vuotta sitten todettu, että taitotiedon
kysyntä ja taloudellinen arvo on kasvussa. Nykytilannetta voitaisiin kuvailla lähes samalla tavoin, mutta todel-
lisuudessa muutos on huima verrattain 30 vuoden taakse, johtuen tietotekniikan kehityksestä viimeisten vuo-
sikymmenien aikana.

Loistavina esimerkkeinä liikesalaisuuksien merkityksestä voidaan mainita esimerkiksi maailman suurimmat yhtiöt Facebook ja Google, joiden koko pääoma rakentuu lähes pelkästään liikesalaisuuksien varaan.⁴ Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (European Union Intellectual Property Office, EUIPO) teetti heinäkuussa vuonna 2017 tutkimuksen innovaatioiden suojelemisesta liikesalaisuuksien ja patenttien avulla EU:n jäsenvaltioiden yrityksissä ja tutkimuksen tulosten mukaan suomalaisista innovaatioita tuottavista yrityksistä yli 78% suojaa liikesalaisuuksilla tuotteita ja prosesseja koskevia innovaatioitaan.⁵ Tämä osoittaa sen, että Suomi on pysynyt suhteellisen hyvin kehityksessä mukana.

Liikesalaisuuksilla voidaan siis todeta olevan huomattava merkitys nykypäivän yritystoiminnassa, mutta jotta liikesalaisuuksien suoja saavutetaan ja voidaan säilyttää, on yritysten tiedostettava liikesalaisuuksien merkitys sekä ryhdyttävä konkreettisiin toimiin niiden suojaamiseksi. Tätä ennen yrityksen on kuitenkin voitava itse tiedostaa omat liikesalaisuutensa. Ratkaisevan tärkeää on, että yritykset ymmärtävät liikesalaisuuksien sisällön arvon ja myös sen, milloin liikesalaisuuksia kannattaa pyrkiä suojaamaan esimerkiksi patentein eikä pelkällä salassapidolla. Liikesalaisuuksien suojaamisohjelma tulisi olla kaikkien niiden yritysten tehtävälisellä, jotka haluavat suojata omaa IPR-salkkuaan. Uuden liikesalaisuuslain tuomat muutokset ovat kasvattaneet entisestään liikesalaisuuksien merkitystä yrityksille.⁶

Suomen lainsäädäntö mahdollisti 1.4.2003 asti sen, että työntekijällä ei ollut ilman salassapitosopimusta velvoitetta pitää työnantajayrityksen liikesalaisuutta työsuhteen päättymisen jälkeen salassa.⁷ Näin ollen työnantaja ei pystynyt puuttumaan tilanteeseen, jossa yrityksen entinen työntekijä käytti liikesalaisuutta hyväkseen tai ilmaisi sen eteenpäin. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että työntekijä saattoi vapaasti ilmaista entisen työnantajansa liikesalaisuuden kyseisen yrityksen kilpailijoille tai uudelle työnantajalleen. Huhtikuussa vuonna 2003 voimaan tulleen lakiuudistuksen jälkeen yrityssalaisuuden rikkomisesta ja sen yrityksestä on tullut rangaistavaa.⁸

---

⁴ Vapaavuori 2019, s. 23.

⁵ EUIPO:n teettämä tutkimus: Protecting Innovation through Trade Secrets and Patents: Determinants for European Union Firms. *Tutkimuksesta voidaan myös havaita, että liikesalaisuuksien ja patenttien käyttö täydentää toisiaan – monet yritykset käyttävät näitä molempia menetelmiä innovaatioidensa suojaamiseksi.*

⁶ Vapaavuori 2018: Miten tunnistat liikesalaisuuden?

⁷ Vapaavuori 2019, s. 100.

⁸ Lautjärvi 2018, s. 167. Ks. HE 53/2002 vp, s. 32.

Yrityksien pääoma koostuu yhä enenevässä määrin henkisestä pääomasta. Samalla myös työntekijöillä on yhä suurempi houkutus käyttää ja paljastaa uudessa työpaikassa entiselle työnantajalle kuuluvaa tietoa. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että mikäli uusi työnantaja ryhtyy käyttämään tietoa, saattaa myös hän syyllistyä yrityssalaisuuden loukkaamiseen. Vastaava tilanne saattaa syntyä myös sellaisille henkilöille, jotka ovat ryhtyneet työsuhteeseen liikesalaisuuksia mukanaan tuoneen työntekijän perustamaan yritykseen.⁹

Vanhan liikesalaisuuksien sääntelyä koskevan oikeustilan on todettu olleen Suomessa sekava, sillä liikesalaisuuksista oli säädetty hyvin hajanaisesti, osittain jopa ristiriitaisesti ja samalla käsitteistö eri lakien välillä oli sekavaa. Liikesalaisuuslain pääasiallinen tarkoitus on ollut Euroopan unionin liikesalaisuusdirektiivin täytäntöönpano, mutta samalla se on muuttanut joiltain osin myös suomalaista oikeustilaa, parantaen suojan tasoa.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimusmetodi

Tutkimuksessa käsittelem liikesalaisuuslain tuomia muutoksia oikeustilaan liikesalaisuuksien oikeudettoman hankkimisen, käytön ja ilmaisemisen osalta. Varsinainen tutkimuskysymys keskittyy siis liikesalaisuuslakia edeltäneen oikeustilan ongelmien ja ristiriitojen tarkasteluun sekä sen selvittämiseen, mitä ongelmia liikesalaisuuslailla on pyritty ratkaisemaan muuttamalla sääntelyä. Vaikka liikesalaisuuslain tuomat muutokset koskevatkin ensisijaisesti liikesalaisuuksien siviilioikeudellista suojaa, tulen tutkielmassa ottamaan huomioon myös rikosoikeudellisen puolen. Liikesalaisuuslain voimaantulolla on ollut tosiasiallista vaikutusta myös yrityssalaisuusrikoksiin ja kokonaiskuvan hahmottamiseksi haluan käsitellä yhdessä niin siviilioikeudellista kuin rikosoikeudellistakin puolta.

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa toimii oikeusdogmaattinen eli lainopillinen tutkimusmetodi, jonka tutkimuskohteena on voimassa olevan oikeuden tulkinta ja sen systematisointi.¹⁰ Lainoppi tutkii siis sitä, mikä on voimassa olevaa oikeutta ja mikä merkitys laista ja muista oikeuslähteistä (esimerkiksi lain esityöt ja EIT:n ja KKO:n ennakkoratkaisut) löytyvillä aineistoilla on.¹¹

---

⁹ Nyblin 2003, s. 232.

¹⁰ Aarnio 1978, s. 52.

¹¹ Hirvonen 2011, s. 23.

Oikeusdogmatiikkaa voidaan pitää tyypillisimpänä oikeustieteen lähestymistapana.¹² Oikeustiede käyttää oikeuslähteitä systematisoidakseen ja tulkitakseen useimmiten juuri oikeuslähteitä, mutta toisaalta oikeustiede itsessään on myös oikeuslähde. Kuulostaa kierolta, mutta samalla tämä osoittaa sen, että ”*oikeuslähteet eivät ole mikään staattinen tila tai kerrostuma, vaan jatkuvasti kehittyvä, normien ja oikeussysteemisten ajatusten sekä sovellusten hitaasti etenevä prosessi.*”¹³ Toisaalta samalla myös jokainen kannanotto oikeuslähteisiin luo samalla omaa käsitystä oikeuslähteistä, joita tulee pitää oikeudellisen argumentaation lähtökohtana.¹⁴

Tutkielma rakentuu voimassa olevien ja vanhojen oikeuslähteiden varaan. Keskeisimpänä tutkimusongelmana on selvittää, kuinka liikesalaisuuslaki on muuttanut liikesalaisuuksien oikeudetonta hankkimista, käyttöä ja ilmaisemista koskevaa sääntelyä. Tutkimuksen keskiössä on siis oikeusjärjestyksen sisällön selvittäminen ja tutkimuskohteen systematisointi. Tutkimuksen oikeuslähteitä käytettäessä vaati erityistä tarkkuutta ennen direktiivin voimaantuloa kirjoitettujen oikeuslähteiden käyttö.¹⁵ Siitä huolimatta, että sääntely on sisällöllisesti muuttunut, on muutosta edeltävästä kirjallisuudesta ja oikeuskäytännöstä hyötyä tulkittaessa ilmiöitä ja niiden kriteerejä. Näin ollen suuri osa perusteluista ja argumentaatiosta on edelleen relevanttia ja sovellettavissa tulkinnassa.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkielma koostuu kuudesta pääluvusta, ja se etenee järjestelmällisesti siten, että ensimmäinen pääluku sisältää johdattelun itse aiheeseen. Toisessa pääluvussa siirryn käsittelemään liikesalaisuuksia yleisellä tasolla. Luku sisältää niin liikesalaisuuslain mukaisen liikesalaisuuden määrittelyn, kuin sen mitä kriteerejä liikesalaisuudelle on laissa asetettu (salassapitotahto, taloudellinen arvo, tosiasiallinen salassapito). Lisäksi käsittelen toisessa luvussa lyhyesti myös liikesalaisuuksien jaottelua, rajanvetoa ammattitaidon ja liikesalaisuuksien välillä sekä liikesalaisuuksien asemaa immateriaalioikeutena.

---

¹² Sutela – Määttä – Myrsky 2013, s. 7.

¹³ Tolonen 2003, s. 8.

¹⁴ Sandgren 2009, s. 182.

¹⁵ Vanhoilla LSL:a edeltäneillä säädöksillä ja niitä koskeneella oikeuskäytännöllä on ainoastaan enää sallitun oikeuslähteen painoarvo.

Kolmannessa pääluvussa siirryn käsittelemään liikesalaisuuksien oikeudetonta hankintaa. Luku sisältää varsin yleisluonteisella tasolla aluksi perehdytyksen aiempaan oikeustilaan, jonka jälkeen syvennyn käsittelemään liikesalaisuuslain tuomia muutoksia. Tässä kohtaa käsiteltävä oikeutetun hankkimisen määrittely on yksi merkittävimpiä liikesalaisuuslain tuomia muutoksia oikeustilaan. Lisäksi tulen perehtymään siihen, mitä seuraa siitä, mikäli oikeudettomasti hankittua liikesalaisuutta käytetään sinänsä oikeutetussa ja laillisessa tarkoituksessa.

Luvussa neljä pohdin liikesalaisuuslain vaikutuksia liikesalaisuuksien oikeudettomaan käyttöön ja ilmaisemiseen eli niin sanottuun salassapitovelvoitteeseen. Yhtenä merkittävimpänä uudistuksena voidaan nähdä liikesalaisuuksien oikeutettuun ilmaisuun edellytykset antava whistle blowing -menettely, jonka tarkoituksena on ehkäistä väärinkäytöksiä. Tutkimuskysymyksen kannalta merkittävimpiä ovat tutkimuksen luvut kolme ja neljä, mutta on selvää, että muutoksen ymmärtämiseksi, muut luvut tukevat näitä lukuja.

Luku viisi käsittelee salassapitosopimusten käyttöä, edellytyksiä ja syitä niiden laatimiselle. Luku sisältää hyvin yleisluentoisen katsauksen salassapitosopimusten suhteeseen kilpailukieltoon nähden.

Lopuksi luvussa kuusi kokoan yhteen tutkielman loppupäätelmän liikesalaisuuslain tuomista muutoksista liikesalaisuuksien oikeudettomaan hankintaan, käyttöön ja ilmaisemiseen sekä tarkastelen tiiviisti tilannetta muissa Pohjoismaissa. Tutkimustulokset on tiivistetty vielä erikseen johtopäätökset -osioon.

2. Yleisesti liikesalaisuuksista

Liikesalaisuuksista on nykyisin säädetty elokuussa vuonna 2018 voimaantulleessa liikesalaisuuslaissa 595/2018, jonka taustalla on vaikuttanut liikesalaisuusdirektiivin täytäntöönpano, mutta laissa on osin myös merkittäviä kansallisia lisäyksiä verrattuna direktiivin sisältöön. Liikesalaisuusdirektiivi on lähtökohtaisesti minimidirektiivi eli kansallisella tasolla valtioilla on oikeus säätää laajemmasta liikesalaisuuksien suojasta kuin mitä direktiivissä on suojattu.¹⁶ Näin myös Suomi on täytäntöönpanossa joiltakin osin sääntelyä toiminut.

Liikesalaisuuslain voimaantulo koski ainoastaan liikesalaisuuksien sääntelyn siviilioikeudellisia oikeussuojakeinoja, sillä myös täytäntöön pantava direktiivi koski ainoastaan siviilioikeudellista puolta. Kuten liikesalaisuuslain esitöissä on todettu, liikesalaisuuksien rikosoikeudellinen oikeussuojajärjestelmä on ollut Suomessa jo entuudestaan toimiva, joten sen muuttamiseen ei ole nähty tarvetta – ainakaan toistaiseksi. Näin ollen liikesalaisuuksien suojaamisen osalta sääntely pysyi rikosoikeudelliselta osalta ennallaan pieniä termistöä koskevia muutoksia lukuun ottamatta.¹⁷

Kuten aiemmin on jo tullut ilmi, ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa Suomessa ei ollut omaa erillistä lakia liikesalaisuuksien suojaamisesta, vaan liikesalaisuuksien suojasta oli säädetty pääasiallisesti rikoslaissa 39/1889 (RL), sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa 1061/1978 (SopMenL) ja työsopimuslaissa 55/2001 (TSL). SopMenL:ssa oli säännelty liikesalaisuuksien siviilioikeudellisesta suojasta ja kyseiseen lakiin sisältyi myös säännökset teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen suojaa koskien. TSL:ssa oli puolestaan säädetty ammatti- ja liikesalaisuuksien suojasta työnantajan näkökulmasta ja rikoslain sääntely keskittyi yrityssalaisuuksien rikosoikeudellisen suojan sääntelyyn sekä salassapitorikoksen ja salassapitorikkomuksen määrittelyyn. Yleisesti voidaan todeta, että RL:n ja TSL:n säännökset koskevat pääasiallisesti luonnollisen henkilön toimintaa ja SopMenL:ssa oli puolestaan säännelty elinkeinonharjoittajien kannalta liikesalaisuuksien käyttöä ja suojaamista.¹⁸ Uuden liikesalaisuuslain astuessa voimaan moneen muuhun lakiin tehtiin muutoksia ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetusta laista

---

¹⁶ HE 49/2018 vp, s. 12. Direktiivissä nimetään kuitenkin useita direktiivin artikloja tai kohtia, joiden sääntelyä jäsenmaiden on kaikissa tilanteissa noudatettava.

¹⁷ HE 49/2018 vp, s. 50. Kyseisessä hallituksen esityksessä on todettu s. 53, että Suomessa liikesalaisuuksien suoja on hyvä, mutta suoja rakentuu ensisijaisesti rikoslainsäädännön varaan.

¹⁸ Vapaavuori 2005, s. 115.

poistettiin kokonaan liikesalaisuuksia koskeva sääntely.¹⁹ Ainoastaan rikoslaki pysyi lähes ennallaan.

Uudesta sääntelystä huolimatta, on kuitenkin edelleen tarpeellista, että yritykset suojaavat liikesalaisuuksiaan salassapitosopimuksin lain antaman suojan lisäksi.²⁰ Vaikka liikesalaisuuksista on säädetty nykyisin hyvin laajasti Suomen lainsäädännössä, on itse liikesalaisuuden käsite edelleen tästä huolimatta täsmentymätön. Liikesalaisuuksien suojasta on määritetty laissa käänteisesti siten, että lainsäädännössä on säädetty pääasiallisesti siitä, mitä ei saa tehdä tai mikä on oikeudetonta ja kaikki muu on lähtökohtaisesti laillista toimintaa.²¹ Liikesalaisuuslaissa toiminta on jaettu liikesalaisuuden hankkimiseen, käyttämiseen ja ilmaisemiseen. Tästä syystä myös tutkimus painottuu käsittelemään erikseen näitä kolmea eri toimintaa.

Alkuun vielä tutkimuksen terminologian osalta todettakoon, että tässä tutkielmassa terminologisesti liikesalaisuuksista käytetään synonyyminä yrityssalaisuuden ja ammattisalaisuuden käsitettä. Aiemmin Suomen lainsäädännössä ei ole ollut yhtenäistä terminologista linjaa liikesalaisuuksista puhuttaessa ja näin ollen se on vaikuttanut myös tämän tutkielman käsitteistöön, sillä tutkielmassa on käsitelty myös lakimuutosta edeltävää oikeuskirjallisuutta ja oikeuskäytäntöä. Terminologisesta sekavuudesta voidaan mainita aiemmasta sääntelyä esimerkkinä rikoslain muuttamista koskeva hallituksen esitys, jossa on samassa kappaleessa käytetty vuoroin termejä yrityssalaisuus ja vuoroin liikesalaisuus.²² Laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa puolestaan terminä käytettiin liikesalaisuutta, työsopimuslaissa ammatti- ja liikesalaisuutta sekä rikoslaissa että julkisuuslaissa pääsääntöisesti yrityssalaisuutta. Sisällöllisesti nämä kaikki termit ovat kuitenkin tarkoittaneet lähes samaa asiaa, joka on nykyisin yhdistetty liikesalaisuuden termin määritelmään.²³

---

¹⁹ Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta 596/2018

²⁰ Salassapitovelvollisuudesta on syytä sopia työsopimuksesta erillisellä salassapitosopimuksella, sillä salassapitosopimus on muihin yksityisoikeudellisiin sopimuksiin verrattain erillinen sopimus. Samalla varmistutaan siitä, että työsopimuksen päättymisen jälkeen salassapitovelvoite jatkuu salassapitosopimuksen mukaisena.

²¹ Suomen Yrittäjät: Liikesalaisuudet, artikkeli 2018

²² HE 53/2002 vp, s. 16.

²³ Mielenkiintoista on kuitenkin se, mitä RL 30:10:n ”muu vastaava elinkeinotoimintaa koskeva tieto” on, mikäli sen ei katsota kuuluvan liike- tai ammattisalaisuuksiin.

Joissain tapauksissa yrityssalaisuuden on kuitenkin katsottu olevan niin sanottu yläkäsite liike- ja ammattisalaisuudelle sekä muulle vastaavalle elinkeinonharjoittajan salassa pidettävälle tiedolle.²⁴ Tästä syystä myös aiemmassa oikeuskirjallisuudessa on suosittu selvästi yrityssalaisuuden termiä.²⁵ Toisaalta oikeuskirjallisuudessa on myös katsottu, ettei sillä ole käytännössä merkitystä, tuleeko jotakin tietoa pitää liikesalaisuutena, ammattisalaisuutena vai muuna vastaavana elinkeinotoimintaa koskevana tietona. Ratkaisevaa on puolestaan se, liittyykö tieto elinkeinotoimintaa, onko se salaista, onko se pyritty pitämään salassa ja voiko sen paljastumisesta aiheutua taloudellista vahinkoa.²⁶ Kuten *Vapaavuori* on liikesalaisuuslakia koskevassa kommentaariteoksessaan todennut, aiemmasta oikeuskäytännöstä ei löydy yrityssalaisuusrikoksia koskien yhtään tapausta, jossa yrityssalaisuuden käsitteen määritelmään olisi kuulunut jokin muu elinkeinotoimintaa koskeva tieto, kuin liike- ja ammattisalaisuus.²⁷

Joka tapauksessa tässä tutkimuksessa tullaan käyttämään pääsääntöisesti liikesalaisuuden termiä, joten lukiessa edellä mainitut käsitteet on syytä mieltää toistensa synonyymeiksi. Uskoisin, että liikesalaisuuden termi tulee jatkossa olemaan vakiintunut termi yrityssalaisuuskäsitteiden puhuttaessa.

2.1 Liikesalaisuuden määritelmä

Tässä osiossa käsittelen yleisesti liikesalaisuuden määritelmää sekä sen tunnusmerkistön täyttymisen edellytyksiä. Liikesalaisuuslain mukana lainsäädäntöön on tullut liikesalaisuuden käsite. Liikesalaisuuslain esitöissä on kuitenkin todettu, että uudella määritelmällä ei ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa.²⁸ Tämä tarkoittaa samalla sitä, että lakimuutosta edeltävillä argumentaatioilla, perusteluilla ja näkemyksillä on myös jatkossakin painoarvoa liikesalaisuutta määriteltäessä.

---

²⁴ HE 66/1988 vp, s. 92. Ks. Lohiniva-Kerkelä 2003, s. 123: ”*Ammattisalaisuuksille on tunnusomaista se, että ne ovat enemmän taidollisia salaisuuksia kuin liikesalaisuudet.*”

²⁵ Ks. esim. Nyblin 2007, s. 229-231, Vapaavuori 2005, s. 30.

²⁶ Nyblin 2007, s. 239, Viljanen 2018, s. 714.

²⁷ Vapaavuori 2019, s. 65.

²⁸ HE 49/2018 vp, s. 58. *Uuteen liikesalaisuuslakiin ehdotetaan otettavaksi liikesalaisuuden määritelmä. Määritelmä olisi uusi ja se olisi yhdenmukainen liikesalaisuusdirektiivin määritelmän kanssa. Uudella liikesalaisuuden määritelmällä ei olisi tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa siitä, mitä on pidettävä liikesalaisuutena.*

Tässä yhteydessä on syytä tuoda ilmi myös se, että ammattisalaisuuden ja muun vastaavan elinkeinotoimintaa koskevan tiedon -käsitteiden poistuminen sääntelystä ei tarkoita sitä, että näiden ilmaisujen poistaminen jollain tavalla kaventaisi rangaistavuuden alaa. Aiemmin käytössä olleet käsitteet sisältyvät nykyisin liikesalaisuuden käsitteeseen.²⁹

Liikesalaisuuslaissa oleva liikesalaisuuden käsite perustuu liikesalaisuusdirektiiviin, joka puolestaan on saanut määritelmänsä Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) perustamissopimukseen³⁰ liittyvästä sopimuksesta teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, jatkossa TRIPS).³¹

Periaatteessa voidaan siis todeta, että näillä samoilla tiedoilla liikesalaisuuden määritelmästä pärjää kaikissa unionin jäsenmaissa, sekä toisaalta myös kaikissa WTO:n jäsenmaissa. Näin ollen mikäli siis tiedon katsotaan kansallisella tasolla täyttävän liikesalaisuuden määritelmän, on se sitä todennäköisesti kansainväliselläkin tasolla. Tähän sääntelyn yhdenmukais-
tamisella on myös direktiivissä pyritty.

Liikesalaisuuslain 2§:n 1 kohdassa on määritelty liikesalaisuuden käsite seuraavasti:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *liikesalaisuudella* tietoa:

a) joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa;

b) jolla a alakohdassa tarkoitettun ominaisuuden vuoksi on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa; ja

---

²⁹ HE 49/2018 vp, s. 128.

³⁰ SopS 5/1995.

³¹ TRIPS Article 39 (2) 2. “*Natural and legal persons shall have the possibility of preventing information lawfully within their control from being disclosed to, acquired by, or used by others without their consent in a manner contrary to honest commercial practices so long as such information: (a) is secret in the sense that it is not, as a body or in the precise configuration and assembly of its components, generally known among or readily accessible to persons within the circles that normally deal with the kind of information in question; (b) has commercial value because it is secret; and (c) has been subject to reasonable steps under the circumstances, be the person lawfully in control of the information, to keep it secret.*”

Huom. tämä määritelmä liikesalaisuudesta sitoo EU:n jäsenvaltioiden lisäksi kaikkia muitakin WTO:n jäsenvaltioita, joita on yhteensä 164 (https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm).

c) jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi;

Liikesalaisuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan liikesalaisuus on määritelty seuraavasti:

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) 'liikesalaisuudella' tietoa, joka täyttää kaikki seuraavat vaatimukset:

a) se on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaiseen henkilöpiiriin kuuluvien henkilöiden, jotka yleensä käsittelevät tällaisia tietoja, yleisesti tiedossa tai helposti saatavissa;

b) sillä on kaupallista arvoa, koska se on salaista;

c) henkilö, jolla on tieto laillisesti hallussaan, on ryhtynyt vallitsevissa olosuhteissa kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin sen pitämiseksi salaisena.

Kuten edellä esitetystä ilmenee, direktiivin ja kansallisen lainsäädännön välillä on eroa joidenkin termien osalta, vaikka sisältö vastaakin pääasiallisesti toisiaan. Esimerkiksi LSL:n ”taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa” on ilmaistu direktiivissä ”kaupallista arvoa, koska se on salaista”. Hallituksen esitys ja samalla myös tämä kansallinen määritelmä on hyväksytty, mutta kansallinen lainsäätäjät ei kuitenkaan viime kädessä päättä siitä, vastaako tämä määritelmä direktiivin tarkoitusta. Mikäli Euroopan unionin tuomioistuin tulevaisuudessa katsoo toisin, tulee kansallista lainsäädäntöä muuttaa vastaamaan direktiivin tarkoitusta³² – emme kuitenkaan varmuudella voi vielä tietää sitä. Kun EUT antaa uuden liikesalaisuusdirektiivin pohjalta tuomioita, voi eroja syntyä, sillä on selvää, että kun termeissä on eroja, on sisällössäkkin eroja. Vaikka EUT:n mukaan direktiivien täytäntöönpano kansallisella tasolla ei edellytä, että direktiivi tuodaan kansalliseen lainsäädäntöön sanasta sanaan, on kuitenkin selvää, että kansallisen terminologian tulee vastata termistöltään niitä termejä, joita direktiivissä on käytetty.³³ Lähivuosien aikana tulee varmasti selviämään, vastaako liikesalaisuuslain mukainen määritelmä direktiivin tarkoitusta vai tuleeko kansallista lainsäädäntöä muuttaa.

---

³² Liikesalaisuuslakia on tulkittava siis direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen valossa. Lisäksi sekä lakia että direktiiviä on tulkittava TRIPS-sopimuksen valossa. EUT on sekä direktiivin että TRIPS-sopimuksen ylin tulkitsija.

³³ Ks. C-131/88 Komissio v. Saksa (1991) ECR I-825 ja C-190/90 Komissio v. Alankomaat (1992) ECR I-3265. *Silloin kun direktiivin täytäntöönpanolla luodaan oikeutta yksityisille henkilöille, on täytäntöönpanon oltava tarkka.*

Liikesalaisuuden käsitteen tunnusmerkit ovat siis, että kyseessä on elinkeinotoimintaan liittyvä tieto, joka on salaista, sillä on taloudellista arvoa ja sen haltija pyrkii pitämään tiedon kohtuullisin toimenpitein salassa. Jotta kyseessä olevan tiedon voitaisiin katsoa olevan liikesalaisuus, sen tulee täyttää nämä kaikki kolme sille laissa asetettua tunnusmerkkiä. Mikäli yhtiö ei esimerkiksi ole ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin tiedon suojaamiseksi, tiedon ei katsota olevan liikesalaisuus, vaikka sillä olisikin taloudellista arvoa ja se olisi salaista.³⁴ Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että vastaavasti myös elinkeinotoiminnan kannalta merkityksetön tieto ei voi olla liikesalaisuus, vaikka elinkeinonharjoittaja itse pyrkisi sen tiukasti salaamaan.³⁵ Ennen liikesalaisuuslain säätämistä vallinnut oikeustila ei aivan täysin myöskään vastaa nykymääritelmää, sillä ennen liikesalaisuuden tunnusmerkit olivat salassapitoahto, salassapitointressi ja tiedon tosiasiallinen salassapito.³⁶ Tällä ei käytännössä ole juurikaan merkitystä, mutta näiden kriteereiden kanssa on oltava tarkkana silloin, kun liikesalaisuuslakia edeltävää oikeuskäytäntöä halutaan hyödyntää tulkinnassa.

Liikesalaisuuden määritelmän osalta yleisesti vielä todettakoon, että kuten liikesalaisuuslain esitöistä ilmenee, liikesalaisuuslain soveltamisala on tarkoitettu yleiseksi, joten näin ollen myös liikesalaisuuden määritelmää sovelletaan ratkaistaessa sitä, onko kyseessä muussa laissa tarkoitettu liikesalaisuus.³⁷ Liikesalaisuuden käsitteeseen on viitattu liikesalaisuuslain lisäksi lukemattomassa määrässä muita lakeja, mutta keskeisimpänä esimerkkinä voidaan mainita työsopimuslaki.

Seuraavaksi tulen käymään läpi erikseen nämä kaikki kolme liikesalaisuuden tunnusmerkkiä. Niitä tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että tunnusmerkit eivät ole selvärajaisia, vaan ne kaikki liittyvät toisiinsa. Tästä esimerkkinä Vapaavuori on maininnut seuraavan kuvauksen; ”*yhtiö pitää tiedon tosiasiallisesti salassa, jotta tieto ei tulisi yleisesti tunnetuksi ja säilyttäisi näin taloudellisensa arvonsa. Yhtä lailla voidaan todeta, että tieto on salaista, koska sitä pidetään salassa ja koska sen salassa pitämisellä on taloudellista arvoa.*”³⁸ Täten kaikilla näillä kriteereillä on aina selvä liityntä toisiinsa, eikä niitä voida tarkastella ottamatta

---

³⁴ Vapaavuori 2019, s. 69.

³⁵ Aho 2006, s. 71, Castrén 2006, s. 905.

³⁶ Rikoslain 30 luvun 11§:ssä oli määritelty yrityssalaisuuden tunnusmerkit

³⁷ HE 49/2018 vp, s. 81.

³⁸ Vapaavuori 2019, s. 70. Ks. esim. ratkaisu KouHo 2004:2, jossa julkaisemattomien kännyköiden kuoriosat katsottiin liikesalaisuudeksi, koska niistä voitiin päätellä tuotteen valmistustekniikka ja puhelimen ominaisuudet.

huomioon tätä liityntää, ja näiden kolmen kriteerin kokonaisuutta. Tästä syystä myös seuraavissa kuvauksissa saatetaan mainita liityntä toiseen kriteeriin.

2.1.1 Salassapitotahto

Tämän ensimmäisen ”salaisuus” -kriteerin voidaan todeta määrittävän sen, mitä tieto ei saa olla, jotta se voidaan katsoa liikesalaisuudeksi. Tiedon salaisuus on siis määritelty laissa negaation kautta, eli mikä ei ole liikesalaisuus.³⁹ Liikesalaisuus ei voi olla kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua (esimerkiksi kemiallinen menetelmä, joka löytyy alan oppikirjasta) tai helposti selville saatavissa (*reverse engineering*, tähän palataan tarkemmin osiossa 2.3). Mikäli tieto on tällaista, se ei ole salaista, vaan se kuuluu henkilön ammattitaitoon tai kokemukseen.⁴⁰

Salassapitotahdon toteuttamiseksi tiedon haltijan on pyrittävä jollakin konkreettisella tavalla siihen, että tieto pysyy salassa, esimerkiksi nimenomaisin salassapitosopimuksin tai muistuttamalla yksipuolisesti salassapitovelvollisuudesta.⁴¹ Laissa ei ole määritelmää siitä kuinka liikesalaisuuksia tulee suojata. Yleisin keino liikesalaisuuksien suojaamiseen on erillisten salassapitosopimusten solmiminen ja konkreettisten turvajärjestelmien käyttäminen. Tämä puolestaan kuvaa liikesalaisuuden viimeistä tunnusmerkkiä eli tiedon tosiasiallista salassapitoa. Se, kuinka salaista tieto on voi vaihdella merkittävästi tiedon luonteen, vallitsevan kilpailutilanteen ja yhtiön yhteistoimintasuhteiden mukaan.⁴² Selvää on, ettei liikesalaisuuden salassapidon niin sanottu *salaisuusaste* ole aina sama, vaan se riippuu edellä mainituista seikoista. Luonnollisesti huippusalainen liikesalaisuuden kohteena oleva tieto tulee olla paremmin suojattuna kuin niin sanotusti normaali liikesalaisuus.⁴³ Yleistä linjausta siitä, mikä tieto katsotaan salaiseksi ei voida tehdä. Mikäli salaisuuden haltija puolestaan tarkoituksellisesti julkistaa tiedon, voidaan hänen katsoa luopuneen salassapitotahdostaan.⁴⁴ Tällöin kriteeriksi ei enää riitä se, että tieto olisi muutoin ollut salaista. Tämä seikka ilmentää myös hyvin liikesalaisuuden kriteerien välistä yhteyttä.

---

³⁹ Vapaavuori 2019, s. 68 ja 73.

⁴⁰ LSL 2 § 1a

⁴¹ Viljanen ym. 2018, s. 717.

⁴² Vapaavuori 2019, s. 68.

⁴³ Vapaavuori 2019, s. 89

⁴⁴ Viljanen 2018, s. 717.

Tässä yhteydessä on syytä tuoda esille myös liikesalaisuuden salaisuus -tunnusmerkistöön kielteisesti vaikuttava niin sanottu liikesalaisuutta koskevan tiedon *inflatorinen seuraus*. Huhtamäki on teoksessaan *Kilpailukiello ja salassapito sopimussuhteissa* määritellyt tämän inflatorisen seurauksen siten, että mitä useampi osapuoli tietää ja tuntee liikesalaisuuden, sitä herkemmin liikesalaisuus muuttuu julkiseksi tiedoksi siitä huolimatta, että sitä pyrittiin suojaamaan salassapitovelvoittein.⁴⁵

Salassapitotahdon merkitystä on tulkittu myös korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa KKO 2013:17, jossa syyttäjä vaati X:lle rangaistusta yrityssalaisuuden väärinkäytöstä, koska vastaajana oleva X oli Oy A Ltd:n omistajana, toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä yhtiön elinkeinotoiminnassa käyttänyt oikeudettomasti B Oy:lle kuuluvia yrityssalaisuuksiksi katsottavia tietoja muun ohella myymällä C Oy:lle 380 kappaletta MX-tuotemerkillä varustettua moottorikelkkapukua, jotka oli valmistettu käyttäen oikeudettomasti teknisenä esikuvana B Oy:n suunnitteleman SX-moottorikelkkapuvun valmistamiseen tarvittavia yrityssalaisuuksiksi katsottavia kaavoja.⁴⁶

Korkein oikeus katsoi tiedon täyttävän liikesalaisuudet kriteerit kahdella eri perusteella. Ensinnäkin asianomistaja oli ilmoittanut tietoihin liittyvän niiden taloudellisen arvon johdosta salassapitointressin. Peruste liittyi siis salassapitotahdon täyttymiseen ja samalla myös salassapitointressin täyttymiseen. Kyseessä ei ollut siis sen arvioiminen, täyttyykö tapauksessa liikesalaisuuden määritelmä, vaan kyse oli liikesalaisuuden väärinkäytöstä ja tahallisuuden arvioinnista. Korkein oikeus katsoi, että salassapitotahto täyttyy, sillä asianomistajana ollut yhtiö on ilmoittanut nimenomaisesti ehdottoman salassapitointressin.⁴⁷

Yhteenvetona salassapitotahdon osalta todettakoon, että kynnys salaisuuskriteerin täyttymiselle on varsin alhainen, sillä kuulostaa todella luonnolliselta, että tieto, joka ei ole yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa, on salaista.

---

⁴⁵ Huhtamäki 2014, s. 237.

⁴⁶ KKO 2013:17

⁴⁷ KKO 2013:17 Asiassa on todistajan kuulemisella selvitetty, että B Oy:n uuden SX-moottorikelkkapuvun suunnitteluun oli mennyt useita kuukausia. Asianomistaja yhtiön edustaja on ilmoittanut kaavoihin liittyneen niiden taloudellisen arvon vuoksi ehdottoman salassapitointressin. Korkein oikeus katsoi, että SX-moottorikelkkapuvun valmistuksessa käytetyt kaavat olivat olleet RL:n 30 luvun 11 §:ssä tarkoitettu B Oy:n yrityssalaisuus. *Kuten tästä korkeimman oikeuden ratkaisustakin käy ilmi, LSL:a edeltäneessä oikeuskäytännössä ei ole selvästi tehty rajanvetoa eri tunnusmerkkien välille.* Ks. Vapaavuori 2019, s. 70.

2.1.2 Taloudellinen arvo eli salassapitointressi

Salassapitointressillä tarkoitetaan sitä, että liikesalaisuudella on oltava jokin taloudellinen arvo, jonka vuoksi tieto halutaan pitää salassa. Liikesalaisuuden eteen on toisin sanoen täytynyt panostaa joko rahaa tai työtä, jotta liikesalaisuuden käsite ja suoja voidaan saavuttaa.⁴⁸

Kuten edellä on jo tullut ilmi, taloudellinen arvo on määritelty liikesalaisuuslaissa hieman direktiivistä poikkeavasti. LSL:n mukaan liikesalaisuudelta edellytetään ”taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa”, kun taas direktiivissä asia on ilmaistu siten, että liikesalaisuudella on ”kaupallista arvoa, koska se on salaista”. Vaikka selvää on, että tarkoitus on joka tapauksessa sama, on LSL:n määritelmä siinä mielessä hieman harhaanjohtava, että liikesalaisuuden haltijana voi olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Tässä yhteydessä huomioon tulee ottaa se, että taloudellinen arvo elinkeinotoiminnassa ei siis edellytä, että liikesalaisuuden haltija olisi elinkeinonharjoittaja. Liikesalaisuuden haltija on se, jolla on laillinen määräysvalta liikesalaisuuteen nähden. Lisäksi liikesalaisuuslain esitöissä on tarkennettu sitä, että elinkeinotoiminnan käsite on lakia tulkittaessa ymmärrettävä laajasti.⁴⁹

Salassapitointressi käy ilmi siten, että liikesalaisuuden paljastuminen muille olisi omiaan aiheuttamaan yritykselle taloudellista vahinkoa ja, että tiedon haltija voi saada liikesalaisuuden salassapidosta kilpailuetua. Tiedolla on siis oltava objektiivisesti arvioiden merkitystä elinkeinotoiminnassa. Kuten lainkohdasta ilmenee, liikesalaisuuden ilmaisemisen edellytetään vain olevan *omiaan aiheuttamaan* taloudellista vahinkoa, eli todellista vahinkoa ei tarvitse aiheutua, vaikka tieto vuotaisi julki.⁵⁰ Liikesalaisuuden kaupallinen arvo voi olla niin sanotusti joko välillistä tai välitöntä sen haltijalle. Välittömällä taloudellisella arvolla tarkoitetaan sitä, että liikesalaisuuden haltija saa liikesalaisuuden avulla välitöntä kaupallista etua muihin kilpailijoihin nähden. Välillinen arvo tulee puolestaan esille siten, että liikesalaisuus on tietyn tuotteen valmistukseen olennaisesti liittyvä tieto, jonka haltija tietää, että se on valmistusprosessissa arvoton (negatiivinen tieto).⁵¹ Tulen käsittelemään liikesalaisuuden välillistä arvoa tarkemmin myöhemmin tutkielmassa osiossa 2.2.1.

---

⁴⁸ Castrén 1973, s. 26.

⁴⁹ HE 49/2018 vp, s. 55 ja 81. Lain esitöissä on määritelty elinkeinotoimintaa seuraavasti: ”Elinkeinotoiminnan on tähdättävä taloudelliseen tulokseen. Taloudellinen tulos ilmenee yleensä siten, että tavaroita, palveluita tai muita hyödykkeitä myydään tai muuten tarjotaan korvausta vastaan hankittaviksi. Vaatimus taloudellisen tuloksen tavoittelemisesta puolestaan sulkee elinkeinotoiminnan piiristä esimerkiksi ilmaisena talkootyönä suoritettavan toiminnan.”

⁵⁰ Viljanen 2018, s. 717.

⁵¹ Huhtamäki 2014, s. 238

Huomioon tulee ottaa salassapitointressiä arvioidessa myös se, että liikesalaisuus saattaa vanhentua hyvinkin nopeasti. Tällöin vanha tieto on vanhentunut, jos sillä ei ole enää kaupallista arvoa. Tämä tulee usein esille esimerkiksi yhtiöiden taloudellisten tietojen osalta, sillä työntekijän tieto yhtiön merkittävimmistä tulonlähteistä vanhentuu nopeasti sen jälkeen kun hän ei enää toimi yhtiön palveluksessa.⁵² Myös tietotekniikan jatkuva kehitys tulee vaikuttamaan osaltaan siihen, että tiedon elinkaari tulee olemaan lyhyempi. Joka tapauksessa taloudellisen arvon eli salassapitointressin arvioiminen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa.

Liikesalaisuus direktiivin 14. johdantokappaleesta ilmenee niin sanottu *de minimis* -periaate, jonka mukaan liikesalaisuuden määritelmän ulkopuolelle jätetään vähäpätöiset tiedot.

Viime kädessä *de minimis* -rajan ratkaisee EUT.⁵³ Mitä puolestaan tarkoitetaan vähäpätöisillä tiedoilla? Liikesalaisuuslain esitöissä sekä liikesalaisuusdirektiivissä on viitattu useassa kohdassa niin sanottuihin vähäpätöisiin tietoihin, mutta tarkkaa määritelmää ei ole siitä, millaisen tiedon katsotaan kuuluvan vähäpätöisiin tietoihin, vaan jälleen edellytetään tapauskohtaista harkintaa.

2.1.3 Tosiasiallinen salassapito

Liikesalaisuuslain mukaan tiedon laillisen haltijan on pyrittävä pitämään tieto ulkopuolisilta salassa ja ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin sen takaamiseksi, jotta tieto voi saada liikesalaisuuden suojaa. Tarkkaa määritelmää ei ole siitä, mitä kohtuullisilla toimenpiteillä tarkoitetaan.

Kuten aiemmin on tullut esiin, tekniikan kehityksen myötä tieto vanhentuu yhä nopeammin ja tästä syystä erityisen merkittävässä asemassa tietojen suojaamisessa on ennakointi, joka voi tapahtua esimerkiksi salassapitosopimuksilla. Salassapitomerkitöjen ja salassapitosopimusten tekeminen onkin yksi tyypillisimpiä kohtuullisia toimenpiteitä tiedon suojaamiseksi. Lisäksi tietoa käsittelevillä henkilöillä tulee kaikilla olla tiedossa se, että käsiteltävä tieto on salaista eli toisin sanoen heidän tulee mieltää tieto salaiseksi, jotta tosiasiallinen

---

⁵² Huhtamäki 2014, s. 239.

⁵³ EUVL C 291, 30.8.2014, *de minimis* -sopimukset

salassapito voi toteutua. Toisin sanoen tosiasiallisen salassapidon toteuttamiseksi tieto tulee määritellä salassa pidettäväksi.

Kun kaikki edellä mainitut lain asettamat vaatimukset täyttyvät, voidaan tiedon katsoa täytävän liikesalaisuuden tunnusmerkit, ja tieto saa tällöin suojaa liikesalaisuutena. Sitä, kuinka pitkään liikesalaisuus saa suojaa, ei ole määritelty. Ratkaiseva tekijä on se, että niin kauan kuin tieto pysyy salaisena tietona ja liikesalaisuuden tunnusmerkit täyttyvät, saa tieto liikesalaisuuden suojaa. Tilanne ei ole käytännössä kuitenkaan näin yksiselitteinen, sillä liikesalaisuuden määritelmä on edelleen täsmentymätön ja tulkinnanvarainen. Tästä johtuen liikesalaisuuden arviointi on aina tapauskohtaista. Salassa pidettävän tiedon sisällöstä ei ole määritelmää ja käytännössä se voi olla sisällöltään mitä tahansa. Kyseinen tieto voi olla myös samanaikaisesti useamman saman alan toimijan hallussa.⁵⁴ Liikesalaisuus voi olla usean hallussa esimerkiksi nimenomaisen luovutuksen perusteella.

Viime vuosina on lisääntynyt huomattavasti eri toimintojen ulkoistaminen yhteistyökumppaneille ja näin alihankintaketjusta on voinut syntyä moniportainen, jolloin tieto on myös siirtynyt useaan kertaan.⁵⁵ Kun sama tieto on laillisesti useamman osapuolen hallussa, voi olla vaikeaa yksiselitteisesti osoittaa, kuka on tapahtuneen yrityssalaisuusrikoksen asianomistaja.⁵⁶ Tällöin myös tosiasiallisen salassapidon määrittäminen on monimutkaisempaa.

Voidaan kuitenkin todeta, että ratkaisevaa tosiasiallisen salassapidon kannalta ei ole se, kuinka monen osapuolen tiedossa liikesalaisuus on, vaan se, ketkä liikesalaisuuden tuntevat.⁵⁷ Kuten jo edellä on tullut ilmi, sen ei siis voida katsoa olevan tosiasiallisesta salassapidosta luopumista, mikäli liikesalaisuutena oleva tieto luovutetaan luottamuksella esimerkiksi yhteistyökumppanille.⁵⁸

Liikesalaisuus on voinut päätyä useamman toimijan haltuun myös esimerkiksi siten, että tieto on voitu luoda yhdessä toisen saman alan toimijan kanssa, toinen toimija on voinut itsenäisesti kehittää saman tiedon tai päästä siitä selville tuotetta tutkimalla.⁵⁹ Tällaisessa

---

⁵⁴ Vapaavuori 2016, s. 46.

⁵⁵ Viljanen 2018, s. 718.

⁵⁶ Vapaavuori 2016, s. 80-83.

⁵⁷ Vapaavuori 2019, s. 75.

⁵⁸ Nyblin 2007, s. 229-230.

⁵⁹ HE 49/2018 vp, s. 83.

tilanteessa kaikilla liikesalaisuuden haltijoilla on yhtäläinen oikeus hyödyntää tietoa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mikäli joku haltijoista haluaa julkistaa tiedon (johon liikesalaisuuden haltijana sillä on myös oikeus) johtaa tämä siihen, että tieto menettää liikesalaisuuden ominaisuuden ja samalla muutkin tiedon haltijat menettävät liikesalaisuuden salassapidosta saamansa kilpailuedun. Tämä tiedon julkituleminen voi tapahtua joko tarkoituksellisesti tai jos jokin tiedon haltija laiminlyö velvollisuutensa huolehtia asianmukaisesta salassapidosta.⁶⁰ Tiedon luovutustarkoituksella on näin ollen ratkaisevaa merkitystä salassapitotahtoa ja salassapitotoimia arvioitaessa.

Mikäli yritys laiminlyö liikesalaisuuden suojaamisen, saattaa tämä johtaa siihen, että liikesalaisuus ei saa suojaa. Mikäli yritys laiminlyö kohtuulliset toimenpiteet liikesalaisuuden turvaamiseksi, se ottaa tietoisesti riskin siitä, että tieto voi joutua ulkopuolisten käsiin. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että rikolliset ovat yhä ovelampia eikä täydellinenkään tietoturva välttämättä estä loukkauksia.⁶¹ Kohtuullisten toimenpiteiden määrittely tulee tämän seurauksena varmasti myös muuttumaan tulevaisuudessa, sillä tieto tarvitsee yhä tiiviimpää suojaa pysyäkseen salaisena.

Millä keinoin tosiasiallisesta salassapidosta voidaan sitten pyrkiä huolehtimaan? Näihin keinoihin kuuluvat esimerkiksi lukitus, vartiointi, kameravalvonta, salasanat, salassapitosopimukset ja salassapitovelvollisuuden tähdentäminen joko suullisesti tai kirjallisesti.⁶² Edellä mainittuihin toimiin ryhtyminen osoittaa myös samalla salassapitotahtoa, joka osoittaa liikesalaisuuden yleisten tunnusmerkkien välistä liityntää toisiinsa.⁶³

2.2 Liikesalaisuuksien jaottelu

Näin alkuun liikesalaisuuksien jaottelun osalta todettakoon, ettei liikesalaisuuksista ole juurikaan tarkkoja käytännön esimerkkejä siitä syystä, että ne ovat salaisuuksia.⁶⁴ Lähtökohtaisesti liikesalaisuudeksi katsottavan tiedon sisältö voi olla minkä sisältöistä tietoa tahansa.⁶⁵ Liikesalaisuudeksi katsottavalta tiedolta ei siten edellytetä uutuutta kuten esimerkiksi

---

⁶⁰ Vapaavuori 2016, s. 77-79.

⁶¹ Lautjärvi 2018, s. 171.

⁶² Viljanen 2018, s. 719.

⁶³ Vapaavuori 2016, s. 86.

⁶⁴ Vapaavuori 2005, s. 31 ja 33.

⁶⁵ Sahinoja 2013, s. 985.

patentoitavalta keksinnöltä. Tiedolle ei ole asetettu myöskään mitään muotovaatimuksia, eli periaatteessa liikesalaisuus voi olla myös muistinvarainen tieto. Tavallista kuitenkin on, että liikesalaisuus perustuu salassa pidettävään esineeseen tai asiakirjaan.⁶⁶

Liikesalaisuuden määrittelemisessä onkin ongelmallista se, ettei liikesalaisuuden termiä voida määritellä eksaktisti.⁶⁷ Toisaalta voidaan katsoa, että määritelmän sisällölliseen rajaukseen ei ole tarvetta, koska elinkeinotoiminnassa tarvitaan nykyisin mitä erilaatuisempaa kilpailijoilta suojaavaa tietoa.⁶⁸ Liikesalaisuuslain esitöissä on todettu, että liikesalaisuudelle ”*tarkoitetaan seikkaa, jonka salassa pitamisellä on merkitystä sen yrityksen toiminnalle, jonka hallussa liikesalaisuus on.*”⁶⁹ Tällaisia tietoja voidaan kutsua myös niin sanotuiksi strategisiksi liiketiedoiksi.

Tyypillisesti liikesalaisuuksien ajatellaan liittyvän teknologioihin tai teknisiin ratkaisuihin, mutta usein liikesalaisuus saattaa koostua aivan jostain muusta, kuten esimerkiksi liikeideasta, jolla on taloudellista arvoa sekä vaikka tietyn tyyppisestä toimintamallista. Näin ollen taloudellisesti arvokkaat liikeideat, rakentamiseen liittyvät ratkaisut ja palvelutuotantoon liittyvät toimintamallit voivat yhtä lailla olla kilpailuedun aikaansaava tekijä.⁷⁰

2.2.1 Jaottelu taloudellisiin ja teknisiin tietoihin

Liikesalaisuudet voidaan jaotella erikseen taloudellisiin tietoihin ja teknisiin tietoihin.⁷¹ Rikoslain näkökulmasta sillä ei kuitenkaan ole merkitystä kumman tyyppisestä salaisuudesta on kyse, sillä yrityssalaisuusrikoksena voi tulla rangaistavaksi kumman tahansa tyyppinen salaisuusrikkomus.⁷²

Vapaavuori on esittänyt listauksen tyypillisistä esimerkeistä, joiden voidaan katsoa kuuluvan teknisiin ja taloudellisiin liikesalaisuuksiin. Tyypillisinä teknisinä liikesalaisuuksina voidaan siis pitää muun muassa tuotanto-, valmistus- ja kokoonpanopiirrustuksia,

---

⁶⁶ HE 49/2018 vp, s. 83.

⁶⁷ Lautjärvi 2018, s. 150.

⁶⁸ HE 66/1988, s. 92.

⁶⁹ HE 114/1978 vp, s. 14.

⁷⁰ Aho 2006, s. 68.

⁷¹ ks. Lautjärvi 2018, s. 150, Viljanen 2018, s. 723, Vapaavuori 2019, s. 60-61.

⁷² Viljanen 2018, s. 732.

testituloksia, valmistusohjeita, prototyyppejä, tietokoneohjelmistoja, tuotekehityksen tuloksia ja käyttöohjeita. Esimerkkeinä taloudellisista liikesalaisuuksista voidaan puolestaan mainita tarjoukset, sopimukset, yritysten välisiä suhteita koskevat tiedot, myyntihinnat, toimittaja- ja alihankkijatiedot, myyntitiedot, yrityskauppa-suunnitelmat ja kilpailija-analyysit. Joidenkin tietojen voidaan katsoa kuuluvan myös molempiin näistä kahdesta eli teknisiin että taloudellisiin tietoihin.⁷³ Näiden esimerkkien pohjalta voidaan todeta, että usein kyseessä on hyvin tavanomaisista tiedoista, joita yritys haluaa pitää salassa muilta.

Tarkkaa ja tyhjentävää luetteloa siitä ei kuitenkaan ole, mitkä kaikki voivat olla liikesalaisuuksia. Toisinaan on myös mahdollista, että esimerkiksi joku edellä luetelluista tiedoista ei olekaan yksittäisessä tapauksessa liikesalaisuuden suojan piiriin kuuluva ja toisaalta taas minkä tahansa tiedon voidaan katsoa olevan liikesalaisuus, mikäli se vain täyttää liikesalaisuuden kolme kriteeriä. Kuten seuraavassa jaksossa tarkemmin tullaan käsittelemään, vastaavasti nämä kaikki edellä kuvatut tiedot voivat olla negaation kautta negatiivisena tietona liikesalaisuuksia. Oikeuskäytännössä on puolestaan katsottu liikesalaisuussuojan piiriin kuuluvan muun muassa yksittäisiin kauppa ja muihin sopimuksiin sisältyviä tietoja koskien esimerkiksi hinnoittelua, asiakassuhteita, kaupan osapuolia, tuotteita ja muita sopimusehtoja.

Esimerkiksi Turun hovioikeuden ratkaisussa THO 3.1.2011 nro 6 (Nro R10/625) asiakastietojen oli katsottu kuuluvan yrityssalaisuudeksi. Vastaja S oli K-teatterisäätiön teatterisihiteerinä, jonka tehtäviin kuului muun muassa säätiön ja K-teatterin palvelujen myynti ja markkinointi. S oli tallentanut asiakasrekisteristä asiakastietoja sisältäneitä tiedostoja ja siirtänyt ne työsopimuksensa päättymisen jälkeen, uuden työnantajansa P-teatterin palveluksessa käyttöönsä saamallaan tietokoneella, ja oikeudettomasti käyttänyt tiedostoja uudessa kilpailevassa yrityksessä hankkiakseen hyötyä itselleen tai uudelle työnantajalleen.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2769/2008 korkein oikeus tulkitsi puolestaan yrityssalaisuuden rikkomista hintatietojen osalta. Asiassa A oli ryhtynyt harjoittamaan liiketoimintaa samalla alalla kuin millä hänen entinen työnantajansa oli toiminut. Kysymys oli siitä, oliko A syyllistynyt yrityssalaisuuden rikkomiseen hyödyntäessään liiketoiminnassa entisen työnantajansa palveluksessa haltuunsa saamiaan asiakaskohtaisia hintatietoja.⁷⁴

---

⁷³ Vapaavuori 2019, s. 60-61

⁷⁴ Ks. MAO 534/14 ja KHO 2806/2015, joissa on tulkittu hintatietojen kuulumista liikesalaisuuksiin.

Hintatietojen, kuten myös muiden asiakastietojen kuuluminen liikesalaisuuden suojan piiriin edellyttää kuitenkin aina tapauskohtaista harkintaa. Elinkeinotoiminnan laadusta ja laajuudesta riippuu, kuinka tärkeää salassapito on. Yleensä mitä erikoistuneemmasta toiminnasta on kyse, sitä oletettavampaa on, että asiakaskuntaa on vain vähän ja näin ollen on myös todennäköistä, että asiakastiedot kuuluvat liikesalaisuuksiin. Toisin on esimerkiksi päivittäistavarakaupan kanta-asiakasrekisterin kohdalla, joka ei todennäköisesti täyttäisi liikesalaisuuden kriteerejä.⁷⁵

2.2.2 Negatiivinen tieto liikesalaisuutena

Kuten edellä on esitetty, myös niin sanotun negatiivisen tiedon voidaan katsoa olevan liikesalaisuus.⁷⁶ Tällaisella negatiivisella tiedolla tarkoitetaan esimerkiksi tietoa siitä, että jokin valmistusmenetelmä, prosessi tai laite ei toimi ja tätä kautta tiedolla on taloudellista arvoa.

Tiedon hankinta on voinut edellyttää pitkää ja kallista tuotekehitysprosessia. Näin ollen, mikäli kilpailija saisi tiedon, että kyseinen menetelmä (esimerkiksi koneen toiminnalle sopiva lämpötila, käyntiryhti yms.) ei johda suunniteltuun lopputulokseen, voi siitä olla huomattavaa etua heille säästäessään vastaavan tuotekehityspanoksen.⁷⁷ Tällaisen negatiivisen tiedon arvon määrittäminen voi olla kuitenkin hankalaa, sillä siitä ei ole yhtiölle taloudellista etua muuten kuin käänteisessä mielessä, eli mikäli se tulee julki kilpailijoille. Tämä osoittaa sen, että liikesalaisuuden kriteeri taloudellisesta arvosta elinkeinotoiminnassa ei edellytä, että tietoa hyödynnetään, vaan riittää, että tiedon taloudellinen arvo on mahdollista.⁷⁸ Usein liikeyritysten yrityskauppojen yhteydessä tehtävien niin sanottujen *due diligence* -prosessien yhteydessä jaetaan tällaisia negatiivisia tietoja vastapuolelle.⁷⁹

Toisaalta negatiivinen tieto voidaan käsittää myös tiedoksi, joka koskee yhtiötä jollain epäedullisella tavalla. Tällainen tieto voi olla esimerkiksi tieto yhtiön heikosta taloustilanteesta,

---

⁷⁵ Viljanen 2018, s. 723.

⁷⁶ HE 49/2018 vp, s. 84.

⁷⁷ Tiitinen & Kröger 2012, s. 337.

⁷⁸ Vapaavuori 2019, s. 120. Ks. myös HE 49/2018 vp, s. 84. Liikesalaisuuden taloudellinen arvo voisi olla myös sidottu ajan kulumiseen. Tiedon vanhentumisen myötä tiedon hyödynnettävyys voisi vähentyä tai poistua kokonaan.

⁷⁹ Vapaavuori 2019, s. 121.

konkurssiuhasta, lainrikkomuksista⁸⁰ tai muu vastaava tieto.⁸¹ Myös tällaisen tiedon katsotaan saavan lähtökohtaisesti liikesalaisuuden suojaa.⁸² Negatiivinen tieto voidaan siis määrittellä kahdella eri tavalla. Periaatteessa negatiivinen tieto soveltuu jopa harvinaisen hyvin täyttämään liikesalaisuudelle asetetut kriteerit, sillä negatiivinen tieto ei yleensä ole yleisesti tunnettua, sen salassa pitämisellä on taloudellista arvoa yritykselle ja yrityksellä on tosiasiallisesti tarve pitää tieto salassa.⁸³ Tilanteissa, joissa tuotteeseen liittyy esimerkiksi merkittäviä terveyshaittoja, voitaisiin ajatella, että olisi kohtuullista tuoda tieto julki, vaikka se saattaakin olla lojaliteettiperiaatteen tai salassapitosopimuksen vastainen.⁸⁴ Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi kosmetiikkamarkkinoilla, jossa yritykset haluavat pitää tuotteiden koostumuksen liikesalaisuutena, mutta riskinä on terveyshaitta kuluttajalle. Näin ollen kuluttajien on luotettava oman terveytensä uhalla siihen, että valmistaja on vastuullinen.

Toisaalta jo vuosikymmeniä ennen liikesalaisuuslakia on *Castrén* esittänyt näkemyksensä siitä, ettei hyvän tavan vastaista tietoa voitaisi edes pitää liikesalaisuutena.⁸⁵ Liikesalaisuuslaissa onkin säädetty suojan väistymisestä silloin, kun kyseessä on laittoman toiminnan tai väärinkäytöksen paljastaminen.

2.3 Rajanveto työntekijän ammattitaidon ja liikesalaisuuksien välillä

Jotta tiedon voidaan katsoa saavan liikesalaisuuden suojaa, on sen oltava tietyn elinkeinonharjoittajan hallussa olevaa, sen elinkeinotoimintaa koskevaa salaista tietoa, joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa olevaa tietoa.⁸⁶ Tämä tarkoittaa sitä, että henkilön tavanomaista ammattitaitoa, kokemusta tai

---

⁸⁰ Usein tieto viranomaistutkinnasta päättyy myös median tietoon ja aiheuttaa yritykselle negatiivista julkisuutta.

⁸¹ Ks. MAO 512/19, KHO 1181/2017, Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa on säädetty salassa pidettäviksi ne viranomaisen asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- ja ammattisalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Liike- ja ammattisalaisuudet kuuluvat lainkohdan perusteella ehdottoman salassapitovelvollisuuden piiriin.

⁸² HE 49/2018 vp. s. 84.

⁸³ Vapaavuori 2019, s. 121.

⁸⁴ Vapaavuori 2005, s. 51-52.

⁸⁵ *Castrén* 1973, s. 28-29.

⁸⁶ Ks. KKO 1991:11 Nostolavan piirustuksiin ei sisällynyt sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettussa laissa tarkoitettuja liikesalaisuuksia, kun piirustukset eivät sisältäneet muita tietoja nostolavan rakenteesta kuin ne, jotka ilmenivät suoraan nostolavasta, sillä nostolavat olivat olleet vapaasti vuokrattavissa sekä ostettavissa, ja näin ollen kenen tahansa tutkittavissa.

toimialan yleistä tietoa ei voida pitää liikesalaisuutena, vaan kyseessä on oltava elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaa koskeva salainen tieto, jolla saavutetaan kilpailuetua muihin markkinoilla toimiviin yrityksiin nähden. Tätä arvioitaessa on hyvä ottaa huomioon se, että mikäli tieto voidaan saada helposti selville markkinoilla olevaa tuotetta tutkimalla, eli niin sanottu *reverse engineering* -menetelmällä (suomennettuna takaisinmallinnus), ei kyseessä ole elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaa koskeva salainen tieto vaan toimialan yleinen tieto.⁸⁷

Tutkitusti nopein keino luoda menestyvä yritys, on ryhtyä kilpailemaan entisen työnantajan kanssa.⁸⁸ Tällöin on jo valmiiksi tiedossa seikat, joita toiminnassa tulisi pyrkiä välttämään, ja mihin toimintaan puolestaan kannattaisi panostaa. Näin ollen entisen työnantajan kanssa ristiriitojen välttämiseksi, työsuhteen päättymisen jälkeen olisi tärkeää tehdä ero siihen, mikä tieto kuuluu aikaisemmalle työnantajalle ja minkä puolestaan katsotaan kuuluvan työntekijän omaan ammattitaitoon.⁸⁹ Tilanne ei ole ollut aina kovinkaan selkeä, sillä 1.4.2003 asti⁹⁰ työntekijällä ei ollut työsuhteen päättymisen jälkeen minkäänlaista velvollisuutta olla ilmaisematta työnantajallensa kuuluvaa liikesalaisuutta, mikäli hänen kanssaan ei oltu solmittu salassapitosopimusta.⁹¹ Tilanne oli siis todella pitkään työnantajan kannalta epäedullinen, ja liikesalaisuuksia koskeva suoja on vahvistunut tältä osin vasta viimeisen muutaman vuosikymmenen aikana.

Jotta tietoa voitaisiin pitää liikesalaisuuden suojaa nauttivana tietona, on tapauskohtaisesti pystyttävä erottelemaan toisistaan ammattitaidon, kokemuksen, osaamisen ja liikesalaisuuden välinen ero. Näistä edellä mainituista seikoista käytetään tässä tutkielmassa, sekä usein myös oikeuskirjallisuudessa yhteisesti ammattitaidon käsitettä. Tavallisesti on katsottu, että työntekijän ammattitaito ei ole liikesalaisuus.⁹²

Erottelun tekeminen näiden kahden välillä on kuitenkin lähes aina hankalaa, sillä jokainen työntekijä on oma yksilönsä, ja jokaista tilannetta on tulkittava erikseen, sillä ei ole olemassa yleistä linjausta, jota voitaisiin soveltaa kaikkiin tapauksiin erottelua tehdessä. Rajanvetoa

---

⁸⁷ Vapaavuori 2016, s. 46.

⁸⁸ Stähle & Grönroos 1999, s. 179.

⁸⁹ Nyblin 2008, s. 535.

⁹⁰ Rikoslain muuttamiseen saakka (laki rikoslain muuttamisesta 61/2003)

⁹¹ Vapaavuori 2019, s. 100.

⁹² Vapaavuori 2019, s. 97.

hankaloittaa erityisesti se, että liikesalaisuudet muodostuvat usein työntekijöiden tuotoksista ja aikaansaannoksista. Samalla vastaavasti työntekijöiden ammattitaito myös karttuu, kun he käsittelevät työnantajansa tietoja työtehtäviä suorittaessaan.⁹³ Tästä huolimatta työntekijöiden työn tulokset ja aikaansaannokset ovat yleensä liikesalaisuuksia, sillä muutoin huomattava osa liikesalaisuuksista menettäisi merkityksensä, mikäli niiden katsottaisiin automaattisesti kuuluvan työntekijän ammattitaidoksi.⁹⁴ Usein työntekijä työtehtäviään tehdesään yhtäaikaaisesti hyödyntää työnantajansa liikesalaisuuksia ja samalla käyttää omaa ammattitaitoaan. Toisaalta on huomioitava, että myös työntekijän henkinen pääoma voi muodostaa liikesalaisuuden, tästä esimerkkinä Coca-Colan resepti.⁹⁵

Tämän rajanvedon tekeminen on nykypäivänä liikesalaisuuksien suojaamisen kannalta kuitenkin yhä tärkeämpää, sillä työvoiman liikkuvuus on selvästi kasvanut ja tulee varmasti kiihtymään entisestään, mikäli kilpailukieltosopimuksia koskevaa lainsäädäntöä tullaan tulevina vuosina muuttamaan työntekijöiden eduksi. Tämän seurauksena voidaan todeta, että perinteinen uskollisuus työnantajan ja työntekijän välillä on jatkuvasti puolin ja toisin vähentymässä, sillä työnantajan kynnys vähentää työvoimaa on selkeästi madaltunut, mutta samalla taas työntekijät irtisanoutuvat ja vaihtavat työpaikkaa aiempaa herkemmin. Tästä seuraa tilanne, jolloin työnantajan on saatava suojaa omalle tietopääomalleen, mutta toisaalta työntekijällä on halu päästä hyödyntämään työuransa aikana saatua osaamista, jota hänellä on myös oikeus käyttää vapaasti. Tällöin ratkaisevaksi kysymykseksi liikesalaisuuksien kannalta tulee se, mikä kuuluu työntekijän ammattitaitoon.⁹⁶ Työsuhteen aikana rajanveto ja tulkintaongelmia ei ole, koska työntekijää koskee työsuhteen aikana TSL 3 luvun 3§:n kilpailevan toiminnan harjoittamisen kieltö.

Rajanvetoa tehdessä asia on ratkaistava tapauskohtaisen arvioinnin perusteella ja viime kädessä arviointi jää tuomioistuimen harkintaan.⁹⁷ Kaikki tuomioistuimen ratkaisut tämän asian piirissä tulee nähdä positiivisena asiana rajanvedon tekemisen kannalta, sillä tuomioistuinkäsittelyt antavat oikeuskäytännön linjauksen siihen, missä raja liikesalaisuuden ja työntekijän ammattitaidon välillä menee.⁹⁸

---

⁹³ Nyblin 2004, s. 213.

⁹⁴ HE 66/1988 vp, s. 85.

⁹⁵ Lautjärvi 2018, s. 166. *Coca-Colan resepti on yksi maailman vanhimmista käytössä olevista liikesalaisuuksista.*

⁹⁶ Vapaavuori 2019, s. 25.

⁹⁷ HE 49/2018 vp, s. 83.

⁹⁸ Lautjärvi 2018, s. 168.

Helsingin hovioikeus on ratkaisussaan HelHO 2017:16 tulkinnut liikesalaisuuden ja ammatitaidon välistä rajanvetoa, kun yrittäjiksi ryhtyneiden työntekijöiden katsottiin rikkoneen yrityssalaisuuksia. Hovioikeus katsoi, että syytteessä olleet yrityksen avainhenkilöt olivat käytännössä jäljentäneet entisen työnantajan liiketoiminnasta sen kannattavimman ytimen ryhtymällä tuomaan maahan ja myymän tuotteita, joilla on ollut paras kysyntä ja myyntikate. Vastaajat olivat hovioikeuden tuomion mukaan käyttäneet tässä sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joilla on ollut hyvin vahva liityntä entisen työnantajan toimintaan, ja jota entinen työnantaja on erityisesti pyrkinyt liikesalaisuutena suojaamaan. Painoarvoa ratkaisussa ei annettu sille, missä muodossa tieto oli (suullista vai kirjallista), eikä myöskään sille, että työnantaja ei ollut solminut entisten työntekijöidensä kanssa erikseen salassapitosopimuksia. Hovioikeus katsoi, että maahantuontia ja tukkukauppaa harjoittavien yhtiöiden henkilökunnan voidaan perustellusti olettaa tietävän edellä mainittujen tietojen olevan salassa pidettäviä ja myös ymmärtävän syyn salassa pitämiselle. Täten hovioikeus päätyi asiassa eri lopputulokseen käräjäoikeuden kanssa ja tuomitsi vastaajat yrityssalaisuuden rikkomisesta rangais-
tukseen sekä 250.000 euron korvauksiin loukatulle yritykselle.⁹⁹ Punninnassa vastakkain olivat työnantajan oikeus suojata yrityssalaisuuksiaan ja toisaalta entisten työntekijöiden elinkeinovapaus.

Kuten edellä mainitusta hovioikeuden ratkaisustakin ilmenee, joissain tilanteissa työntekijöiden voidaan perustellusti olettaa tietävän tietojen olevan salassa pidettäviä liikesalaisuuksia. Näin ollen rajanvetoa osittain helpottaa se oletus, että mitä korkeammassa asemassa organisaatiossa työskentelevä henkilö on, sitä laajemmin hänen voidaan katsoa tietävän ja ymmärtävän, milloin kysymyksessä on työnantajalle kuuluva salassa pidettävä liikesalaisuus.¹⁰⁰ Tähän liittyvää automaattista salassapitovelvollisuutta käsitellään myöhemmin tutkielmassa osiossa 4.2.

Liikesalaisuusdirektiivillä ei ole haluttu rajoittaa työntekijöiden liikkuvuutta, joten direktiivin 14. johdantokappaleessa on todettu, että *liikesalaisuuden määritelmän ulkopuolelle jätetään vähäpätöiset tiedot sekä kokemus ja taidot, jotka työntekijät ovat hankkineet osana tavanomaista työskentelyään, ja sen ulkopuolelle jätetään myös tiedot, jotka ovat sellaiseen*

---

⁹⁹ HelHO 2017:16. Ks. myös esimerkiksi MAO 166/10, MAO 18/11 ja MAO 184/14. Näiden ratkaisujen perusteella todettakoon, että rajanveto on hyvin tapaussidonnaista eikä ratkaisujen lopputuloksesta voida tehdä yleistä linjausta rajanvedon osalta.

¹⁰⁰ Ylemmät toimihenkilöt YTN ry 2007, s. 18.

*henkilöpiiriin kuuluvien henkilöiden, jotka yleensä käsittelevät tällaisia tietoja, yleisesti tiedossa olevia tai helposti saatavissa.*¹⁰¹

Lisäksi direktiivissä todetaan, että minkään direktiivissä esitetyn ei ole käsitettävä antavan perustetta rajoittaa työntekijöiden liikkuvuutta ja tällaisen liikkuvuuden toteuttamisen osalta ei annetta perustetta rajoittaa sitä, että työntekijät käyttävät tietoa, joka ei ole liikesalaisuus, kokemusta ja taitoja, jotka he ovat rehellisesti hankkineet osana tavanomaista työskentelyään tai asettaa työntekijöille näiden työsopimuksissa muita kuin unionin oikeuden tai kansallisen lain mukaisesti määrättyjä rajoituksia.¹⁰²

Liikesalaisuuslakiin edellä kuvattu direktiivin määritelmä on otettu lähes vastaavana, LSL 2§:n 1 kohdan määritelmän mukaan liikesalaisuuden salaisuuskriteeri ei täyty, jos tieto on tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti saatavissa selville. Näin ollen liikesalaisuuden suojan ulkopuolelle jäävät ainakin alan yleiseen koulutukseen sisältyvä tieto sekä sellainen yleinen kokemus ja taito, jonka työntekijät ovat hankkineet osana tavanomaista työskentelyään.¹⁰³ Lainkohdan mukaan on selvää, että helposti selvitetävissä olevan tiedon ei voida katsoa olevan liikesalaisuus.

Lain esitöiden mukaa liikesalaisuus -määritelmän ulkopuolelle jää tieto, joka on helposti selville saatavissa esimerkiksi käännteismallinnuksella.¹⁰⁴ Helposti selville saatavuuden kriteeri on yhteydessä myös toiseen lauseessa mainittuun kohtaan eli siihen, onko tieto yleisesti tunnettua. Muun muassa sellainen tieto, joka selviää helposti markkinoilla olevasta tuotteesta tutkimalla, voidaan katsoa olevan yleisesti tunnettua.¹⁰⁵ Tähän palataan tarkemmin tutkielman 3.2. käännteismallinnusta koskevassa osiossa.

Direktiivin 1 artiklan 3 kohdan b alakohta (*rajoittaa sitä, että työntekijät käyttävät kokemusta ja taitoja, jotka he ovat rehellisesti hankkineet osana tavanomaista työskentelyään*) koskee kuitenkin vain direktiiviä, eikä direktiivissä ole säännöstä siitä, että jäsenvaltioiden olisi taattava työntekijöille vapaa liikkuvuus. Perinteisesti meillä on kuitenkin sallittu ammattitaidon ja kokemuksen hyödyntäminen siirryttäessä uuden työnantajan palvelukseen.

---

¹⁰¹ LSDirektiivin 14. johdantokappale

¹⁰² LSDirektiivin 1 artiklan 3 kohta

¹⁰³ HE 49/2018 vp, s. 83.

¹⁰⁴ HE 49/2018 vp, s. 83.

¹⁰⁵ Cohen & Gutterman 2001, s. 90.

Lähtökohtana voidaan siis pitää sitä, että tietotaidon hyödyntäminen on aina silloin sallittua, kun kyseessä oleva ammattitaito ei ole liikesalaisuus. Tämä edellyttää luonnollisesti sitä, että liikesalaisuuden kriteerit eivät täyty (salaisuus, taloudellinen arvo, salassapito). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jotta salaisuuskriteeri ei täytyisi, ammattitaitoa saa hyödyntää vain, jos se on ”yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa”. Hallituksen esityksessä tätä on tarkennettu siten, että:

”Liikesalaisuuden määritelmän ulkopuolelle jäisivät siten alan yleiseen koulutukseen sisältyvä tieto sekä sellainen yleinen kokemus ja taito, jotka henkilöt ovat hankkineet osana tavanomaista työskentelyään. Arvio siitä, onko kysymys liikesalaisuudesta vai henkilön ammattitaidosta, - tiedoista tai kokemuksesta olisi tehtävä tapauskohtaisesti. Rajanveto jää käytännössä tuomioistuimen harkintaan kuten nykyisinkin. Arvioitaessa tiedon luonnetta liikesalaisuutena tai henkilön ammattitaitona, huomioon voitaisiin ottaa muun muassa se, onko kysymys muistinvaraisesta vai tallenteena tai kirjallisessa muodossa olevasta tiedosta, tiedon yksityiskohtaisuus ja tiedon yritysکوhtaisuus eli se, onko tieto tunnettu laajemmin kyseisellä toimialalla toimivissa yrityksissä. Jos tieto ei ole muistinvaraista, se on yksityiskohtaista ja tieto on vain yhden tai harvan yrityksen tiedossa, tämä lisää todennäköisyyttä sille, että tieto voisi olla enemmän katsottavissa liikesalaisuudeksi kuin henkilön ammattitaidoksi.”

Rikoslain 30 luvun 5 §:n esitöissä on tarkennettu tulkintakysymystä työntekijän ammattitaidon ja liikesalaisuuden välisestä rajanvedosta antaen merkitystä työsuhteessa saadun tiedon tallennustavalle. Hallituksen esityksen mukaan, mikäli tieto on tallennetussa muodossa, asiakirjassa tai sähköisessä muodossa, kyseinen tieto katsotaan lähtökohtaisesti liikesalaisuuden piiriin kuuluvaksi tiedoksi. Työntekijän omana ammattitaitona puolestaan pidetään tietoa, joka siirtyy ja säilyy tulevaisuudessa hänen omassa muistissaan.¹⁰⁶ Tämä voi vaikuttaa pätevältä tulkintatavalta, sillä työntekijältä ei voida edellyttää, että kaikki hänen muistissaan oleva tieto tulee kuulumaan liikesalaisuuksien piiriin koko hänen lopun elämänsä, mutta myös tähän tulkintatapaan liittyy oma tulkinnanvaraisuutensa.

Voidaan todeta, ettei rajanvetoon ammattitaidon ja liikesalaisuuden välillä ole yleispätevää säännöstä. Vanhana nyrkkisääntönä siinä, mitä työntekijä saa ottaa mukaansa vanhalta

---

¹⁰⁶ HE 53/2002 vp, s. 16. Ks. Nyblin 2001, s. 77-79 ja 93-94.

työnantajaltaan, ja mitä ei, on pidetty sitä, että kaikki mikä on työntekijän muistinvaraista, on sallittua. Tämä nyrkkisääntö ei kuitenkaan päde enää läheskään aina nykypäivän tilanteissa. Tässä yhteydessä on syytä myös mainita liikesalaisuuden jäännöstieto eli *residual information*, jonka katsotaan olevan hyvin lähellä henkilön ammattitaitoa, mutta joka jää kuitenkin liikesalaisuuden määritelmän ulkopuolelle.¹⁰⁷ Kyseessä on salassa pidettävän tiedon käsittelystä jäävä muistinvarainen tieto, sillä luonnollisesti tietoa käsitelleen henkilön muistiin jää jotakin tietoa käsitellystä tiedosta, eikä aivoja ole mahdollista formatoida tällaisen tiedon poistamiseksi.

Oikeuskirjallisuudessa Nyblin on myös katsonut, ettei rajanvetoperusteena voida pitää sitä, että muistinvarainen tieto tulkittaisiin aina ammattitiedoksi ja puolestaan dokumentoitutieto liikesalaisuudeksi.¹⁰⁸ Näin ollen tästä edellä mainitusta tulkintaohjeesta ei voida tehdä vastakohtaisesti johtopäätöstä siitä, että muistivarassa siirtyvä tieto eli niin sanotusti tallentamaton tieto jäisi automaattisesti liikesalaisuuden ulkopuolelle. Arviointi on aina tehtävä tapauskohtaisesti.¹⁰⁹ Viljasen näkemyksen mukaan liikesalaisuudessa kyse voi olla myös laajemmasta tietokokonaisuudesta, joka siirretään yrityksestä toiseen vähitellen pieni osa kerrallaan ”pänttämällä”.¹¹⁰ Tämä osoittaa sen, että kyseessä voi olla liikesalaisuus, vaikka se siirtyisikin niin sanotusti oppimisen kautta toiseen yritykseen.

Myös edellä kuvatussa ratkaisussa HelHO:2017:16 hovioikeus katsoi, ettei kyseisessä tapauksessa tehtävässä rajanvedossa yrityssalaisuuden ja ammattitaidon välillä voitu antaa tiedon muodolle ratkaisevaa merkitystä.

Tiivistäen liikesalaisuuden ja työntekijän ammattitaidon välisessä rajanvedossa olisi otettava huomioon kolme seuraavaa perustetta; tiedon esiintymismuoto, tiedon yksityiskohtaisuus ja tiedon yrityskohtaisuus. Huomioon tulee ottaa, että nämä kolme edellä esitettyä seikkaa ovat ainoastaan tulkintaa ohjaavia ja asia voidaan aina ratkaista tapauskohtaisella harkinnalla.¹¹¹

Ammatti- ja liikesalaisuuksien käyttämisen osalta Seppo Koskinen on todennut julkaisussaan *Ammatti- ja liikesalaisuus*, ettei paljastamiskielto estä muistinvaraisesti hyödyntämästä edellisen työnantajan palveluksessa saatua kokemuseräistä tietoa, mutta tilanne muuttuu,

---

¹⁰⁷ Vapaavuori 2019, s. 578.

¹⁰⁸ Nyblin 2001, s. 77, Nyblin 2007, s. 234.

¹⁰⁹ Vapaavuori 2016, s. 84, Nyblin 2003, s. 244.

¹¹⁰ Viljanen 2001, s. 431.

¹¹¹ HE 49/2018 vp, s. 83. Ks. myös Vapaavuori 2005, s. 66-70.

mikäli asianomaisen näytetään ilmaiseen tai käyttäneen hyväkseen ainoastaan kyseisen yhtiön koneille ominaista tietoa, toimintatapaa, ohjetta tai muuta vastaavaa. Tällöin kyseessä saattaa olla työnantajalle kuuluva liikesalaisuus, jonka hän on uskonut kyseiselle työntekijälle hänen työnsä suorittamista varten.¹¹²

Lopuksi vielä ammattitaidon ja liikesalaisuuden välisen rajanvedon osalta todettakoon, että mikäli tiedon katsotaan kuuluvan työntekijän ammattitaidon käyttämiseen, ei sen käyttöä voida rajoittaa edes salassapitosopimuksilla, vaan tällöin kysymykseen tulee kilpailukieltosopimus.¹¹³ Salassapitosopimusten käyttöä voidaan pitää helpompana, ja kynnys niiden käyttämiseksi on matalampi, kuin kilpailukieltosopimusten osalta. Salassapitosopimuksilla ei rajoiteta työntekijän mahdollisuutta jatkaa ammattitaitonsa harjoittamista toisen kilpailevan työnantajan palveluksessa. Näin ollen salassapitosopimus estää työntekijää ainoastaan paljastamasta edellisen työnantajansa tietoja uudessa yrityksessä, mutta oman ammattitaidon harjoittamisen ei voida katsoa olevan salassapitosopimuksen vastaista.

Joissain tapauksissa salassapitosopimus on voitu kuitenkin laatia niin laajaksi, että tämä rajoittaa myös ammattitaidon harjoittamista. Laajalle ulottuva salassapitosopimus saattaa rajoittaa työntekijän toimintaa yhtä paljon kuin kilpailukieltosopimus, jolloin tuomioistuimien saattaa katsoa, että kyseessä on tosiasiallisesti kilpailukieltosopimus, ja näin ollen TSL 3:5:n rajoitukset tulee noudatettaviksi.¹¹⁴ Tällainen tilanne voi olla mahdollinen esimerkiksi alalla, jossa ammatinharjoittajia on erityisen vähän ja työnantaja haluaisi pyrkiä pitämään niin sanottu avaintyöntekijät palveluksessaan.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2003:19 tulkinnut liikesalaisuuden ja ammattipätevyyden välistä rajanvetoa. Tapauksessa katsottiin, että A:n ja B:n sopimukseen sisällytetty kilpailukieltosopimus ei estänyt heitä harjoittamasta samaa työtä kiinteistövälitysalalla eikä siten ammattitaidon ja kokemuksen hyödyntämistä. Rajoitus oli ainoastaan tähdännyt työnantajan vireillä olevien toimeksiantojen ja tuoreiden asiakastietojen hyväksikäytön torjumiseen verraten lyhyenä ylimenokautena työsuhteen päätyttyä. Tampereen kokoisen kaupungin kiinteistövälitysmarkkinoiden osalta rajoituksen taloudellinen merkitys A:n ja B:n

---

¹¹² Koskinen 2002, s. 4.

¹¹³ Castrén 1973, s. 117 ja 134. Ks. myös Vapaavuori 2005, s. 61.

¹¹⁴ Erling 2008, s. 76.

toiminnalle ei voinut olla olennainen.¹¹⁵ Näin ollen voidaan siis todeta, että arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös markkinoiden laajuus alueella, jossa toimintaa harjoitetaan.

Työntekijän oikeus ammattitaidon käyttämiseen voidaan nähdä myös perusoikeuskysymyksenä, sillä PeL 18 §:n mukaan: ”*Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla. Ketään ei saa ilman lakiin perustuvaa syytä erottaa työstä.*”

2.4 Liikesalaisuudet immateriaalioikeuksina

Immateriaalioikeus on aineettomia oikeuksia käsittelevä oikeudenala, joka jakautuu tekijänoikeuteen ja teollisoikeuksiin.¹¹⁶ Tekijänoikeus on luovaan työhön liittyvä oikeus, ja teos saa tekijänoikeussuojaa automaattisesti siitä hetkestä alkaen, kun teos on luotu. Tekijänoikeus liitetään perinteisesti taiteilijoiden, kirjailijoiden ja muusikoiden teoksiin. Teollisoikeudet puolestaan eivät synny automaattisesti, vaan ne edellyttävät yleensä rekisteröintiä. Teollisoikeuksilla suojataan pääasiassa teknisiä tuotoksia (eli patenteja, hyödyllisyysmalleja), mallioikeuksia, tavaramerkkejä, toiminimiä, integroitujen piirien suojaa sekä kasvinjalostusoikeuksia.¹¹⁷

Tämä edellä kuvattu jaottelu huomioiden, on selvää, ettei liikesalaisuuksien yleensä katsota kuuluvan tyypillisiin immateriaalioikeuksiin. Liikesalaisuudet jakautuvat pääsääntöisesti taloudellisiin ja teknisiin liikesalaisuuksiin. Teknisiä liikesalaisuuksia ovat esimerkiksi koneiden ja raaka-aineiden koostumus, edellyttäen, että ne eivät käy selville helposti tai esimerkiksi purkamalla markkinoilla olevia laitteita. Taloudellisia liikesalaisuuksia voivat puolestaan olla esimerkiksi yritysten sopimukset, hinnastoa koskevat tiedot yms.¹¹⁸

---

¹¹⁵ KKO 2003:19 Kiinteistöväilyliikkeen työntekijä oli työsopimuksessaan sitoutunut kuuden kuukauden aikana työsuhteen päättymisestä lukien olemaan muun muassa vastaanottamatta uusia toimeksiantoja asiakailta, jota olivat olleet entisen työnantajan asiakkaita työsopimuksen päättyessä tai työsopimuksen päättymistä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana.

¹¹⁶ Haarman 2014, s. 4.

¹¹⁷ Haarman & Mansala 2012, s. 16.

¹¹⁸ Haarman & Mansala 2012, s. 456.

Liikesalaisuuksilla voidaan nähdä liityntä immateriaalioikeuksiin, mutta ne eivät selvästi kuulu tekijänoikeuksiin eivätkä teollisoikeuksien suojan piiriin.

Suppean määritelmän mukaan immateriaalioikeuksiin katsotaan kuuluvan siis tekijänoikeus, patenti, mallioikeus, hyödyllisyysmallioikeus, tunnusmerkkioikeus, yksinoikeus integroidun piirin piirimalliin ja kasvinjalostajanoikeus.¹¹⁹ Näihin edellä mainittuihin on erona liikesalaisuuksissa se, että ne eivät tuota yksinoikeutta niiden haltijalle, vaan niiden saaman suojan tarkoitus on estää salassa pidettävän tiedon siirtyminen moraalisesti tuomittavin keinoin ulkopuoliselle taholle.¹²⁰ Suomalaisessa oikeusjärjestelmässä liikesalaisuutta ei voi siis omistaa, vaan puhutaan liikesalaisuuden oikeasta haltijasta. Immateriaalioikeudet puolestaan ovat yksinoikeuksia, joilla turvataan henkisen työn tulosten taloudellinen hyödyntäminen.¹²¹

Yhteisenä tekijänä immateriaalioikeusloukkauksille sekä liikesalaisuuksien väärinkäytölle voidaan pitää sitä, että usein loukatun osapuolen on hyvin vaikeaa näyttää toteen aiheutunut vahinko. Tästä syystä esimerkiksi salassapitosopimukseen olisi syytä sisällyttää oma sopimussakkoa koskeva lauseke, jossa on määritelty vahingon määrä.¹²²

Laajan määritelmän mukaan immateriaalioikeuksiin luetaan kuuluvan kuitenkin myös liikesalaisuuksien suoja. Liikesalaisuuslain esitöissä on todettu, että liikesalaisuudet rinnastetaan immateriaalioikeuksiin osana yritysten aineetonta varallisuutta.¹²³ Myös TRIPS sopimuksen (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) näkökulmasta liikesalaisuuksia koskevaa sääntelyä pidetään pääsääntöisesti osana immateriaalioikeuksien suojaa.¹²⁴ Liikesalaisuuksien aseman määrittäminen immateriaalioikeutta ei ole siis yksiselitteinen.

Toisaalta on huomioitava, että liikesalaisuuksia koskeva merkittävä sääntely on kuulunut aikanaan SopMenL:n piiriin ja täten liikesalaisuuksien katsottu kuuluvan myös kilpailuoikeuteen.¹²⁵ Näiden havaintojen ja liikesalaisuuksien aiemman sääntelyn hajanaisuuden perusteella voidaan todeta, että liikesalaisuudet eivät ole perinteisesti ja selkeästi kuuluneet

---

¹¹⁹ Koulu 2003, s. 45.

¹²⁰ HE 114/1978 vp, s. 14.

¹²¹ Haarman & Mansala 2012, s. 15. *Liikesalaisuutta ei voi siis esineoikeudessa tarkoitettulla tavalla omistaa.*

¹²² Carlsson ym. 2014, s. 100.

¹²³ HE 49/2018 vp, s. 22, tiivistetysti teoksessa Vapaa vuori 2019, s. 38.

¹²⁴ TRIPS 39 artiklan 2 kohta

¹²⁵ Castrén 1973, s. 4.

mihinkään yksittäiseen oikeudenalaan, vaan niiden asema on ollut niin sanotussa väliinpu-toajan asemassa.¹²⁶

Immateriaalioikeuden suojamuotojen ja liikesalaisuuksien välillä voidaan kuitenkin nähdä liittymäkohtia, kuten esimerkiksi se, että ennen immateriaalioikeuden julistamista tietoa pi-detään usein sen haltijan liikesalaisuutena. Esimerkiksi tilanteessa, jossa tekijä on hakenut keksinnölleen patenttia, katsotaan keksinnön olevan liikesalaisuus niin kauan kunnes se re-kisteröidään. Tämä edellyttää kuitenkin aina sitä, että immateriaalioikeus liittyy elin-keinotoimintaan, sillä liikesalaisuuslain mukaisesti liikesalaisuuden suojan piiriin voidaan katsoa kuuluvan vain elinkeinotoimintaan liittyvä tieto.¹²⁷

Liikesalaisuuksien etuna voidaan nähdä esimerkiksi patenteihin verrattain se, että liikesa-laisuuksien suoja ei ole rajattu ajallisesti (patentit voivat olla voimassa korkeintaan 20 vuotta). Liikesalaisuuksien suoja voi siis jatkua toistaiseksi, kuinka kauan tahansa, kunhan salaisuus ei tule julki yleisölle. Lisäksi liikesalaisuuksiin ei liity rekisteröintikustannuksia (vaikka tosin tietojen salaisena pitäminen voi tietyissä tapauksissa aiheuttaa myös korkeita kustannuksia), niillä on välitön vaikutus ja niiden suojaaminen ei vaadi muodollisuuksien noudattamista tai julkistamista.¹²⁸

Verrattaessa patenttia ja liikesalaisuutta keskenään, voidaan myös todeta, että patenttiin si-sältyy uutuuden ja keksinnöllisyyden vaatimus, jota liikesalaisuudelta ei edellytetä. Liikesa-laisuus voi sisältää taloudellista tietoa ja se voi olla rajoittamatonta, kun taas patentilla ei puolestaan ole tällaista luonnetta.¹²⁹

---

¹²⁶ Vapaavuori 2019, s. 38.

¹²⁷ Vapaavuori 2019, s. 54.

¹²⁸ WIPO: Frequently Asked Questions: Trade Secrets Basics

¹²⁹ Lautjärvi 2018, s. 291. Ks. Vapaavuori 2018: Missä menee liikesalaisuuden sallitun ja kielletyn hankkimi-sen raja? *Vapaavuori pitää hyvänä nyrkkisääntönä suojamuotojen välillä sitä, että jos salainen tieto ilmenee valmiista tuotteesta, se kannattaa patentoida. Jos puolestaan salainen tieto ei ilmene valmiista tuotteesta, se kannattaa pitää liikesalaisuutena.*

3. Liikesalaisuuksien oikeudeton hankkiminen

3.1 Sääntely ennen liikesalaisuuslakia

Liikesalaisuuksien oikeudettoman hankkimisen osalta voidaan katsoa, että oikeustila ei ole pääasiassa muuttunut sisällöltään liikesalaisuuslain tultua voimaan, vaan sitä on täsmennetty ja tarkennettu täsmällisempään ja aukottomampaan muotoon. Vanha sääntely ei siis uudistuksen myötä menettänyt merkitystään, mutta siitä huolimatta liikesalaisuuslakia edeltävää käytäntöä ja oikeuskirjallisuutta tarkasteltaessa on syytä olla tarkkana. Tämä oli osaltaan myös uuden lain säätämisen tarkoituksena eli säilyttää suoja ennallaan, mutta täsmentää laissa olevia puutteita. Aiemmin liikesalaisuuksien oikeudetonta hankkimista koskeva keskeinen sääntely oli rikoslaissa ja SopMenL:ssa. Liikesalaisuuslain tultua voimaan rikosoikeudellinen puoli säilyi lähes ennallaan, mutta SopMenL:ssa oleva sääntely pääosin kumottiin kokonaan. Nykyisin oikeudetonta hankkimista koskeva sääntely löytyy siis pääasiallisesti rikoslaista ja liikesalaisuuslaista.

Rikoslain puolella liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta käytetään termiä yritysvakoilu. Liikesalaisuuksien oikeudeton hankkiminen on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi teoksi yritysvakoiluna.¹³⁰

RL 30:4 § Yritysvakoilu

Joka oikeudettomasti hankkii tiedon toiselle kuuluvasta yrityssalaisuudesta

1) tunkeutumalla ulkopuolisilta suljettuun paikkaan taikka ulkopuolisilta suojattuun tietojärjestelmään,

2) hankkimalla haltuunsa tai jäljentämällä asiakirjan tai muun tallenteen taikka muulla siihen rinnastettavalla tavalla tai

3) käyttämällä teknistä erikoislaitetta

tarkoituksin oikeudettomasti ilmaista tällainen salaisuus tai oikeudettomasti käyttää sitä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, yritysvakoilusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.

---

¹³⁰ Laissa käytetään termiä yrityssalaisuus

Näin ollen, jotta yritysvakoilun tunnusmerkit täytyisivät, edellytetään, että tekijä hankkii oikeudettomasti tiedon toiselle kuuluvasta yrityssalaisuudesta, tekijän tarkoituksena on oikeudettomasti ilmaista tai käyttää salaisuutta ja hankkimisen tulee tapahtua jollakin laissa nimenomaisesti mainitulla tavalla.¹³¹ Yritysvakoilussa on siis kyse yrityssalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta, jota aiemmin kutsuttiin yleisemmin teollisuusvakoiluksi. Liikesalaisuuslain voimaantulosta huolimatta, rikosoikeudellinen sääntely pysyi ennallaan, ainoa muutos oli se, että yrityssalaisuuden termi muutettiin liikesalaisuudeksi.¹³²

Käsite *liikesalaisuus* on sikäli keskeinen, että jos tapauksessa ei ole kyse nimenomaan liikesalaisuudesta on täysin turhaa pohtia muilta osin tunnusmerkistön täyttymistä.¹³³ Rikosoikeudellisen puolen osalta selvyyden vuoksi vielä todettakoon, että yritysvakoilu nimenomaan tarkoittaa liikesalaisuuden oikeudetonta hankkimista ja yrityssalaisuuden rikkominen puolestaan tarkoittaa tiedon oikeudetonta ilmaisua ja käyttämistä, jota tulen tarkastelemaan myöhemmin.¹³⁴ Näiden termien yhteydessä on syytä tuoda esiin hieman rikoslain taustaa yrityssalaisuusrikosten eli nykyisten liikesalaisuuksien loukkausta koskevan lainsäädännön osalta. Rikoslain kokonaisuudistuksessa, joka tuli voimaan 1.1.1991 lakiin säädettiin kokonaan uusi luku koskemaan elinkeinorikoksia.¹³⁵

RL 30 lukuun sisältyivät muun muassa sääntely koskien yritysvakoilua (4§), yrityssalaisuuden rikkomista (5§) ja yrityssalaisuuden väärinkäyttöä (6§). Lain esitöissä näistä on käytetty yhteisesti nimitystä yrityssalaisuusrikokset.¹³⁶ Erona yritysvakoilun ja yrityssalaisuuden rikkomisen osalta voidaan nähdä se, että niin sanotussa yritysvakoilussa tekijä hankkii tiedon toiselle kuuluvasta liikesalaisuudesta (eli myös nykyinen liikesalaisuuden oikeudetonta hankkiminen) ja puolestaan yrityssalaisuuden rikkomisessa on kyse siitä, että tekijä on saanut tietoonsa toiselle kuuluvan liikesalaisuuden sen haltijan suostumuksella (vastaa siis myös nykyistä liikesalaisuuden oikeudetonta käyttöä ja ilmaisemista).¹³⁷ Jäljempänä käsiteltävässä korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2013:20 on arvioitu nimenomaan tätä rajanvetoa oikeudettoman hankkimisen sekä oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen välillä.

---

¹³¹ Vapaavuori 2016, s. 121. LSL 1§ *Tässä laissa säädetään elinkeinotoimintaan liittyvien liikesalaisuuksien sekä teknisten ohjeiden suojasta.*

¹³² RL 30:4

¹³³ Viljanen 2018, s. 713. Ks. RL 30:4-6, joissa on kyse nimenomaan liikesalaisuutta eri tavoin koskevista rikoksista.

¹³⁴ Nyblin 2004, s. 207, 218.

¹³⁵ Rikoslain luku 30

¹³⁶ HE 66/1988, s. 78.

¹³⁷ HE 66/1988 vp, s. 83 ja 85, Viljanen 2018, s. 727.

Vaikka liikesalaisuuslain voimaantulo muutti jossain määrin tunnusmerkistöissä käytettävää termistöä siten, että yrityssalaisuuksien sijasta puhutaan liikesalaisuuksista, säilyivät rikosnimikkeet tästä huolimatta muuttumattomina.

Aineellisoikeudellisella puolella SopMenL:ssa liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta, eli niin sanotusta yritysvakoilusta oli säädetty aiemmin siten, että SopMenL 4.1§:n mukaan kukaan ei saa oikeudettomasti hankkia tai yrittää hankkia tietoa liikesalaisuudesta eikä käyttää tai ilmaista näin hankkimaansa tietoa. Tämä kyseinen säännös oli kuitenkin ainoastaan yksityisoikeudellinen, sillä yritysvakoilun katsottiin olevan rangaistavaa ainoastaan silloin, mikäli teko täytti edellä kuvatun rikoslain yritysvakoilun tunnusmerkistön. Liikesalaisuuslain voimaantulon yhteydessä tämä sääntely kumottiin kokonaan SopMenL:sta. SopMenL:ssa on kuitenkin edelleen voimassa kyseisen lain 1§:n yleislauseke, joka pätee edelleen myös liikesalaisuuksiin. SopMenL 1§:n yleislauseke kieltää käyttämästä elinkeinotoiminnassa hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Yleislausekkeen sisältö määrittyy tarkemmin markkinaoikeuden ja Keskuskauppakamarin liiketapalautakunnan oikeuskäytännön myötä.¹³⁸

TSL:ssa ei varsinaisesti ollut kieltoa liikesalaisuuksien oikeudettomasta hankkimisesta, mutta sen 3 luvun 4§:ssä on todettu, että mikäli työntekijä on saanut tiedon liikesalaisuudesta oikeudettomasti, jatkuu työsuhteen aikana voimassa oleva käyttämis- ja ilmaisukielto myös työsuhteen jälkeen. Nykyisin kyseiseen pykälään on otettu myös viittaus liikesalaisuuslakiin ja termistö on muutettu vastaamaan liikesalaisuuslakia.

Liikesalaisuuksien oikeudettoman hankkimisen osalta korkein oikeus on antanut useita ennakkoratkaisuja. Pääasiallisesti nämä ratkaisut tulevat säilyttämään merkityksensä, koska rikosoikeudellinen puoli säilyy ainakin toistaiseksi ennallaan. Aiemman liikesalaisuuksien oikeudetonta hankkimista koskevan oikeuskäytännön osalta Vapaavuori on todennut, ettei oikeuskäytännössä ole juurikaa tapauksia, jossa liikesalaisuuksien oikeudeton hankkimisen eli yritysvakoilun tekijänä olisi ollut täysin yrityksen ulkopuolinen henkilö. Johtuen mahdollisesti siitä, ettei tällaiset tapaukset tule edes yrityksen tietoon.¹³⁹

---

¹³⁸ Castrén 2006, s. 896.

¹³⁹ Vapaavuori 2016, s. 123.

Klaus Nyblin on korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:42 pohjalta tehnyt havainnon Suomen lainsäädännössä olevasta ongelmakohdasta oikeudettoman hankinnan arvioinnissa. Korkeimman oikeuden ratkaisun perustella voidaan havaita lopputuloksena olevan se, että täysin samanlainen kopioimalla tapahtuva liikesalaisuuden hankkiminen on katsottava RL 30 luvun 4§:n nojalla olevan niin sanotusti oikeutettua eli *ei-oikeudetonta*, mutta puolestaan SopMenL:n 4§:n ja vastaavasti TSL 3 luvun 4§:n nojalla laitonta eli *oikeudetonta* hankkimista. Täten oikeustilan kokonaisuutta ei voida pitää yhdenmukaisena. Tosin tätä epäjohdonmukaisuutta voidaan pyrkiä poistamaan rikoslain tulkinnalle asetettavilla erityisvaatimuksilla, mutta tämä ei ole riittävää.¹⁴⁰

Tämä edellä kuvattu ratkaisu osoittaa sen, että Suomen lainsäädännön aineellis- ja rikosoikeudellisen sääntelyn suhde ei ole ollut johdonmukainen, joten uudistetun sääntelyn on ollut tarkoitus poistaa tulkintakysymykset oikeudettomuuden arvioinnista ja yhdenmukaistaa sääntelyä aineellis- ja rikosoikeudellisen sääntelyn välillä sekä rajata liikesalaisuuksien oikeuden hankkiminen direktiivistä ilmenevin tavoin.

Korkein oikeus arvioi ratkaisussaan KKO 2013:20 yritysvakoilun tunnusmerkistön täyttymistä, kun yrityksen työntekijät olivat oikeudettomasti kopioineet yrityksen tietoja. Vastajat A ja B olivat yhdessä ennen työsuhteidensa päättymistä kopioineet työnantajansa Y Oy:n tietojärjestelmistä käytössään oleville tietokoneille ja muistitikuille laajasti yrityssalaisuuksia sisältäneitä tietoja. He olivat siirtyneet pian työsuhteidensa päättymisen jälkeen Y Oy:n kanssa kilpailevan yhtiön palvelukseen. Tietojen kopioimisen ei katsottu sinänsä olevan kiellettyä, mutta mainittuun laajaan kopioimiseen ei enää tuolloin ollut työntekijöiden työtehtävistä johtuvaa tarvetta. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, etteivät A ja B olleet syyllistyneet yritysvakoiluun. Heidät kuitenkin tuomittiin yrityssalaisuuden rikkomisen yrityksestä kolmen kuukauden ehdollisiin vankeusrangaistuksiin.¹⁴¹ Tämän ratkaisun yhteydessä voidaan katsoa korkeimman oikeuden laventaneen tulkintaansa yrityssalaisuuden rikkomisen yrityksestä keinoin, joka olisi tosiasiallisesti kuulunut lainsäätäjän

---

¹⁴⁰ Nyblin 2016, s. 222.

¹⁴¹ KKO 2013:20; ”Korkein oikeus katsoo, että A ja B ovat kopioineet tietoja laajemmin kuin heidän tehtävänsä vuoksi olisi ollut tarpeellista tai tarkoituksenmukaista. Tämä seikka yhdistettynä kopioimisen ajankohtaan viittaa siihen, että kopiointivaiheessa A:lla ja B:llä on ollut tarkoitus kerätä tietoja tulevan työpaikanvaihdoksen johdosta. Muunkin asiassa esitetyn selvityksen perusteella näyttää sinänsä siltä, että kopioimisen tarkoituksena on ollut varautua tietojen oikeudettomaan hyödyntämiseen uudessa työssä. Se seikka, että tekijän aikomuksena tietoja kopioidessaan on ollut käyttää niitä myöhemmin ilman lupaa, ei kuitenkaan edellä mainituista syistä merkitse sitä, että tietojen kopioiminen olisi yritysvakoilusäännöksessä tarkoitettua oikeudetonta tiedon hankkimista.”

toimivaltaan. Voimassa olevan lain valossa toiminta oli edennyt ainoastaan oikeudettoman ilmaisemisen tai käytön valmisteluun ja ei täten olisi ollut RL:n nojalla rangaistavaa.¹⁴² Oikeuskirjallisuudessa tätä KKO:n ratkaisua on kommentoitu useista eri näkökulmista ja näkemyksiä on ollut niin puolesta ja vastaan. KKO:n tulkinnan kanssa samoilla linjoilla on ollut Sahinoja, joka on pitänyt KKO:n tulkintaa hyväksyttävänä, mutta silti katsonut, että kyseessä ei voisi olla yrityssalaisuuden rikkomisen yritys, mikäli tarkoituksena on käyttää tietoa vasta kahden vuoden kuluttua työsuhteen päättymisestä.¹⁴³

Nyblin on ennen liikesalaisuuslakia vuonna 2001 esittänyt tulkinnan siitä, että yritysvakoilun eli tiedon hankkimisen oikeudellisuutta arvioitaessa ei tulisi antaa erikseen painoarvoa sille, onko työntekijällä ollut oikeus työtehtäviä hoitaessaan hankkia tietoa liikesalaisuudesta vai ei. Nyblin on esittänyt oman tulkintansa aiempaan oikeuskäytäntöön ja -kirjallisuuteen nojautuen, mutta samalla myös itse myöntänyt, että hänen esittämä tulkinta sinänsä poikkeaa siitä, mitä rikoslain esitöissä (HE 66/1988 vp) on ajateltu yritysvakoilun henkilölliseksi soveltamiseksi.¹⁴⁴ Myös Viljanen on teoksessa Keskeiset rikokset (2018) yhtynyt Nyblinin näkemykseen siitä, ettei ole perustetta sille, miksi työnantajalle kuuluvia tietoja saisi työsuhteen päättyessä viedä mukanaan, mutta tästä tulkinnasta huolimatta laista löytyy aukkoja, joita ei voida tilkitä legaliteettiperiaatetta loukkaamatta.¹⁴⁵ Voidaan todeta, ettei liikesalaisuuslain voimaantulon myötä tämä tulkintaongelma ole poistunut. Täten on syytä pohtia myös rikosoikeudellisen puolen uudistamistarpeita.

Myös ratkaisussa KKO 2015:42 (johon aiemmin esitetty Nyblinin tulkinta lainsäädännön epä johdonmukaisuudesta perustuu) korkein oikeus katsoi, että perusteita yritysvakoilusta tuomitsemiseen ei ollut, kun A oli kopioinut työnantajansa X Oy:n yrityssalaisuuksia sisältäviä tietokantoja ja tiedosta sekä perustanut tämän jälkeen kilpailevan yhtiön Y Oy:n. A ei ollut kuitenkaan käyttänyt tai ilmaissut kopioituja tietoja Y Oy:n liiketoiminnassa. Tähän perustuen korkein oikeus kumosi syytteen yritysvakoilusta, vaikka hovioikeus oli lukenut A:n syyksi tekijänoikeusrikoksen ja yritysvakoilun.¹⁴⁶ Korkein oikeus on tuomion perustelulausumassa 34. todennut seuraavaa:

---

¹⁴² Viljanen 2018, s. 747.

¹⁴³ Sahinoja 2013, s. 994.

¹⁴⁴ Nyblin 2001, s. 86-94. Ks. KKO 1984 II 177, jossa oli arvioitavana sellaisen työntekijän menettely, jolla oli ollut osana työtehtäviään oikeus käsitellä työnantajansa liikesalaisuuksia ja jäljentää niitä sisältäviä tallenteita (valokopiot tarjouksista) ja joka oli työsuhteensa päätyttyä vienyt tällaisia tallenteita mukanaan.

¹⁴⁵ Viljanen 2018, s. 728.

¹⁴⁶ KKO 2015:42, Ks. myös VaaHO 2011:8

”Korkeimman oikeuden ratkaisun 2013:20 mukaan yrityssalaisuuden rikkomisen yritys voi kuitenkin eräin edellytyksin täytyä jo yrityssalaisuuksia sisältävien tietojen kopioinnilla silloin, kun kopioimisen tarkoituksena selvästi on myöhemmin tapahtuva yrityssalaisuuden rikkominen. Tähän nähden hovioikeuden A:n syyksi yritysvakoiluna lukema menettely voisi täyttää yrityssalaisuuden rikkomisen yrityksen tunnusmerkistön, jos katsotaan, että A:n menettelyn tarkoituksena on selvästi ollut myöhemmin tapahtuva yrityssalaisuuden rikkominen. Kun täytetyn teon tuomitsemisoikeus on kuitenkin edellä todetu tavoin vanhentunut, perusteltua ja johdonmukaista vanhentumissääntelyn tavoitteet huomioon ottaen ei ole se, että A voitaisiin tuomita rangaistukseen lievemmin rangaistavasta sanotun rikoksen yrityksestä tuomitsemisoikeuden vanhentumista koskevan sääntelyn estämättä. Tällaista tulkintaa puoltaa sekin, että tuomitsemisoikeuden vanhentumisajat on porrastettu niin, että vanhentumisajat ovat sitä pidempiä, mitä vakavammasta rikoksesta on kysymys.”

Aiemman oikeuskäytännön perusteella voidaan siis todeta, että yritysvakoilun tunnusmerkistöä arvioidessa merkitystä on sillä, onko tekijällä ollut tarkoitus oikeudettomasti ilmaista tai käyttää oikeudettomasti hankittua yrityssalaisuutta, ja milloin hän on oikeudettoman ilmaisemisen tai käyttämisen tehnyt. Mikäli tekijä on ainoastaan hankkinut yrityssalaisuuden oikeudettomasti, ei se riitä yksinomaan täyttämään yritysvakoilun tunnusmerkistöä.

Voidaan todeta, että sen määrittely, minkä katsotaan olevan oikeudetonta hankkimista ei runsaasta oikeuskäytännöstäkään huolimatta ole kuitenkaan aina yksiselitteistä. Tästä Castrén on esittänyt 1980 -luvulla näkemyksen, jonka mukaan tulkinnassa tulisi keskittyä sen tarkasteluun, onko kyseessä oleva toiminta hyvän tavan vastaista menettelyä.¹⁴⁷ Nyttämmin tämä määritelmä on tuotu myös liikesalaisuuslakiin.¹⁴⁸ Tämä osoittaa jälleen sen, että myös aiemmille tulkintatavoille on syytä antaa painoarvoa.

Castrén on myös todennut, ettei hyvän tavan arvioinnissa tuomioistuin ole millään tavoin sidottu siihen, mikä alan elinkeinonharjoittajien näkemys hyvän liiketavan mukaisesta toiminnasta on, vaikkakin tuomioistuimella pitää olla painava peruste poiketa tällaisesta

---

¹⁴⁷ Castrén 1980, s. 415.

¹⁴⁸ LSL 3.3§ ”muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan vastaisella menettelyllä”

elinkeinonharjoittajien yksimielisestä käsityksestä.¹⁴⁹ Näin ollen tulkintakysymyksenä ei ole enää, milloin liikesalaisuuden hankkimisen katsotaan olevan oikeudetonta, vaan sen, katso taanko toiminnan olevan hyvän tavan vastaista. Hyvän tavan vastaisuuden arviointi ei kuitenkaan ole myöskään yksiselitteistä, eikä sen määrittäminen yleispätevästi ole mahdollista. Juha Karhu ja Tuula Ämmälä ovat teoksessa *Varallisuus-oikeus* määritelleet hyvän tavan olevan muuttuva ja tulkinnanvarainen käsite, jonka sisältö on riippuvainen erityisesti kunkin ajan arvo- ja moraalikäsitteistä. Vaikka lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä hyvän tavan vastaisuudesta, on tapaa koskevan säännön katsottu olevan voimassa yleisenä oikeusperiaatteena.¹⁵⁰ Todettakoon, että joka tapauksessa usein niin sanotussa vahingoittamis- tai hyötymistarkoituksessa tehty toimi täyttää pääsääntöisesti hyvän tavan vastaisuuden tunnusmerkistön.¹⁵¹ Edellä esitetty huomioon ottaen, pitäisi olla joka tapauksessa selvää, ettei toisen liikesalaisuuden hankkimista ilman lupaa voida pääsääntöisesti pitää hyvän tavan mukaisena menettelynä.

3.2 Uudistukset liikesalaisuuksien oikeudeton hankkimista koskevaan sääntelyyn

Liikesalaisuuksien hankkimisen osalta ennen lakimuutosta oli säädetty ainoastaan siitä, mikä katsotaan oikeudettomaksi tiedonhankinnaksi. Liikesalaisuuslakiin on otettu kuitenkin direktiivin pohjalta myös sen sääntely, milloin liikesalaisuuksien hankkiminen ei ole oikeudetonta. Aiemmin näitä liikesalaisuuksien niin sanottuja sallittuja hankkimistapoja ei ollut määritely laissa. Kuten aiemmin jo tässä tutkielmassakin on tullut ilmi (osiossa 2.4 liikesalaisuudet immateriaalioikeuksina), liikesalaisuudet eivät ole yksinoikeus, vaan liikesalaisuuden saa lain mukaan hankkia kuka tahansa itsenäisesti keksimällä tai luomalla.¹⁵² Tämän uuden oikeutetun hankkimisen määrittelyn tarkoituksena on turvata sitä, että liikesalaisuuden voi keksiä tai luoda itsenäisesti useampi eri elinkeinonharjoittaja tai muu taho sekä samalla myös korostaa sitä, että mikäli kyseessä ei ole lain mukainen oikeudeton liikesalaisuuden hankkiminen, kyseessä on oikeutettu toiminta jonka avulla liikesalaisuuden

---

¹⁴⁹ Castrén 1973, s. 103.

¹⁵⁰ Saarnilehto – Annola – Hemmo – Karhu – Kartio – Tammi-Salminen – Tolonen – Tuomisto – Viljanen 2012, Hyvän tavan vastaisuus

¹⁵¹ Hyötymis- ja vahingoittamistarkoitus ilmenee yrityssalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistöstä RL 30:5

¹⁵² Taustalla vaikuttaa LSdirektiivin 1 artiklan 1 kohta, johon perustuen jäsenmaat eivät voi säätää direktiivissä vaadittua laajemmin liikesalaisuuksien suojaamisesta

hankkiminen on sallittua.¹⁵³ Oikeutetun hankkimisen sääntely on toivottavasti tulevaisuudessa hyödyksi terveen kilpailun edistämisen kannalta.

Nykyisen liikesalaisuuslain 3§:n voidaan nähdä olevan aiemman sääntelyn (RL ja SopMenL) yhdistelmä, joka määrittelee tyhjentävästi sen, minkä voidaan katsoa olevan oikeudetonta hankkimista, mutta myös puolestaan sen, milloin hankkiminen ei ole oikeudetonta.

3§ liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti hankkia tai yrittää hankkia.
Liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta, jos se tapahtuu:

- 1) anastamalla;
- 2) luvattomasti kopioimalla, jäljentämällä, havainnoimalla tai muutoin käsittelemällä sellaisia liikesalaisuuden haltijan asiakirjoja, esineitä, materiaaleja, aineita tai sähköisiä tiedostoja, jotka sisältävät liikesalaisuuden, tai joista liikesalaisuus voidaan johtaa; tai
- 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan vastaisella menettelyllä. Liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta myös, jos henkilö on liikesalaisuuden hankkiessaan tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Liikesalaisuuden hankkiminen ei ole oikeudetonta, jos se tapahtuu:

- 1) itsenäisesti keksimällä tai luomalla;
- 2) havainnoimalla, tutkimalla, purkamalla tai testaamalla sellaista tuotetta tai esinettä, joka on asetettu yleisön saataville tai joka on laillisesti sellaisen tahon hallussa, jolla ei ole velvollisuutta rajoittaa liikesalaisuuden hankkimista;
- 3) siten, että työntekijät ja heidän edustajansa käyttävät tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuttaan; tai
- 4) muulla kuin tämän momentin 1–3 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan mukaisella menettelyllä.

Oikeustilaa selventävänä muutoksena voidaan nähdä siis liikesalaisuuslain 3§:ssä sen määrittäminen, milloin liikesalaisuuden hankkiminen ei ole oikeudetonta. Tämä on kokonaan uusi ja sääntelyä täsmentävä lainkohta, jota aiemmassa sääntelyssä ei ollut lainkaan.

---

¹⁵³ HE 49/2018 vp, s. 59.

Vapaavuori on nähnyt, että tämä kyseinen lainsäädäntötapa, ei-oikeudettoman hankinnan määrittelemisen laissa, voi aiheuttaa sekaannusta tilanteissa, joissa toiminta ei kuulu kumpaankaan kategoriaan, vaikka tarkoituksena on ollut täsmentää sääntelyä. Vapaavuori toteaa, että mikäli jokin ei ole laissa kiellettyä, on se liikesalaisuuslakia sovellettaessa katsottava sallituksi hankintatavaksi.¹⁵⁴ Osiossa 3.3 tulen käymään vielä yksitellen läpi, mitä näillä liikesalaisuuslaissa mainituilla oikeutetuilla hankkimistavoilla on tarkoitettu.

Lisäksi liikesalaisuuslain mukana sääntelyyn on tullut poikkeus suojaamisen osalta siihen, milloin liikesalaisuuden hankkiminen, sekä käyttäminen ja ilmaiseminen ei oikeudetonta väärinkäytöksen paljastamiseksi ja sananvapauden käyttämiseksi.¹⁵⁵ Tämän lainkohdan tarkoitus on kannustaa väärinkäytösten ilmiantamiseen eli niin sanottuun *whistle blowing* -menettelyyn. Kun kyseessä on LSL 5§:n mukainen oikeutettu yleisen edun vuoksi tapahtuva liikesalaisuuden hankkiminen, ei toiminta ole liikesalaisuuslain nojalla oikeudetonta. Tällöin myöskään RL 30:4:n edellytykset eivät täyty, vaikka toiminta täyttäisi muutoin yritys-vakoilun tunnusmerkit, sillä ilmaisemistarkoituksen oikeudettomuus -edellytys ei tällöin täyty.¹⁵⁶ Tätä käsitellen tarkemmin lisää osiossa 4.3, sillä tämä muutos ilmiantamiseen, koskee niin liikesalaisuuden hankintaa, kuin myös käyttöä ja ilmaisemista.

Yhtenä liikesalaisuuslain mukana tulleen ongelmana voidaan havaita olevan epäselvyys oikeudettoman hankkimisen määrittelyä koskevassa sääntelyssä. Kuten edellä on tullut ilmi, liikesalaisuuksien oikeudettomasta hankkimisesta säädetään nykyisin rikoslaissa yritys-vakoilua koskevalla sääntelyllä sekä liikesalaisuuslain 3§:n oikeudettoman ja oikeutetun hankkimisen määrittelyllä. Kuten liikesalaisuuslain esitöistä sekä myös tästä tutkielmasta on tullut ilmi, liikesalaisuusdirektiivin täytäntöönpano liikesalaisuuslailla ei ole sinänsä muuttanut rikosoikeudellista sääntelyä muutoin kuin termistön yhtenäistämisen osalta. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että epäselvyyksiä tulee syntymään hankkimisen oikeudettomuuden arvioinnissa, kun kahdessa eri laissa on hieman eri tavoin säännelty millainen hankkiminen on oikeudetonta. Tämä saattaa johtaa siihen tilanteeseen, että liikesalaisuuslain näkökulmasta siviilioikeudelliselta kannalta toiminta ei ole oikeudetonta, mutta rikoslain nojalla puolestaan hankinta on oikeudetonta ja rangaistavaa.

---

¹⁵⁴ Vapaavuori 2019, s. 220.

¹⁵⁵ LSL 5§

¹⁵⁶ Viljanen 2018, s. 740.

Lakivaliokunta on antamassaan lausunnossa ottanut kantaa tähän ja todennut, ettei ole täysin selvää, mikä merkitys liikesalaisuuslain säännöksillä on rikosoikeudellisia säännöksiä tulkittaessa ja onko sillä mahdollisesti tulkintavaikutusta rikosoikeudellista sääntelyä sovellettaessa. Valiokunta on katsonut, ettei toimintaa, jota liikesalaisuuslain nojalla ei pidettäisi oikeudettomana, voitaisi pitää myöskään rikosoikeudellisesti oikeudettomana ja rangaistavana, sillä mikäli liikesalaisuus olisi hankittu tai sitä käytettäisiin tai ilmaistaisiin liikesalaisuuslaissa tarkoitettuun tavoin, RL 30 luvun yrityssalaisuusrikoksia koskevia säännöksiä ei voitaisi soveltaa. Näin ollen on perusteltua, että liikesalaisuuslain säännökset muodostavat vähimmäistason myös rikosoikeudelliselle arviolle, eikä RL 30 luvussa tarkoitettu oikeudettomuus voi erota vastaavasta käsitteestä liikesalaisuuslaissa.¹⁵⁷

Edellä esitetyn seikan osalta myös rikosoikeuden professori Sakari Melander on tuonut esiin huomion siitä, että yrityssalaisuusrikoksia koskeva sääntely on peräisin osittain jopa 1980-luvulta ja täten lainsäädännön ikä huomioiden olisi ollut perusteltua arvioida rikosoikeudellisen puolen säännösten uudistamistarvetta suhteessa siviilioikeudellista puolta koskevaan liikesalaisuuslakiin.¹⁵⁸ Rikosoikeudellisen ja siviilioikeudellisen oikeudettomuuden välisestä arvioinnista ei ole kuitenkaan vielä olemassa oikeuskäytäntöä, joten edellä mainittujen lakien säännösten suhdetta käytännössä emme osaa vielä arvioida.

3.3 Oikeutettu hankkiminen

3.3.1 Itsenäisesti keksiminen

Itsenäinen kehitystyö ja luominen (*independent development*) lienee olevan kaikista selkein liikesalaisuuksien sallittu hankkimistapa. Luonnollisesti jokaisella on oikeus hyödyntää omaa keksintöään, jota halutaan suojata liikesalaisuutena. Tämä liittyy liikesalaisuuden perusluonteeseen, eli siihen, että kukaan ei voi omistaa yksinoikeutta liikesalaisuuteen, vaan kenellä tahansa on oikeus itsenäisesti kehittää sama liikesalaisuus ja hyödyntää sitä omassa toiminnassaan. Tarkoituksena on, että yritykset voivat vapaasti harjoittaa tuotekehitystä ja kehittää uusia innovaatioita.¹⁵⁹ Liikesalaisuuksien suojan tarkoituksena ei ole missään

---

¹⁵⁷ LaVL 8/2018 vp, s. 19-20.

¹⁵⁸ HE 9/2018 vp LaV 21.03.2018 professori Sakari Melander Asiantuntijalausunto, s. 2.

¹⁵⁹ Vapaavuori 2018: Missä menee liikesalaisuuden sallitun ja kielletyn hankkimisen raja?

nimessä rajoittaa tätä, vaan päinvastoin. Sama liikesalaisuus saattaa siis olla samanaikaisesti useamman yhtiön hallussa, ilman että muut saman liikesalaisuuden haltijat olisivat tietoisia toistensa liikesalaisuuksista, sillä liikesalaisuuksia ei löydy mistään rekisteristä, toisin kuin esimerkiksi tiedot patenteista. Liikesalaisuuksien yksi riskeistä onkin se, että toinen keksii saman liikesalaisuuden.

Mikäli yrityksen itsenäisen kehitystyön seurauksena syntynyt tuote loukkaakin toisen liikesalaisuutta, saattaa kysymykseen tulla niin sanottu tuotteen saastuminen, jota tarkastelen lähemmin osiossa 3.4. Täten yhtenä ongelmana itsenäisen kehitystyön osalta voidaan nähdä näyttökysymykset siitä, että kyseessä on yrityksen itse luoma tuote.

3.3.2 Käänteismallinnus

Liikesalaisuuden hankkiminen ei ole oikeudetonta, mikäli se tapahtuu havainnoimalla, tutkimalla, purkamalla tai testaamalla sellaista tuotetta tai esinettä, joka on asetettu yleisön saataville tai joka on laillisesti sellaisen tahon hallussa, jolla ei ole velvollisuutta rajoittaa liikesalaisuuden hankkimista.¹⁶⁰ Tätä toimintaa kutsutaan siis niin sanotuksi käänteismallinnukseksi tai takaisinmallinnukseksi (*reverse engineering*).

Tämän uuden lainkohdan tulkinnassa on kuitenkin erotettava kaksi tilannetta. Ensinnäkin vapaasti markkinoilta (ilman salassapitoa) ostettu tuote saadaan käänteismallintaa; tutkimustiedon saa vapaasti käyttää kilpailevan tuotteen suunnittelemiseen ja valmistamiseen. Tiedon ei siis tarvitse tällöin olla helposti saatavissa.¹⁶¹ Toisaalta taas tilanteessa, jossa henkilöllä on hallussaan tietoa tuotteesta (esimerkiksi sopimusosapuolien tai entisen työnantajan piirustuksia) on ratkaistava, onko kyseinen tieto liikesalaisuus.

Helposti saatavilla -kriteerillä on merkitystä, mikäli liikesalaisuuden väitetysti oikeudettomasti hankkinut taho väittää, että tieto olisi joka tapauksessa ollut helposti saatavilla tutkimalla tuotetta tai käänteismallintamalla se. Piirustuksessa oleva tieto ei ole liikesalaisuus, jos se on yleistä tietoa tai se olisi ollut helposti saatavissa. Näin ollen voidaan siis todeta, että vaikeasti selvitettävissä oleva seikka voi olla liikesalaisuus, mutta sen hankkiminen

---

¹⁶⁰ LSL 3§:4:2

¹⁶¹ vrt. LSL 2.1§ 1 kohta

käänteismallinuksella on kuitenkin sallittua. Henkilö, joka on selvittänyt vaikeasti selvitetävissä olevan seikan markkinoilla vapaasti olevasta tuotteesta, voi saada liikesalaisuuden suojaa selvittämälleen tiedolle aivan samalla tavoin kuin alkuperäisenkin tuotteen valmistaja.

Kuten Vapaavuori on liikesalaisuuslakia käsittelevässä kirjoitussarjassaan osiossa *Missä menee liikesalaisuuden sallitun ja kielletyn hankkimisen raja?* todennut, voidaan oikeastaan katsoa, että jos tieto on tällä tavoin helposti selville saatavissa, kyseessä ei edes ole liikesalaisuus, sillä tieto ei ole tällöin liikesalaisuuslain 2§:n 1a kohdan mukaisesti salaista, jota liikesalaisuuden määritelmässä edellytetään.

Vapaavuori on todennut kirjoitussarjassaan käänteismallinnuksen osalta seuraavaa: *”Tosiasiasa reverse engineeringillä voidaan kuitenkin selvittää vain hyvin rajallinen määrä tuotteen liikesalaisuuksista, ja selvittäminen on kallista ja aikaa vievää. Suurin osa liikesalaisuuksista ei ilmene mitenkään valmista tuotetta tarkastelemalla, eikä ainakaan sillä tarkkuudella kuin laadukas kehitys- tai valmistustoiminta vaatisi. Lisäksi tuotteen eri salaiset välivaiheet ja valmistusmenetelmät eivät selviä mitenkään valmiista tuotteesta. Tästä huolimatta liikesalaisuusprosesseissa vastaajien yksi kiistämisargumentti on yleisesti, että liikesalaisuus selviää näin tuotteesta.”*¹⁶² Tämä perustelu osoittaa hyvin sen, ettei kyseessä ole tosiasiasa niin yksinkertainen tapa hankkia liikesalaisuus oikeutetusti, kuin käänteismallinnuksen kuvauksesta voisi käsittää. Liikesalaisuuslain näkökulmasta käänteismallinnuksen avulla kehitetty tuote on samassa asemassa kuin itsenäisen kehitystyön tuloksena syntynyt tuote. Nämä kaksi oikeutettua hankkimistapaa voidaan usein siis rinnastaa toisiinsa.

3.3.3 Tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuden käyttäminen

Mikäli liikesalaisuuden hankkiminen tapahtuu osana työntekijöiden tai heidän edustajiensa tiedonsaantia ja kuulemista koskevan oikeuden käyttämistä, ei liikesalaisuuden hankkiminen myöskään tällaisessa tilanteessa ole oikeudetonta. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun kyse on yhteistoimintamenettelystä, jonka yhteydessä työntekijät tai heidän

---

¹⁶² Tom Vapaavuori 2018: *Missä menee liikesalaisuuden sallitun ja kielletyn hankkimisen raja?*

edustajansa saavat yhteistoimintamenettelyä varten tiedon liikesalaisuudesta.¹⁶³ Lain esitöiden mukaan tämä oikeus voi perustua lainsäädäntöön tai työehtosopimukseen.¹⁶⁴

Tämän muutoksen / lisäyksen osalta Vapaavuori on todennut, että ”tämä ei kuitenkaan tuo paljoo lisäarvoa, sillä on muutoinkin selvää, että jos jokin taho käyttää lakimääräistä oikeuttaan saadessaan tietoonsa liikesalaisuuksia, ei kyse voi olla oikeudettomasta toiminnasta.”¹⁶⁵

3.3.4 Hyvän liiketavan mukainen menettely

Liikesalaisuuksien hankkiminen on siis aina sallittua ja oikeutettua, mikäli se tapahtuu hyvän liiketavan mukaisella menettelyllä. Mitä tällä hyvän liiketavan mukaisella menettelyllä sitten tarkoitetaan? Hallituksen esityksen mukaan hyvällä liiketavalla tarkoitetaan rehellistä ja kunniallista elinkeinonharjoittajan toimintaa, johon ei liity kilpailijoiden kannalta kyseenalaisia tai arveluttavia piirteitä. Määriteltäessä hyvän liiketavan mukaista menettelyä, on hyvää liiketapaa arvioitava aina tapauskohtaisesti ja sen sisältö täsmentyy oikeuskäytännössä.¹⁶⁶ Tämä liikesalaisuuslain säännös ulottaa liikesalaisuuksien siviilioikeudellista suojaa laajemmalle kuin RL 30:4 rikosoikeudellinen suoja, sillä hyvän liiketavan vastaisuus on katsottu liian epämääräiseksi rikosoikeudellisen vastuun edellytykseksi.¹⁶⁷

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa on sen nimensä mukaisesti säännelty sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa, mutta laissa ei kuitenkaan ole erikseen määritelty sitä, mitä hyvällä liiketavalla tarkoitetaan. Liiketapalautakunta on Keskuskauppakamarin toimielin, jolta voi pyytää lausuntoja siitä, onko elinkeinotoiminnassa käytetty menettely tai toimenpide ollut hyvän liiketavan vastainen.¹⁶⁸ Hyvän liiketavan mukaisuuden arviointi voi olla hyvin tilannesidonnaista ja yleensä menettelyä arvostellaan kokonaisuutena. Huomioon tulkinnassa tulee ottaa myös se seikka, että hyvän liiketavan

---

¹⁶³ HE 49/2018 vp, s. 59 ja 87. *Erytisesti MAO:n ja KKO:n ratkaisujen sekä Keskuskauppakamarin liiketapalautakunnan lausuntojen on katsottu määrittävän hyvän liiketavan sisältöä.*

¹⁶⁴ HE 49/2018 vp, s. 87.

¹⁶⁵ Vapaavuori 2019, s. 223.

¹⁶⁶ HE 49/2018 vp, s. 59. Helsingin käräjäoikeus 27.4.2018 antamassaan lausunnossa Eduskunnan lakivaliokunnalle arvioinut tämän lainkohdan osalta, että tältä osin tulkintatilanteet voivat olla hankalia.

¹⁶⁷ Viljanen 2018, s. 738.

¹⁶⁸ <https://kauppakamari.fi/lautakunnat/liiketapalautakunta/> Tulkinta-apua voidaan saada myös Kansainvälisen kauppakamarin ICC:n markkinointisäännöistä

mukaisuuden määritelmä luonnollisesti saattaa myös muuttua ajan ja tapojen muuttumisen myötä.¹⁶⁹ Hyvän tavan vastaista toimintaa on käsitelty tarkemmin jo aiemmin osiossa 3.1.

3.4 Tiedon saastuminen

Liikesalaisuuslain tuomana uutena näkökulmana oikeustilaan voidaan myös nähdä liikesalaisuutta loukkaavan tuotteen käsite ja sen kohtalo – tiedon saastuminen oikeudettoman hankinnan seurauksena. Yrityksen omien liikesalaisuuksien suojaamisen lisäksi yhtä lailla on tärkeää varmistua siitä, ettei se tule toiminnassaan loukanneeksi toisten yhtiöiden liikesalaisuuksia. Tämä on kuitenkin seikka, johon ei usein kiinnitetä juurikaan huomiota, mutta nyt liikesalaisuuslaista löytyy säännös tätä seikkaa koskien. Kyseinen uudistus pohjautuu direktiivistä tulleeseen loukkaavan tuotteen käsitteeseen. Kuten Tom Vapaavuori on kirjoituksessaan *Näkemyksiä liikesalaisuuslaista IV – Liikesalaisuutta loukkaavan tuotteen karmea kohtalo* todennut, tällaisen tuotteen kohtalon selvittäminen lakia lukemalla ei ole helppo tehtävä, koska kokonaisuuden hahmottaminen edellyttää kolmen eri lainkohdan yhdistelyä.¹⁷⁰

LSL 3.3 §:n mukaan *"Liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta myös, jos henkilö on liikesalaisuuden hankkiessaan tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla."* Tästä edellä mainitusta lainkohdasta voidaan tehdä tulkinta, että oikeudenloukkauksen perusteella tieto saastuu ja kaikki siihen liittyvä toiminta on laitonta, sillä oikeudettomasti tiedon hankkineella on ilmaisu- ja käyttämiskielto hankitun liikesalaisuuden osalta. Tuotteen saastuminen johtaa siis automaattisesti myös jatkohyödyntämisen oikeudettomuuteen. Mikäli oikeudettomasti hankitusta, käytetystä tai ilmaistusta liikesalaisuudesta on saatu missä tahansa vaiheessa merkittävää hyötyä, on kysymyksessä LSL 2§:n 3 kohdan mukainen liikesalaisuutta loukkaava tuote ja näin ollen tuote saastuu. Vapaavuori on kuvannut asian seuraavalla tavoin; *"Kun tämä leima on isketty tuotteeseen, niin kaikenlainen tuotteeseen liittyvä liiketoiminta katsotaan lain mukaan liikesalaisuuden oikeudettomaksi käyttämiseksi, jos henkilö tietää tai hänen pitäisi tietää, että kysymys on*

---

¹⁶⁹ HE 49/2018 vp, s. 88. Ks. KKO 2004:4, jossa korkein oikeus tulkitsi hyvän liiketavan vastaisuutta.

¹⁷⁰ Vapaavuori Tom, 2018: Liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella voi olla karmea kohtalo

*liikesalaisuutta loukkaavasta tuotteesta.*¹⁷¹ *Oikeudeton käyttäminen on taas ikävä asia, koska se johtaa erinäisiin epämiellyttäviin seuraamuksiin.*¹⁷²

Mikäli tiedon hankkinut on ollut siis perustellussa vilpittömässä mielessä, ei kyseessä voida katsoa olevan LSL 2§:n 3 kohdan mukainen loukkaus. Tässä yhteydessä korostuu myös erityisesti liikesalaisuuden haltijan liikesalaisuutta suojaavien prosessien merkitys. Tyypillinen esimerkki tällaisesta saastumisesta on, kun työntekijä toimii lain ja velvollisuuksien vastaisesti käyttäen edelliselle työnantajallensa kuuluvaa liikesalaisuutta ja samalla uuden työnantajan olisi kohtuudella tullut tietää tämän toiminnan olevan oikeudetonta. Tämän seurauksena oikeutetusti hankitun liikesalaisuuden käyttö muuttuu lain vastaiseksi.

Tiedon saastumisen selvittämisen kannalta ratkaiseva tekijä on se, onko työnantaja ollut vilpittömässä mielessä; esimerkiksi onko olosuhteista ollut pääteltävissä, että liikesalaisuus on hankittu oikeudettomasti. Mitä epäilyttävämmät olosuhteet ovat, sitä suurempi selonottovastuu on. Työnantajan on ryhdyttävä tiettyihin selonotto toimiin saadakseen vilpittömän mielen suojaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työsuorituksen tulos syntyy yllättävän nopeasti uuden työntekijän toimesta, on työnantajalla syytä epäillä kyseessä olevan liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen ja ryhdyttävä selvittämään, onko liikesalaisuus hankittu oikeudettomasti.

Nykyään yritykset ovatkin alkaneet suhtautumaan aiempaa varovaisemmin uusien työntekijöidensä mukana tulevaan tietoon. Tämä saattaa johtaa siihen, että liikesalaisuuden suoja koskevien tapausten määrä tulee mahdollisesti kasvamaan tuomioistuimissa.¹⁷³ Aiemman oikeuskäytännön osalta voidaan todeta, että usein tuomioistuimeen päätyneissä liikesalaisuuden suoja koskevissa tapauksissa on ollut asetelmana se, että vastakkain ovat olleet työnantajapuoli ja yrityksen työntekijä, sekä tyypillisesti kyseessä on ollut työntekijän menettelyn arvioiminen työsuhteen päättymisen jälkeen tai työsuhteen loppuvaiheessa.¹⁷⁴ Nyblin on esittänyt tähän olevan selityksenä se, että työntekijän kannalta tarve hyödyntää aiemmassa työssä opittua tietoa jonkun muun kuin edellisen oman työnantajan hyväksi ja lukuun

---

¹⁷¹ LSL 4§:n 5k.

¹⁷² Vapaavuori Tom, 2018: Liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella voi olla karmea kohtalo.

¹⁷³ Nyblin 2003, s. 253.

¹⁷⁴ Nyblin 2008, s. 535.

syntyy pääasiallisesti juurikin työpaikkaa vaihdettaessa tai perustettaessa oma samalla alalla toimiva yritys.¹⁷⁵

Mitä tästä sitten mahdollisesti seuraa, mikäli liikesalaisuus on hankittu oikeudettomasti? Edellinen työnantaja kokee, että hänen oikeuttaan on loukattu ja ryhtyy oikeusprosessiin liikesalaisuuden käytön kieltämiseksi. Tuomioistuin kieltää liikesalaisuutta käyttävää yhtiötä markkinoimasta ja myymästä liikesalaisuutta loukkaavaa tuotetta, velvoittaa yhtiötä vetämään tuotteen pois markkinoilta tai hävittämään tuotteen sekä määrää kaikki liikesalaisuuden sisältävät tallenteet tuhottavaksi. Kieltoa ja ns. korjaavia toimenpiteitä tehostetaan LSL 8§:n mukaisella uhkasakolla. Lisäksi yhtiö voidaan tuomita maksamaan LSL 11§:n mukaista lisenssikorvausta vastaavaa hyvitystä liikesalaisuuden oikeudenomistajalle ja vahingonkorvausta hänelle aiheutuneesta vahingosta. Lopuksi tuomio vielä julkistetaan lehdessä rikkomuksen tehneen yhtiön kustannuksella (LSL 12§).¹⁷⁶

Työnantajan aseman helpottamiseksi ja oikeuksien toteuttamiseksi olisi kannattavaa sisällyttää jatkossa työntekijän työsopimukseen lauseke, jossa työntekijä vakuuttaa, ettei hän tule oikeudettomasti hyödyntämään entisen työnantajansa liikesalaisuuksia. Näin ollen työnantajan olisi rikkomustapauksessa mahdollisesti helpompi puolustautua.

Aiemmin tällaisiin tilanteisiin on työnantajan puolelta pyritty varautumaan kilpailukieltosopimusten käytöllä. Työ- ja elinkeinoministeriössä on parhaillaan kuitenkin 3. toimikunnassa valmisteilla TSL 3 luvun 5 §:n muutos, johon löytyy kymmenittäin vaihtoehtoja siitä, mihin suuntaan lakia tulisi kilpailukieltosopimusten käytön osalta muuttaa. Joka tapauksessa lakimuutoksen myötä mitä todennäköisimmin työnantajan tulee maksaa työntekijälle korvaus, mikäli työnantaja haluaa sitoa kilpailukieltosopimuksen työntekijän kanssa. Tämä muutos tulee siis väistämättä johtamaan siihen, että salassapitosopimusten tarve tulee tulevaisuudessa lisääntymään, koska kilpailukieltosopimuksien käyttöä rajoitetaan.

Oikeuskirjallisuudessa Nyblin on jo vuosituhatien alkupuolella arvioinut, että yrityksissä alettaisiin suhtautua aiempaa varovaisemmin siihen, mitä tietoa uudet työntekijät tuovat yritykseen mukanaan vanhoista työpaikoista, mutta tästä huolimatta voidaan odottaa, että

---

¹⁷⁵ Nyblin 2008, s. 535.

¹⁷⁶ Vapaavuori Tom, 2018: Liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella voi olla karmea kohtalo. LSL 12 § kumosi vanhan SopMenL 8§:n 2mom.

liikesalaisuuksien suojaa koskevien juttujen määrä tulisi kasvamaan tuomioistuimissa. Oikeuskäytännön kautta voidaan saada erityisesti jonkinlaista rajanvetoa siihen, kuinka jo aiemmin käsitellyn työntekijöiden ammattitaidon ja liikesalaisuuksien välistä rajanveto tulisi tulkita.¹⁷⁷ Tällöin myöskään uudella työntantajalla ei ole mahdollista vedota siihen seikkaan, että tämä oletti tiedon kuuluvan työntekijän ammattitaitoon.

---

¹⁷⁷ Nyblin 2003, s. 253.

4. Muutokset salassapitovelvollisuuteen

Liikesalaisuuksien oikeudettoman käyttämisen ja ilmaisemisen osalta nykyisessä liikesalaisuuslaissa on säädetty salassapitovelvollisuudesta huomattavasti aiempaa yksityiskohtaisemmin verrattuna vanhaan oikeustilaan. Merkittävimpänä uudistuksena voidaan nähdä sääntelyn osalta se, että liikesalaisuuslaissa on säädetty niin sanotusta automaattisesta käyttämis- ja ilmaisukiellosta, joka kohdistuu esimerkiksi yhtiön toimitusjohtajaan ja hallituksen jäseniin. Aiemmin tämä sama on toteutettu salassapitosopimusten avulla, mutta nyt suoja perustuu jo lakiin. Tiivistäen voidaan siis todeta, että suojan taso on parantunut liikesalaisuuslain voimaantulon myötä. Huomioon tulee säännöksiä tulkittaessa ottaa, että ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa tehtyihin tekoihin sovelletaan LSL 20§:n mukaisesti lain voimaantulohetkellä voimassa olleita säännöksiä.

4.1 Liikesalaisuuksien oikeudeton käyttö ja ilmaiseminen

Aiemmin liikesalaisuuksien oikeudettomasta käyttämisestä ja ilmaisemisesta oli säännelty myös SopMenL 4§:ssä sekä RL 30 luvussa, kuten oikeudettomasta hankkimisestakin. SopMenL 4§:n katsottiin olevan tärkeä elinkeinotoimintaa koskeva lakiperusteinen salassapitosäännös, mutta tästä huolimatta oikeuskirjallisuudessa Huhtamäki katsoi vahvasti, että toisaalta kyseinen säännös voidaan nähdä myös PeL 12§:ssä säädetyn sananvapauden rajoituksena.¹⁷⁸ SopMenL:ssa ollut säännös salassapitovelvollisuudesta siirtyi liikesalaisuuslakiin lähes saman sisältöisenä, mutta direktiivin täytäntöönpanon lisäksi kansalliseen sääntelyyn liikesalaisuuksien oikeudettomasta käytöstä ja ilmaisemisesta tuli merkittäviä lisäyksiä.¹⁷⁹ SopMenL:ssa ollut sääntely kumottiin kokonaisuudessaan.

Verrattaessa nykyistä sääntelyä vanhaan oikeustilaan, voidaan todeta sääntelyn täsmentyneen myös liikesalaisuuksien käyttämisen ja ilmaisemisen osalta. Muutoksena liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen määritelmään voidaan nähdä se, että kyseinen määritelmä on jatkossa yhteinen niin rikoslain tekojen kuin myös liikesalaisuuslain mukaisten tekojen osalta. Luonnollisesti liikesalaisuuslaissa ei ole lueteltu tyhjentävästi kaikkia tilanteita, joissa liikesalaisuuden käyttäminen tai ilmaiseminen on kiellettyä. Myös

---

¹⁷⁸ Huhtamäki 2014, s. 241.

¹⁷⁹ Vapaavuori 2019, s. 225.

liikesalaisuuksien käytön ja ilmaisemisen oikeudettomuutta tullaan siis jatkossakin arvioimaan aina tapauskohtaisesti.¹⁸⁰ Huolimatta siitä, että SopMenL 4§:n mukainen salassapitosäännös oli yksi tärkeimpiä elinkeinotoimintaa koskevia salassapitosäännöksiä, ei oikeuskäytäntöä sen soveltamisesta juurikaan ole. Tähän Huhtamäki pitää syynä sitä, että tyypillisesti salassapidosta on sovittu salassapitosopimuksella, jolla salassapitovelvollisuudesta on usein sovittu lain velvoitteita laajemmin. Täten SopMenL 4§:n salassapitovelvoitetta ei ole juurikaan jouduttu arvioimaan.

Salassapitosopimusten velvoitteiden osalta todettakoon myös se, että usein niissä on erikseen sovittu välityslausekkeesta, jonka mukaan riidat ratkaistaan usein välimiesmenettelyssä ja tämä on myös yksi syy oikeuskäytännön puuttumiseen.¹⁸¹ Oikeuskäytännön puuttuminen saattaa jatkaa myös tulevaisuudessa liikesalaisuuslain mukaisen salassapitovelvoitteen arvioinnin osalta, sillä edelleen salassapitovelvoitteista sovitaan tyypillisesti liikesuhteissa ja tulevaisuudessa niiden käyttö tulee jopa mahdollisesti kasvamaan yhteiskunnan kehittyessä yhä teknologisemmaksi.

RL 30 luvun 5§:ssä on säädetty yrityssalaisuuden rikkomisesta seuraavaa:

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan liikesalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista liikesalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

- 1) ollessaan toisen palveluksessa,
- 2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä,
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa tai
- 4) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *yrityssalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

---

¹⁸⁰ HE 49/2018 vp, s. 59.

¹⁸¹ Huhtamäki 2014, s. 241.

Tämä pykälä ei koske tekoa, johon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu on ryhtynyt kahden vuoden kuluttua palvelusaikansa päättymisestä.

Yritys on rangaistava.

Näin ollen yrityssalaisuusrikoksen teko on joko liikesalaisuuden oikeudetonta ilmaisemista tai käyttämistä. Muut menettelytavat eivät ole RL 30:5:n perusteella rangaistavia tekoja, kuten esimerkiksi oikeudeton hankkiminen ei tule rangaistavaksi yrityssalaisuusrikoksena. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että rangaistavaa ei ole se, että työntekijä vie liikesalaisuuksia työpaikalta mukanaan tai siirtää tallenteita omalle laitteelleen, siitä huolimatta vaikka työnantaja olisi sen erikseen kieltänyt.¹⁸² Huhtamäki on rikoslain 30 luvun 5 §:n tulokinnan osalta todennut, että jotta tunnusmerkistö voisi täytyä edellytetään tekijältä korostettua tahallisuutta.¹⁸³

Oikeuskirjallisuudessa Nyblin ja Viljanen ovat esittäneet, että rikoslaissa yrityssalaisuusrikoksen tunnusmerkistössä mainitun *ilmaisemisen* käsitteen ulkopuolelle jäävä liikesalaisuuksien siirtäminen tallenteena on tyypillisesti katsottavan olevan vahva näyttö tulvasta ilmaisemis- tai käyttämistarkoituksesta, vaikka RL 30:5:n nojalla se ei ole riittävää.¹⁸⁴

Nyblin on tehnyt myös huomion siitä, ettei RL 30 luvun 5§:n rangaistusuhka edes koske sellaista liikesalaisuuden oikeudetonta ilmaisemista tai käyttämistä, joka tapahtuu vasta sen jälkeen, kun on jo ehtinyt kulumaan kaksi vuotta palvelusajan päättymisestä. Näin ollen, mikäli luottamusasemassa oleva työntekijä työsuhteensa päättymisen yhteydessä hankkii liikesalaisuuksia sisältävää aineistoa kopioimalla, tarkoituksenaan työsuhteen päättymisen jälkeen käyttää tai ilmaista tietoja vasta kahden vuoden kulutta työsuhteen päättymisestä, hänen ei katsota syyllistyneen yritysvakoiluun tai yrityssalaisuuden rikkomisen yritykseen.¹⁸⁵ Myös tämä laissa oleva sudenkuoppa on ollut tarkoitus poistaa uudella liikesalaisuuslain sääntelyllä.

Uuden liikesalaisuuslain 4§:ssä on määritelty liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen ja ilmaisemisen kiellot. Tässä pykälässä on pääasiallisesti kyse siitä, että henkilöllä on laillisesti ja täysin oikeutetusti hallussaan liikesalaisuus, mutta lain mukaan tietystä asemassa,

---

¹⁸² Viljanen 2018, s. 742.

¹⁸³ Huhtamäki 2014, s. 249.

¹⁸⁴ Viljanen 2018, s. 743, Nyblin 2007, s. 270-271.

¹⁸⁵ Nyblin 2016, s. 223.

tehtävässä tai sopimussuhteessa olevaa kielletään ilmaisemasta tai käyttämästä tätä liikesalaisuutta.¹⁸⁶

Puolestaan rikoslain esitöiden mukaan liikesalaisuuden ilmaisemista ei voitaisi pitää oikeudettomana, jos joku ilmoittaa viranomaisille tai kertoo julkisuudessa tietyn tuotteen valmistukseen tai käyttöön liittyvistä olennaisista terveysvaaroista, siitä huolimatta, että tätä tietoa pidetään liikesalaisuutena.¹⁸⁷ Epäselvänä kuitenkin voitiin pitää sitä, mitkä tilanteet ovat sellaisia, että liikesalaisuuden ilmaiseminen on oikeutettua.¹⁸⁸

Liikesalaisuuslakiin on tuotu oma pykälänsä, jossa on ilmaistu, milloin liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei ole oikeudetonta.

LSL 5§

Sen estämättä mitä 3 ja 4 §:ssä säädetään, liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei ole oikeudetonta, jos liikesalaisuus on hankittu, sitä on käytetty tai se on ilmaistu yleisen edun suojaamista varten väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei myöskään ole oikeudetonta, jos se ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä sananvapauden käyttämisenä.

Tästä huolimatta tilanteiden tulkinta voidaan nähdä edelleen epäselvänä ja tulkinnanvaraisena. Kyseisen lainkohdan tulkinta tarkoittaa käytännössä sitä, että vaikka liikesalaisuus on hankittu ja paljastettu sinänsä laittomasti, liikesalaisuuden haltija ei kuitenkaan voi turvautua liikesalaisuuslain mukaisiin oikeuskeinoihin, jos liikesalaisuuden ilmaisijan tarkoituksena on ollut paljastaa väärinkäytös, ja tämä toimisi yleisen edun suojaamista varten. Epäselväksi kuitenkin jää, mitä *väärinkäytöksellä* tarkoitetaan, ja mikä on *yleisen edun suojaamista*, jonka vuoksi liikesalaisuus voidaan paljastaa.¹⁸⁹

Käytännössä liikesalaisuuksien suojaamisen ja väärinkäytösten ilmiantamisen välisen rajanvedon arviointi jää tuomioistuinten ratkaistavaksi.¹⁹⁰ Tuomioistuinten ratkaistavaksi jää

---

¹⁸⁶ Vapaavuori 2019, s. 225.

¹⁸⁷ HE 66/1988 vp, s. 84.

¹⁸⁸ Kokko 2017, s. 252.

¹⁸⁹ Suomen Yrittäjät, lausunto 16.9.2015, s. 2-3.

¹⁹⁰ Kokko 2017, s. 253.

myös se, milloin liikesalaisuuksia sisältävien asiakirjojen tai muiden sellaisten käyttäminen asiassa todisteena on tarpeellista – asian laadun merkitys on siis ratkaistava aina tapauskohtaisesti.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 19§:n mukaan liikesalaisuudesta saa kieltäytyä todistamasta, ellei erittäin tärkeät syyt huomioiden asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista. Ratkaisussa KKO 2019:7 korkein oikeus arvioi, ettei asian laadun osalta ollut tullut esille sellaisia erittäin tärkeitä syitä murtaa liikesalaisuuksien suojaa.¹⁹¹ Selvyyden vuoksi todettakoon myös, että mikäli henkilöllä on oikeus kieltäytyä todistamasta liikesalaisuudesta OK:17:19 mukaisella tavalla, hänellä on toisaalta myös oikeus todistaa. Näin ollen, mikäli henkilö on todistanut liikesalaisuudesta 19§:n vaitiolo-oikeudesta huolimatta, todistaminen ei ole ollut liikesalaisuuden oikeudetonta ilmaisemista ja siten rangaistavaa.¹⁹²

Aiemmin kansallinen sääntely jätti kokonaan avoimeksi liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen osalta sen, mikä on liikesalaisuuksien suojaamisen ja väärinkäytösten ilmiantamisen välinen suhde. Esimerkiksi SopMenL 4.2§:ssä oli ilmaistu siten, että *”Joka elinkeinonharjoittajan palveluksessa ollessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta, ei saa sitä palvelusaikanaan oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua tai toista vahingoittaakseen”*. Tätä säännöstä tulkittaessa voitiin tulla siihen päätelmään, että pääsääntöisesti liikesalaisuuksien loukkaamista koskevien säännösten soveltaminen edellyttäisi sitä, että liikesalaisuusiin kohdistunut toimi, kuten ilmaiseminen tai käyttö, katsottaisiin oikeudettomaksi.¹⁹³

Liikesalaisuuslain 6§:ssä on määritelty poikkeus liikesalaisuuksien ilmaisemisen oikeudettomuuteen. LSL 6§:n mukaisesti liikesalaisuuden ilmaiseminen ei ole oikeudetonta, jos työntekijä ilmaisee liikesalaisuuden luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle tai muulle lain tai työehtosopimuksen mukaiselle edustajallensa, jos liikesalaisuuden ilmaiseminen on välttämätöntä edustajan, lain tai työehtosopimuksen mukaisten työtehtävien hoitamiseksi.¹⁹⁴

---

¹⁹¹ KKO 2019:7

¹⁹² HE 46/2014 vp, s. 26-27.

¹⁹³ Kokko 2017, s. 252.

¹⁹⁴ LSL 6§

Väärinkäytöksen johdosta tapahtuvaa liikesalaisuuksien oikeutettua ilmaisemista tullaan tarkastelemaan tässä tutkimuksessa vielä tarkemmin whistle blowing -menettelyä koskevassa osiossa 4.3. Osiossa tullaan tarkastelemaan liikesalaisuuslain tuoman muutoksen lisäksi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelemisesta annettua EU:n uutta whistle blowing -direktiiviä. Direktiivin on tarkoitus tulla osaksi kansallista sääntelyä vuonna 2021.

Oikeustila on liikesalaisuuden voimaan tulon myötä muuttunut, sillä LSL 2§:n mukaisen määritelmän mukaan liikesalaisuuden haltijalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on laillinen määräysvalta liikesalaisuuteen. Näin ollen, kuka tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi siten olla liikesalaisuuden haltija.¹⁹⁵ Ei ole millään tavoin tavatonta, että luonnollinen henkilö hankkii laillisesti liikesalaisuuden tulevaisuudessa aloitettavaksi suunniteltua elinkeinotoimintaa varten ja tulee näin ollen tulevaisuudessa olemaan RL:n 30 luvun mukainen elinkeinonharjoittaja. Täten ei ole syytä jättää yksityishenkilöä saman suojan ulkopuolelle.¹⁹⁶

Nykyisen sääntelyn johdosta ei tarvitse pohtia mahdollisissa rikkomistapauksissa rikoslain tahallisuutta eikä SopMenL:n soveltamisongelmia¹⁹⁷, sillä liikesalaisuuslaki kohdistuu niin luonnollisiin- kuin oikeushenkilöihin. Aiemmin tiedon täytyi olla elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jotta sen voitiin katsoa olevan yrityssalaisuus. Elinkeinonharjoittajan yksityiset salaisuudet eivät kuuluneet näin ollen yrityssalaisuuden käsitteen piiriin. Oikeuskirjallisuudessa onkin aiemmin katsottu, että RL 30:11:ssä tarkoitettussa mielessä yrityssalaisuus voi kuulua ainoastaan elinkeinonharjoittajalle, joten luonnollinen henkilö ei voinut olla liikesalaisuuden (laissa yrityssalaisuus) haltijana siitä huolimatta, että hän olisi itse luonut kyseisen tiedon.¹⁹⁸ Samalla kannalla oli myös RL 30:11:n mukainen sanamuoto, jonka määritelmään kuului, että *elinkeinonharjoittaja* pitää tiedon salassa.¹⁹⁹

Rikosoikeudellisella puolella liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen sääntely ei ole myöskään muuttunut oikeastaan muuten kuin termistön osalta. Liikesalaisuuksien

---

¹⁹⁵ HE 49/2018 vp, s. 83.

¹⁹⁶ Viljanen 2018, s. 719. Rikoslakiin tämä muutos otettiin tekemällä viittaus liikesalaisuuslain määritelmään.

¹⁹⁷ SopMenL 6§:n perusteella laissa tarkoitettu kielto (käyttää liikesalaisuutta) voitiin kohdistaa liikesalaisuusriidoissa ainoastaan elinkeinonharjoittajiin. LSL:n kieltomääräyksen tai korjaavien toimenpiteiden kohteena voi olla periaatteessa kuka tahansa henkilö.

¹⁹⁸ Nyblin 2007, s. 236.

¹⁹⁹ Ks. Viljanen 2018, s. 721.

oikeudettomasta ilmaisemisesta ja käyttämisestä on edelleen säädetty RL 30 luvun 5§:ssä, jonka mukaan liikesalaisuuden oikeudettoman ilmaisemisen tai käyttämisen tulee tapahtua tarkoituksena hankkia taloudellista hyötyä joko tekijälle itselleen, toiselle tai tarkoituksena aiheuttaa vahinkoa toiselle. Näin ollen siis edellytetään aiemmin tutkielmassa kuvattua hyvän tavan vastaista menettelyä.

Todettakoon lisäksi vielä oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen osalta, että luonnollisesti niin sanottu oikeudettomuus poistuu toiminnasta, mikäli liikesalaisuuden haltija on antanut luvan liikesalaisuuden ilmaisemiseen tai käyttämiseen. On täysin tavanomaista, että työntekijällä on tiedossaan liikesalaisuus, jota hänen tulee ja täytyy käyttää työtehtäviensä hoitamiseen. Huomioon tulee ottaa, että muunlainen käyttäminen sekä liikesalaisuuden ilmaiseminen on kuitenkin kiellettyä ja näin ollen oikeudetonta. Yleensä tästä syystä onkin syytä sopia työntekijän kanssa erikseen siitä, milloin liikesalaisuuden käyttäminen on sallittua ja mihin tarkoituksiin tietoja saa käyttää sekä kenelle niitä saa mahdollisesti luovuttaa. Näin toimittaessa helpottuisi myös sen arvioiminen, milloin käyttäminen ja ilmaiseminen on ollut oikeudetonta.²⁰⁰

4.2 Automaattinen salassapitovelvoite

Yhtenä merkittävimpana muutoksena liikesalaisuuksien suojaa voidaan todeta olevan liikesalaisuuslain mukana tullut automaattinen salassapitovelvoite, joka täsmentää sääntelyä huomattavasti. Salassapitovelvoite voidaan nähdä liike-elämässä niin sanottuna negatiivisena toimimisvelvoitteena.²⁰¹ Liikesalaisuuslaki asettaa automaattisen salassapitovelvoitteen. Automaattisesta salassapitovelvollisuudesta ei ole säädetty EU:n liikesalaisuusdirektiivissä, vaan kyseinen säännös on tullut voimaan ainoastaan kansallisella tasolla. Direktiivissä ei ole asetettu salassapitovelvollisuutta siinä tyypillisessä tilanteessa, että liikesalaisuus on luottamuksellisesti luovutettu.²⁰² Kansallisella tasolla on kuitenkin havaittu tarvetta tällaisesta salassapitovelvoitteen syntymistavasta säätämiseksi, sillä kuten tästä

---

²⁰⁰ Viljanen 2018, s. 749.

²⁰¹ Huhtamäki 2014, s. 234.

²⁰² Vapaavuori Tom, 2018: Liikesalaisuuden salassapitovelvoitteet.

tutkimuksestakin on jo tullut ilmi, luottamuksellisen tiedon määrä on nykyisin merkittävä yrityksissä ja lisäksi yritysten väliset yhteistoimintamallit ovat nykyään erittäin monimuotoisia.²⁰³

LSL 4§

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on hankkinut liikesalaisuuden oikeudettomasti 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta:

- 1) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä;
- 2) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä;
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa;
- 4) muulla kuin 1–3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämisestä tai ilmaisemisesta rajoittava sopimus tai velvoite.

Liikesalaisuutta ei saa palvelusaikanaan oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta toisen palveluksessa ollessaan.

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka tietää tai jonka pitäisi tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen.

Liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuotanto, tarjoaminen ja saattaminen markkinoille sekä liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuonti, vienti ja varastointi tällaisia tarkoituksia varten katsotaan liikesalaisuuden oikeudettomaksi käyttämiseksi, jos henkilö tietää tai hänen pitäisi tietää, että kysymys on liikesalaisuutta loukkaavasta tuotteesta.

Edellä mainitussa liikesalaisuuslain 4§:ssä on säädetty liikesalaisuuden oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen osalta, että liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se,

---

²⁰³ HE 49/2018, s. 60.

joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta ja häntä myös sitoo liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite. Näin ollen salassapitovelvoite on automaattisesti olemassa, mikäli tätä koskeva sopimus tai velvoite voidaan johtaa jostain muualta.²⁰⁴ Lisäksi laissa on mainittu erikseen, ettei liikesalaisuutta saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon tästä suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa (LSL 4.2 §:n 3k.).

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että varsinkin luottamuksellisissa liikesuhteissa syntynyt niin sanottu automaattinen salassapitovelvollisuus voi johtaa siihen, että yhtiö tulee huomauttamatta sitoutuneeksi salassapitovelvollisuuteen saamansa liikesalaisuuden osalta. Täten tietoa vastaanottavan yhtiön tulisi pyrkiä välttämään tilanteita, joissa voidaan katsoa muodostuneen luottamuksellinen liikesuhde. Automaattisesti syntynyt salassapitovelvollisuus tarkoittaa sitä, että liikesalaisuuslain mukaisen liikesalaisuuden haltijan käytössä olevat oikeus suoja-keinot ja seuraamukset tulevat sovellettaviksi, eli haltija voi esimerkiksi hakea kielto määräystä liikesalaisuuden käyttämiselle. Tällaisten tilanteiden välttämiseksi *ei salassapitoa* -sopimus (niin sanottu *nonconfidentiality agreement*) on usein tarpeellinen, mutta usein tällaiseen yksipuolisesti velvoittavaan sopimukseen on vaikea saada toista osapuolta sitoutumaan. Vastaavaan lopputulokseen voidaan päästä solmimalla salassapitosopimus, jossa on sovittu luottamukselliseksi tiedoksi määriteltävän ainoastaan sellainen tieto, joka on erikseen merkitty luottamukselliseksi, ja jossa todetaan muun tiedon olevan puolestaan ei-luottamuksellista tietoa.²⁰⁵

On huomattava, että tämä lain mukainen kielto liikesalaisuuden salassa pitämisestä on ajallisesti rajoittamaton.²⁰⁶ Tämä saattaa omalta osaltaan lisätä myös tarvetta solmia lakisääteisestä suojasta huolimatta erikseen salassapitosopimuksia, sillä usein salassapitoajasta halutaan sopia lyhyemmäksi ajaksi.

Voidaan todeta, että kuten edellä esitetystä ilmenee, päällisin puolin LSL 4§ muistuttaa hyvin pitkälti sisällöltään rikoslaissa olevaa sääntelyä (RL 30:5). Tosiasiassa näiden kahden säännöksen sisällössä on merkittävä ero ja tämän vuoksi LSL 4§ parantaa merkittävästi liikesalaisuuksien suojaa. RL koskee lähtökohtaisesti luonnollisen henkilön toimintaa ja näin

---

²⁰⁴ Vapaavuori Tom, 2018: Liikesalaisuuden salassapitovelvoitteet.

²⁰⁵ Vapaavuori 2019, s. 623-624.

²⁰⁶ HE 49/2018, s. 60.

ollen tiedon saajana ja luovuttajana voi RL:n edessä olla ainoastaan luonnollinen henkilö – ei yritys. RL:ssa oleva LSL:n 4§ vastaava säännös ei ole estänyt liikesalaisuuden vastaanottajana toimivaa yritystä ilmaisemasta tai käyttämästä liikesalaisuutta. LSL:n nojalla oikeuden haltijana ja loukkaajana voi puolestaan taas olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.²⁰⁷ Näin ollen on selvää, että suojan laajuus on kasvanut liikesalaisuuslain voimaantultua huomattavasti, kun suoja ulottuu nyt myös yrityksiin.

Aiemmin salassapitovelvoitteesta oli säädetty SopMenL:ssa siten, että mikäli henkilö sai tiedon liikesalaisuudesta ollessaan työnantajan palveluksessa, ei hän saanut palvelusaikanaan käyttää tai ilmaista sitä. SopMenL:n mukaan käyttö ja ilmaisu olivat kiellettyjä, jos henkilö oli toiminut tarkoituksenaan hankkia itselleen tai toiselle etua tai vahingoittaa toista. Nykyään tämä vaatimus on poistettu laista, ja suojan taso on parantunut työnantaja osapuolen eduksi. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että nykyisin työnantajan liikeyhteistyönsä sekä asiakkaiden liikesalaisuudet on suojattu entistä paremmin.

On kuitenkin huomioitava, että liikesalaisuuden haltijalla on sopimusvapauden puitteissa edelleen oikeus sopia liikesalaisuuden käyttämisestä eli tilanteessa, jossa oikeudettomasti hankittua liikesalaisuutta käytetään liikesalaisuuden haltijan hyväksynnällä, ei käyttäminen ole oikeudetonta.²⁰⁸

Työoikeuden näkökulmasta liikesalaisuuksien salassapidosta on säädetty TSL 3:4 siten, että työntekijä ei saa työsopimussuhteen aikana ilmaista ulkopuolisille tai muutoin käyttää hyödykseen työnantajan liikesalaisuuksia, jotka hänelle on uskottu, tai jotka hän on muuten saanut tietoonsa. Jos työntekijä on saanut tällaisen tiedon oikeudettomasti, kielto jatkuu myös työsuhteen päättymisen jälkeen.²⁰⁹ Liikesalaisuuden ilmaisseen työntekijän ohella työnantajalle syntyneen vahingon korvaamisesta on vastuussa myös se, jolle työntekijä ilmaisi tiedot. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tiedon hyödyntäjä tiesi tai hän olisi pitänyt tietää työntekijän menettäneen oikeudettomasti.²¹⁰ Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon se, että kyseisen säännöksen sanamuoto koskee ainoastaan *työnantajan* tietoja, ei esimerkiksi työnantajan

---

²⁰⁷ Vapaavuori 2019, s. 237.

²⁰⁸ HE 49/2018, s. 88.

²⁰⁹ Hietala – Hurmalainen – Kaivanto 2019, s. 57.

²¹⁰ TSL 3:4

liikekumppanien. Tosiasiassa myös työnantajan liikekumppanien tiedot saavat yhtä lailla liikesalaisuuksien suojaa, joten TSL:n sanamuotoa ei tule tulkita kovinkaan kirjaimellisesti.²¹¹

4.3 Whistle blowing -menettely

Kuten edellä oikeudettoman käytön ja ilmaisemisen määrittelyssä tuli jo ilmi, liikesalaisuuslain mukaiset toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot eivät ole käytettävissä silloin, kun henkilö on toiminut paljastaakseen väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan tarkoituksenaan suojella yleistä etua. Kyseessä on tällöin niin sanotusta whistle blowing -toiminnan suojasta.²¹²

Whistle blowing eli ”pilliin puhaltaminen” ei ole vielä kovinkaan tunnettu käsite suomalaisessa työelämässä, mutta aiheesta on kansainvälisellä tasolla käyty vilkasta keskustelua jo ainakin viimeisen vuosikymmenen ajan. Termillä tarkoitetaan rikkeistä raportointia ja väärinkäytösten paljastamista. Termi whistle blowing juontaa juurensa englantilaisten poliisien käytännöstä, jossa poliisit puhalsivat pilliin havaitessaan rikoksen tai rikkomuksen. Samalla kyseessä oli varoitus, joka hälytti paikalle muita poliiseja ja yleisö todistamaan tapahtumaa.²¹³ Suomessa vakiintunut termi pilliin puhaltamisesta on ilmianto. Ilmiantajat ovat siis henkilöitä, jotka ilmoituskanavan kautta tuovat ilmi väärinkäytöksiä, lainvastaista tai epäeettistä toimintaa yrityksen sisällä tai sen ulkopuolella. Kyseessä on siis keino, jonka avulla voidaan ehkäistä esimerkiksi korruptiota ja edistää eettistä toimintaa. Samalla menettely toimii myös yrityksen kehittämisvälineenä.²¹⁴

Uutena säädöksenä suomalaiseen sääntelyyn tuli liikesalaisuuslain mukana epäiltyjen väärinkäytösten ilmoitus- eli whistle blowing -menettely. Tarkoituksena on edesauttaa väärinkäytösten esille tuloa. Tämä LSL 5§:n whistle blowing -menettely mahdollistaa väärinkäytösten sekä muun oikeudettoman toiminnan paljastamisen. Laissa on katsottu, että liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei ole oikeudeton, jos liikesalaisuus on hankittu, sitä on käytetty tai se on ilmaistu yleisen edun suojaamista varten

---

²¹¹ Vapaavuori 2016, s. 82.

²¹² TEM 2/2018, s. 55.

²¹³ Salminen & Heiskanen 2013, s. 1.

²¹⁴ Kuntaliitto: Haapalehto, Saija, 2018 blogikirjoitus: Pilliinpuhaltaja ilmiantaa väärinkäytöksen, Ks. myös Salminen & Heiskanen 2013, s. 2-3. *Menettely tulisi ymmärtää ennen kaikkea organisaation kehittämisvälineenä, ei julkisuutta saavana sankaritekona.*

väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Tekoa ei myöskään voida katsoa liikesalaisuuden oikeudettomaksi paljastamiseksi silloin, jos se ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä sananvapauden käyttämisenä.²¹⁵

Whistle blowing -menettelyyn liittyen on annettu 23.10.2019 oma EU:n direktiivi, niin sanottu whistle blowing-direktiivi, joka tulee saattaa voimaan jäsenmaissa vuonna 2021. Näin ollen väärinkäytösten ilmoitusjärjestelmä tulee pakolliseksi koko EU:ssa vuodesta 2021 lähtien.²¹⁶ Direktiivin tarkoituksena suojella ilmoittajia eli pyrkiä varmistamaan se, että väärinkäytöksen ilmoittaja ei joudu kärsimään paljastuksensa takia. Ilmoittajan suojelua koskeva sääntely on tällä hetkellä lainsäädännöllisesti Suomessa melko hajanaista, joten direktiivi tulee muuttamaan tältä osin myös Suomalaista sääntelyä työntekijän asemaa parantavaksi. Jokaisen yrityksen on huolehdittava ilmiantokanaviensa vastuullisuudesta, tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta direktiivissä edellytetyllä tasolla.²¹⁷ Suomessa ei ole vielä omaa yleisestä lainsäädäntöä, joka koskee väärinkäytöksistä ilmoittajien suojelua.²¹⁸ Direktiivin täytäntöönpano saattaa siis tarkoittaa liikesalaisuuslain ensimmäistä muutosta.

Direktiivissä edellytetään, että kaikkien vähintään 50 henkilöä työllistävien organisaatioiden on järjestettävä direktiivin mukaiset vaatimukset täyttävä ilmoituslinja ja hallinto 7. loka-kuuta 2021 mennessä.²¹⁹ Mikäli järjestelmä, hallinto ja tutkinta täyttävät direktiivin vaatimukset, työntekijät ovat velvollisia raportoimaan mahdollisista väärinkäytöksistä ensisijaisesti yrityksen sisäisessä ilmoituskanavassa, jolloin yrityksellä on mahdollisuus vähintään kolmen kuukauden ajan selvittää ja korjata mahdolliset puutteet ja virheet. Ilmoituksentekijää on tarkoitus suojata anonymiteetillä, jotta hänelle ei voi aiheutua seurauksia väärinkäytöksen ilmi tuomisesta. Direktiiviin sisältyy laajennettu vahingonkorvausoikeus eli esimerkiksi uudelleen koulutus ja tuleva tulonmenetyksen korvataan. Jotta työntekijä voi saada

---

²¹⁵ Sen estämättä mitä 3 ja 4 §:ssä säädetään, liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei ole oikeudeton, jos liikesalaisuus on hankittu, sitä on käytetty tai se on ilmaistu yleisen edun suojaamista varten, väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei myöskään ole oikeudeton, jos se ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä sananvapauden käyttämisenä.

²¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, 7 luvun 26 artiklan 1 kohta

²¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta

²¹⁸ OM 2019, s. 8

²¹⁹ Whistle blowing-direktiivin kohta 40.

direktiivin mukaista suojaa, on ilmoittajan käytettävä ilmoituksen tekemiseen ensisijaisesti yrityksen sisäistä ilmoituskanavaa.²²⁰

Tulevaisuus tulee näyttämään, kuinka whistle blowing -direktiivi tulee muuttamaan liikesalaisuuksien suojaa koskevaa oikeustilaa Suomessa ja muualla unionin alueella. Direktiivin täytäntöönpano on varmasti luonnollisesti helpompaa suuryrityksille, sillä useissa suurissa yrityksissä niin sanotut whistle blow -ilmoituskanavat ovat olleet käytössä jo vuosia, mutta pk-yrityksille sääntelyn täytäntöönpano saattaa aiheuttaa niin taloudellista kuin hallinnollistakin taakkaa. Toisaalta näiden ilmoituskanavien positiivisena puolena voidaan nähdä yritysten negatiivisen julkisuuden väheneminen, sillä väärinkäytöstilanteista on nyt ensisijaisesti ilmoitettava organisaation sisäisen ilmoituskanavan kautta.²²¹ Näin ollen ongelma saatetaan saada ratkaistua ennen kuin se leviää julkisuuteen.

Liikesalaisuusdirektiivissä on edellytetty ilmiantajan suojan arvioimisessa tapauskohtaista harkintaa, jotta perusteettomilta ja vahingoittamistarkoituksessa tehdyiltä ilmiannoilta voitaisiin välttyä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (jatkossa EIT) on arvioinut ratkaisukäytännössään ilmiantajan suojaa ja toimintaa on arvioitu Euroopan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (EIS)²²² 10 artiklan mukaisen sananvapauden käytön näkökulmasta.²²³

Tästä esimerkkinä tuomio *Ashby Donald and others v. France*, App No 36769/08, 10 January 2013, jossa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin selkeytti rajanvetoa tekijänoikeuslain ja EIS:n 10 artiklan mukaisen sananvapauden välillä. EIT katsoi, ettei tekijänoikeuslakiin perustuvaa tuomiota voitu pitää puuttumisena sananvapauden ja tiedonvapauden oikeuteen EIS:n 10 artiklan nojalla ja täten kaikkien tekijänoikeuslakiin perustuvien ja henkilöiden

---

²²⁰ KPMG Suomi, artikkeli 10/2019: Väärinkäytösten ilmoitusjärjestelmä tulee pakolliseksi EU-maissa.

²²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta kohta 67.

²²² SopS 18/1990

²²³ TEM 2/2018, s. 56. EIS 10 artikla kuuluu seuraavasti: ”1. Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi. 2. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten mahdollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastamisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.”

sananvapauttarajoittavien oikeudellisten päätösten on oltava demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömiä sen lisäksi, että niistä on määrätty laissa.²²⁴

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (jatkossa KKV) on julkaissut kantaa ottavan lausunnon liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelevan työryhmän mietintöön, jossa on otettu kantaa LSL 5§:n ilmiantamissäännöksen soveltamista koskevaan intressipunnintaan liikesalaisuuden haltijan liikesalaisuuden säilyttämisen intressin sekä väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan julkitulon ja yleisen edun välillä. KKV:n esittämän näkemyksen mukaan intressipunninta saattaa aiheutua kohtuuttoman laajaksi ilmiantajan kannalta, sillä mikäli intressipunninta päättyykin siihen, että ilmiantajalle ei myönnetä laissa tarkoitettua suojaa, saattaa hänelle aiheutua ilmiannosta kohtuuttomia seuraamuksia.

Myös edellytys liikesalaisuuden paljastamisen viimesijaisuudesta (ilmoitus suoraan viranomaisille) suhteessa organisaation omaan sisäiseen ilmoituskanavaan on KKV:n näkemyksen mukaan ongelmallinen. Usein esimerkiksi juuri KKV:n valvomissa kilpailunrajoitustapauksissa on kyse tilanteista, joissa tietoisuuden voidaan olettaa tai epäillä ulottuvan yrityksen korkeimpaan johtoon saakka. Tällöin ilmiantajan kannalta on kohtuutonta edellyttää, että hän käyttää organisaation sisäistä ilmoituskanavaa, mikäli toimivaltaisen viranomaisen puoleen kääntyminen on todennäköisesti tehokkaampi keino väärinkäytöksen paljastamiseksi. Lisäksi ilmiantajan ei tällöin tarvitse pelätä mahdollisia ilmiannosta johtuvia haitallisia seuraamuksia, esimerkiksi irtisanomista. Mikäli ilmiantaja tällaisessa tilanteessa käyttäisi sisäistä ilmiantokanavaa, on hyvin mahdollista, että viranomainen ei tule saamaan tietoja edes jälkikäteen.²²⁵ Näin ollen KKV:n lausunnon johdosta liikesalaisuuslain esitöihin otettiin erikseen maininta siitä, että sisäinen ilmoitus ei ole paras ratkaisu silloin, jos ilmoitus koskee esimerkiksi omaa esimiestä tai yrityksen johtoon kuuluvia henkilöitä.²²⁶ Liikesalaisuuslaki ei kuitenkaan itsessään (ainakaan toistaiseksi) määrittele ilmiantamisen tekemistä, eli kenelle ja miten ilmoitus tulee tehdä.

Tämä tilanne herättää kuitenkin väistämättä kysymyksen siitä, jääkö ilmiantajan suoja liian kapeaksi intressipunninnan johdosta, mikäli suojan myöntäminen ilmiantajalle on

---

²²⁴ Ashby Donald and others v. France, App No 36769/08, Ks. myös Rogstad 2018, s. 190. *Tapauksessa kolme muotivalokuvaajaa tuomittiin Ranskan tekijänoikeuslain rikkomuksesta sen johdosta, että he olivat julkaisseet valokuvan ilman muotitalon suostumusta. Valokuvaajat nostivat asian EIT:n käsiteltäväksi ja vetosivat mm. siihen, että Ranska on rikkonut EIS:n 10 artiklaa.* Ks. myös esimerkiksi EIT:n tuomiot Neij and Kolmisoppi v. Sweden, App No 40397/12, Guja v. Moldova, App No 14277/04, Bathellier v. France, App No 49001/07.

²²⁵ Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle 29.11.2017.

²²⁶ HE 49/2018 vp, s. 75. Tiivistetty Vapaavuori 2019, s. 259.

epävarmaa. Sananvapaus on luokiteltu perusoikeudeksi.²²⁷ Perusoikeuksien rajoitukset tulee aina säätää lailla ja niiden on oltava välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa.²²⁸ Näin ollen kyseinen säännös saattaa johtaa päinvastaisesti vaikenemiseen vahingonkorvausvaatimuksen pelossa, joka puolestaan on niin demokratian kuin väärinkäytöksen ilmiantamisen kannalta vahingollista ja myös vastoin aiemmin mainittuja liikesalaisuusdirektiivin tavoitteita.

Ruotsissa tämä ongelma on pyritty ratkaisemaan siten, että uuteen liikesalaisuuslakiin on otettu liikesalaisuuden määritelmän yhteyteen rajaus, jonka mukaan tietoja mistään rikoksesta tai muusta vakavasta väärinkäytöksestä ei voida pitää liikesalaisuutena.²²⁹

Toisaalta tässä yhteydessä on syytä tuoda esille myös kysymys siitä, kuinka puolestaan menetellään tilanteessa, jossa ilmiantaja on tehnyt liikesalaisuuden paljastuksen ainoastaan vahingoittamistarkoituksessa. Ilmoittajan suojan vahvistumisen käänköpuolena saattaa seurata myös houkutus siitä, että ilmoituskanavia voidaan käyttää vahingoittamistarkoituksessa.

Direktiivissä perättömien ja vahingoittamistarkoituksessa tehtävien ilmiantojen ehkäisemiseksi on lausuttu kohdassa 32 seuraavaa:

”Jotta ilmoittava henkilö voi saada suojelua tämän direktiivin nojalla, hänellä olisi oltava asiaan liittyvien olosuhteiden ja hänen saatavillaan ilmoitusajankohtana olevien tietojen perusteella perusteltu syy uskoa, että hänen ilmoittamansa asiat ovat paikkansapitäviä. Tämä vaatimus on keskeinen tae ilkivaltaista ja perusteetonta tai perätöntä ilmoittamista vastaan, sillä sen avulla varmistetaan, että henkilöt, jotka ilmoitusajankohtana tahallaan ja tietoisesti ilmoittavat vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, eivät ole oikeutettuja suojeluun. Samalla tällä vaatimuksella varmistetaan, että ilmoittava henkilö ei menetä suojelua siinä tapauksessa, että hän on rehellisen virheen vuoksi ilmoittanut

---

²²⁷ PeL 12§; ”Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia. Viranomaisten hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.”

²²⁸ Viljanen 2011, s. 139 ja 144, Ks. myös PeVM 25/1994 vp, s. 4-5.

²²⁹ Lag (2018:558) om företagsgemligheter

2.2§ ”Erfarenheter och färdigheter som en arbetstagare har fått vid normal yrkesutövning är inte en företags-hemlighet. Inte heller är information om något som utgör ett brott eller annat allvarligt missförhållande en företags-hemlighet.”

paikkansapitämättömiä rikkomisia koskevia tietoja. Ilmoittavilla henkilöillä olisi vastaavasti oltava oikeus tämän direktiivin mukaiseen suojeluun, jos heillä on perusteltu syy uskoa, että ilmoitetut tiedot kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Ilmoittavien henkilöiden ilmoituksen taustalla olevilla motiiveilla ei saisi olla vaikutusta päätettäessä siitä, olisiko heille myönnettävä suojelua.”

Direktiivin mukaisesta määritelmästä voidaan kuitenkin päätellä, että tilanne menettelyn oikeudellisuudesta jää edelleen tulkinnanvaraiseksi. Väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja samalla myös ilmiantajien suojaksi olisi tarpeen kansalliseen sääntelyyn sisällyttää perättömien ilmiantojen sanktiointi ja maininta siitä, ettei ilmiantajan suojaa sovelleta ilkiävaltaisten tai perättömien ilmoitusten tekijöihin.²³⁰ Mahdollista voi olla myös se, että ilmiantaja toimii vilpittömässä mielessä, mutta arvioi virheellisesti toimintansa oikeutuksen. Vaihtoehtoisesti ilmiantaja voi myös vilpittömässä mielessä paljastaa laajemmin tietoja kuin mitä tilanteessa on ollut tarpeellista tai tuoda ne ilmi irrallaan asiayhteydestä. Ilmiantaja saattaa myös tuoda tiedot esille yksipuolisesti tai vääristeltynä. Tämän seurauksena yritys joutuu puolustelemaan julkisesti toimintaansa ja vahinkoa on jo ehtinyt syntymään.²³¹

Suomen Yrittäjät on 16.9.2015 eduskunnalle antamassaan lausunnossa lausunut liikesalaisuuksien suojaamisen ja väärinkäytösten paljastamisen välisen rajanvedon osalta, että liikesalaisuuslaki jättää avoimeksi tämän rajanvedon niin sanotun laittoman ja laillisen toiminnan välillä. Vaikka objektiivisin perustein voidaan arvioida toiminnan laillisuutta, on täysin subjektiivisen tulkinnan varassa, mitä väärinkäytöksellä tarkoitetaan ja mikä rajataan sen ulkopuolelle. Tällaisten subjektiivisten arviointikriteerien ottamista tulisi välttää lainsäädännön yksiselitteisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksesta johtuen.²³²

---

²³⁰ Finanssialan lausunto 21.9.2018, s. 2-3.

²³¹ Tom Vapaavuori 2019: Ilmiantamisesta hovikelpoista toimintaa.

²³² Suomen Yrittäjät, lausunto 16.9.2015, s. 3.

5. Salassapitosopimukset

Salassapitosopimuksen tekemiselle voi olla monta eri syytä. Tarkoituksena voi olla lainsäädännöllisen suojan täydentäminen, eli niin sanotusti laajennetaan liikesalaisuuden käsitettä liikesalaisuuslaissa tarkoitettua pidemmälle. Samalla voidaan myös sopia menettelytavoista mahdollisissa rikkomistapauksissa sekä niihin sovellettavista sanktioista. Toisaalta tarkoitus voi olla vain preventiivinen ja informatiivinen eli tarkoitus on salassapitosopimus solmimalla korostaa salassapidon merkitystä. Voidaan olettaa, että suuri osa työntekijöistä tietää suurin piirtein mitä liikesalaisuuksilla tarkoitetaan, mutta kuten jo aiemmin on tässä tutkielmassa tullut esiin, rajanveto työntekijän ammattitaidon ja liikesalaisuuden välillä ei ole edes alan asiantuntijoille selkeä. Näin ollen tilanteen selkeyttämiseksi voi olla syytä solmia salassapitosopimus.

Toisaalta voidaan katsoa, että liikesalaisuuden kohteena oleva tieto on taloudellisesti niin arvokasta, ettei pelkät salassapitosopimuksen tehosteet ja sanktiomääräykset ole yksistään riittäviä, vaan rinnalle tarvitaan myös rikosoikeudellisia keinoja. On kuitenkin huomioitava, ettei rangaistusuhan merkitykselle tule antaa liikaa painoarvoa, sillä usein käytännössä tuomittavat rangaistumääräykset saattavat jäädä jopa lievemiksi kuin taloudellinen etu, jota liikesalaisuuden oikeudettomalla hankkimisella, ilmaisemisella tai käyttämisellä voidaan saada. Tästä syystä tehokkaimpana liikesalaisuuksien suojaamiskeinona voidaan nähdä olevan yksityisoikeudelliset sopimukset, salassapitosopimukset.²³³

Huomioon tulee salassapidon kannalta ottaa se, että myös sellaisen tiedon voidaan sopia olevan salassa pidettävää, joka ei välttämättä lain määritelmän mukaan saisi liikesalaisuuden suojaa. Kyseessä voi esimerkiksi olla luottamuksellinen tieto, joka ei ole liikesalaisuuslain edessä liikesalaisuus, mutta jonka yritys haluaa pitää salassa. Tulevaisuudessa tekniikan kehityksen myötä tällaisen niin sanotun luottamuksellisen tiedon merkitys tulee varmasti korostumaan entisestään ja voidaan olettaa, että jossain vaiheessa teknologian kehitys tulee menemään lainsäädännön ajantasaisuuden ohitse, sillä luottamuksellinen tieto ei aina lain valossa kuulu liikesalaisuuden piiriin. Tämä saattaa tulevaisuudessa synnyttää muutostarpeen lainsäädännön päivittämiselle, mutta erityisesti tämä tulee korostamaan salassapitosopimusten merkitystä.

---

²³³ Viljanen 2018, s. 712.

Liikesalaisuuslailla on oma vaikutuksensa salassapitosopimuksiin nähden. LSL 4.2§:n 4 kohdan mukaan ”*liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta muulla kuin 1-3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite.*” Näin ollen salassapitosopimuksen perusteella tulee salassapitovelvoite myös liikesalaisuuslaista, joka tarkoittaa sitä, että käytettävissä on liikesalaisuuslain mukaiset oikeuskeinot ja menettelytavat, kuten 8§:n kiellot ja korjaavat toimenpiteet, 9§:n kieltoa koskeva turvaamistoimi ja 11§:n hyvitys ja vahingonkorvaus sekä 18§:n toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen. Liikesalaisuuslaki on pääosin dispositiivinen eli sen antamaa suojaa on mahdollista joko supistaa tai laajentaa salassapitosopimuksella. Tässä yhteydessä haluan vielä erikseen mainita uudelleen jo aiemmin tutkielmassa esiin tulleen automaattisen salassapitovelvollisuuden, joka syntyy ilman sopimusta luottamuksellisissa liikesuhteissa LSL 4 luvun 2§:n 3 kohdan mukaisesti.

5.1 Yleisesti salassapitovelvoitteista

Liikesalaisuuslain, työsopimuslain ja rikoslain perusteella työntekijällä on vahva lakisääteinen salassapitovelvollisuus liikesalaisuuksista. Näin ollen työnantajan direktio-oikeudesta johtuen ei välttämättä ole tarvetta tehdä kattavaa sopimusta salassapidosta työsuhteen aikana. Syytä on kuitenkin sopia erikseen erityisesti työsuhteen jälkeisen ajan salassapitovelvoitteista joko osana työsopimusta tai erillisellä sopimuksella. Tämä salassapitovelvollisuudesta työsuhteen päättymisen jälkeen sopiminen tulee entisestään korostumaan, mikäli oikeutta kilpailukieltosopimusten tekoon tullaan rajoittamaan.

Kuten tästä tutkielmasta on varmasti jo tullut ilmi, nykyisillä työmarkkinoilla tieto on valtaa ja aineetonta pääomaa, jolla saadaan kilpailuetua, ja joka halutaan pitää muiden ulottumattomissa. Tietoa on suojattava, jotta se ei joudu väärin käsiin eli ulkopuolisille tai pahimmassa tapauksessa kilpailijoille.²³⁴ Kuinka tietoa sitten tulisi suojata? Liikesalaisuuksien suojaaminen ei ole niin yksinkertaista kuin voisi kuvitella, vaan suojaamiseen tarvitaan

---

²³⁴ TEM 18/2018, s. 16.

useita eri keinoja tiedotuksesta ja koulutuksesta alkaen, sekä myös fyysisiä suojauskeinoja, joita ovat erilaiset sopimusjärjestelyt.²³⁵

On selvää, että työntekijöitä pidetään riskiryhmänä siinä, mitä kautta liikesalaisuuksien paljastuminen voi vaarantua ja tämä ilmenee jo työsopimuksen peruselementtinä olevasta lojaliteettivelvollisuudesta. Työntekijää sitoo kielto paljastaa työnantajan salassa pidettäviä tietoja niin työsopimuslain kuin rikoslain perusteella.²³⁶

Karhu on yleisen sopimusoikeuden saralla määritellyt lojaliteettivelvoitteet erilaisiksi ja eri vahvuiseksi velvollisuuksiksi, joilla tulee *ottaa omassa toiminnassaan huomioon toisen intressejä*. Karhu on pitänyt lojaliteettivelvollisuuden alarajana *velvollisuutta pidättäytyä aiheuttamasta sopimuskumppanille vahinkoa vahvasti moitittavalla tavalla*.²³⁷ Voidaan kuitenkin katsoa, että Karhun kuvaamaa menettelyä lievempikin toiminta on työsopimussuhteessa lojaliteettivelvollisuuden vastaista menettelyä, sillä työsopimussuhteessa työntekijän tarkoitus on ensisijaisesti edistää työnantajan intressejä. Yhtenä olennaisena osana uskollisuusvelvoitteeseen voidaan katsoa kuuluvan salassapitovelvollisuus työnantajan liike- ja ammattisalaisuuksista. Näin ollen salassapitosopimuksen solmiminen tarkoittaa myös työntekijän lojaliteettivelvoitteen ulottamista työsuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan.

Taloustutkimuksen teettämän kyselyn²³⁸ mukaan tietorikoksia on havaittu jopa yli 43 prosentissa yrityksistä, mikä on todella huolestuttava suuntaus. On havaittu, että mitä suurempi yritys on kyseessä, sitä enemmän rikkomuksia tapahtuu. Pääsääntöisesti työntekijät vahingoittavat rikkomuksillaan työnantajayritystä, eikä asiakasyrityksiä tai kilpailijoita. On havaittu, että jopa joka kymmenes työntekijä on kopioinut luvatta entisen työnantajansa tietoja. Suuremmissa yrityksissä prosenttiluku oli jopa 20.²³⁹

Työ- ja elinkeinoministeriö laati keväällä 2018 selvityksen koskien kilpailukieltosopimusten ja salassapitosopimusten käyttöä. Selvityksen tarkoituksena oli selvittää salassapitosopimuksia ja kilpailukieltosopimuksia koskevaa oikeustilaa ja mahdollisia kehittämistarpeita.

---

²³⁵ TEM 18/2018, s. 17.

²³⁶ TEM 18/2018, s. 19.

²³⁷ Karhu 2008, s. 101-116, s. 101 ja 114.

²³⁸ Kysely toteutettiin yhteistyössä kauppakamarien ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa.

²³⁹ Kauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari 2017, s. 21-25. *Vuoden 2017 valtakunnallinen selvitys perustui 762 yritysjohtajan vastauksiin.*

Samaan aikaan selvityksen laatimisen kanssa ministeriössä oli valmisteilla myös uusi liikesalaisuuslaki.

Salassapitovelvollisuudesta sovittaessa huomioon tulee ottaa myös työntekijän perusoikeuksiin kuuluva sananvapaus (PeL 12§), jolla saattaa olla rajoittava vaikutus salassapitovelvoitteen pätevyydelle. Tämä vaikutus on usein kuitenkin ainoastaan teoreettinen, sillä harvoin sananvapauden perusteella voidaan tulkita velvoitetta kuitenkaan kokonaan mitättömäksi.²⁴⁰ Helsingin hovioikeus on kuitenkin ratkaisussaan HO 27.8.2009 soveltanut tätä tulkintaa ja katsonut, että työnantajan ja työntekijän välillä sovittu salassapitovelvoite oli sovittu niin laajaksi, että se rikkoi tosiasiaa työntekijän PeL 12§:n mukaista sananvapautta.

Salassapitosopimuksella voidaan myös laajentaa salassapitovelvoitteen sisältöä ja samalla määrätä sopimusvelvoitteen rikkomisesta maksettavaksi sopimussakko.²⁴¹ Tämä ei kuitenkaan aina toteudu suunnitellulla tavalla, nimittäin salassapitosopimusten ehdoilla saatetaan tosiasiaa rajoittaa jopa tahattomasti liikesalaisuuksien suojaa verrattain siihen, mikä suojan taso olisi suoraan lain perusteella. Lisäksi huomioon tulee ottaa, ettei salassapitosopimuksen rikkominen välttämättä tarkoita suoraan liikesalaisuuden rikkomista, mikäli salassapitovelvollisuutta on laajennettu. Ainoastaan mikäli oikeudettomasti käytetty tai ilmaistu tieto katsotaan liikesalaisuudeksi, tulee kyseeseen liikesalaisuuden rikkominen.²⁴²

5.2 Suhde kilpailukielloon

Lähtökohtaisesti katsotaan, että ammatti- ja liikesalaisuuksien suoja on voimassa ainoastaan työsuhteen keston ajan, lukuun ottamatta sellaisia tietoja, jotka työntekijä on työsuhteen aikana oikeudettomasti saanut tietoonsa. Tällaisten oikeudettomasti saatujen tietojen osalta työntekijän lojaliteettivelvoite jatkuu myös työsuhteen päätyttyä ilman erillistä sopimusta. Muiden liike- ja ammattisalaisuuksien osalta eli niin sanotusti oikeutetusti saatujen tietojen osalta suoja voidaan kuitenkin jatkaa työsuhteen päättymisen jälkeisenä aikana salassapitosopimuksilla.

---

²⁴⁰ Huhtamäki 2014, s. 240.

²⁴¹ Huhtamäki 2014, s. 235.

²⁴² Nyblin 2007, s. 274.

Työsopimuslaki ei ole asettanut erityisiä rajoitteita salassapitosopimusten laatimiselle, toisin kuin kilpailukieltosopimusten laatimiselle. Oikeustoimilain (228/1929) kohtuuttomien sopimusten ja sopimusehtojen tekemistä koskeva sovittelupykälä, ja muut oikeustoimen mahdolliset pätemättömyysperusteet voivat kuitenkin rajoittaa salassapitosopimuksen tekemistä. Yrityssalaisuuden rikkominen on myös säädetty erikseen rangaistavaksi rikoslaissa (39/1889), jonka mukaan liike- tai ammattisalaisuuden oikeudettomasta ilmaisemisesta ja väärinkäyttämisestä voi rangaistuksena tulla kysymykseen sakko tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. RL 30:5:n mukaan työntekijä ei saa ilmaista tai käyttää oikeudettomasti hankkimiaan työnantajan yrityssalaisuuksia hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa. Näin ollen TSL sääntelee työntekijän tuottamuksellista toimintaa, ja RL puolestaan tahallista toimintaa.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön sääntelyä koskevassa lainsäädännössä olevan ristiriitoja työoikeudellisen ja rikosoikeudellisen sääntelyn välillä.²⁴³ Ristiriitaisuus koskee pääasiassa työsuhteisiin sovellettavaa kilpailukieltolain, kun kyseessä oleva suojan kohde on rikosoikeudellisessa mielessä tarkoitettu yrityssalaisuus, jota rikotaan kilpailevalla toiminnalla. Tällöin rikosoikeudellisen salassapitovelvoitteen suojan voidaan katsoa ulottuvan laajemmalle kuin mitä työsuhteessa on mahdollista sopia TSL:n mukaisella kilpailukieltovelvoitteella.²⁴⁴

Salassapitovelvoitteen lainsäädäntöympäristö on huomattavasti kansallisempaa kuin kilpailukieltovelvoitteen. Esimerkiksi EU-kilpailuoikeudellisessa säädösympäristössä ei ole säädetty yhtä kattavasti salassapitovelvoitteesta kuin kilpailukieltovelvoitteesta.²⁴⁵

Salassapitosopimusten käyttöä voidaan pitää helpompana, ja kynnys niiden käyttämiseksi on matalampi, kuin kilpailukieltosopimusten osalta. Salassapitosopimuksilla suojellaan yrityksen liike- ja ammattisalaisuuksia, eikä rajoiteta työntekijän mahdollisuutta jatkaa ammatitaitonsa harjoittamista toisen kilpailevan työnantajan palveluksessa. Näin ollen salassapitosopimus estää työntekijää ainoastaan paljastamasta edellisen työnantajansa tietoja uudessa yrityksessä, mutta oman ammattitaidon harjoittamisen ei voida katsoa olevan salassapitosopimuksen vastaista. Joissain tapauksissa salassapitosopimus on voitu kuitenkin laatia niin

---

²⁴³ Nyblin 2003, s. 232, Huhtamäki 2014, s. 247-248.

²⁴⁴ Huhtamäki 2014, s. 248.

²⁴⁵ Huhtamäki 2014, s. 235.

laajaksi, että tämä rajoittaa myös ammattitaidon harjoittamista. Laajalle ulottuva salassapitosopimus saattaa rajoittaa työntekijän toimintaa yhtä paljon kuin kilpailukieltosopimus, jolloin tuomioistuin saattaa katsoa, että kyseessä on tosiasiallisesti kilpailukieltosopimus, ja näin ollen TSL 3:5:n rajoitukset tulee noudatettaviksi.²⁴⁶ Tällainen tilanne voi olla mahdollinen esimerkiksi alalla, jossa ammatinharjoittajia on erityisen vähän. Tästä syystä on myös tärkeää pystyä erottamaan toisistaan ammattitaidon ja yrityssalaisuuden välinen ero.

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa sen, että kilpailukieltosopimuksia ja salassapitosopimuksia voidaan tehdä ja käyttää niin sanotusti päällekkäin. TSL:n säännökset kieltävät työntekijää harjoittamasta työsuhteen aikana työnantajan kanssa kilpailevaa toimintaa, ja tämä velvoite voidaan ulottaa koskemaan myös työsuhteen päättymisen jälkeistä aikaa kilpailukieltosopimuksella. Kilpailukieltosopimus edellyttää kuitenkin erityisen painavaa syytä, joka voi johtua juurikin esimerkiksi työnantajan liikesalaisuuksien suojan tarpeesta. Liikesalaisuuksia suojataankin usein työsuhteen päättymisen jälkeisenä aikana tarpeettomasti päällekkäisillä tavoilla, sekä salassapitoehdoilla että kilpailukieltotehdoilla.²⁴⁷ Useissa tapauksissa salassapitosopimus yksinään riittäisi kattamaan liikesalaisuuksien suojan tarpeen, ja näin välttyttäisiin tarpeettomalta työvoiman vapaan liikkuvuuden rajoittamiselta kilpailukieltosopimuksin.

Korkeakoulutettujen työmarkkinajärjestö Akavan teettämästä tutkimuksesta selviää, että joka kolmannella yrityksessä työskentelevällä akavalaisella on kilpailukieltosopimus, ja lähes jokaisella heistä on salassapitosopimus.²⁴⁸ Usein työsuhteisiin sisältyy kilpailukieltosopimus, ja sen lisäksi myös työnantajan liikesalaisuuksia koskeva salassapitoehto. Tällainen päällekkäinen käyttö herättää kysymyksiä siitä, onko kilpailukieltosopimuksen käytölle olemassa perusteltua tarvetta, kun myös salassapitosopimus on solmittu. Akavan mielestä TSL:ssa olisi säädettävä kaikkiin kilpailukieltotehdoihin lakisääteinen korvaus. Lisäksi laissa olisi määriteltävä nykyistä selvemmin se, että kilpailukieltosopimusta on pidettävä mitättömänä, mikäli työntekijällä on samaan aikaan työnantajan liike- ja ammattisalaisuuksia suojaava salassapitosopimus.²⁴⁹

---

²⁴⁶ Erling 2008, s. 76.

²⁴⁷ Akavalainen-verkkolehti: Kysymyksiä ja vastauksia: liikesalaisuuslaki.

²⁴⁸ Akavan selvitys vuodelta 2017.

²⁴⁹ Akava: Kilpailukieltosopimusten määrä kolminkertaistunut 2000-luvulla – vaatii sääntelyn uudistamista.

Huhtamäki on teoksessaan *Pätevä kilpailukieltosopimus* tehnyt päätelmän koskien kilpailukieltosopimusten voimassaoloa salassapitosopimusten rinnalla. Huhtamäen mukaan, mikäli pelkällä salassapitosopimuksella voidaan jo turvata työnantajan intressit, ei kilpailukieltosopimus ole voimassa kuin ainoastaan salassapitovelvoitteen osalta. Tämä päätelmä voidaan perustaa siihen, että mikäli salassapitosopimus riittää suojaamaan työnantajan intressit, ei todellista kilpailunrajoitustarvetta ole käsillä.²⁵⁰ Huhtamäen päätelmä on looginen, mutta harva työntekijä vetoaa tähän päätelmään työsuhteen päättymisen jälkeen ja lähtee testaamaan kilpailukiellon juridista pysyvyyttä.

---

²⁵⁰ Huhtamäki 2010, s. 119.

6. Lopuksi

Pääsääntönä elinkeinonharjoittajien keskinäisessä suhteessa on kilpailun vapaus, ja yleensä yritysten tavoitteena on saavuttaa itselle paras mahdollinen markkina-asema. Tätä kilpailu vapautta ei tule kuitenkaan käyttää väärin, ja tämän turvaamiseksi elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuksia on pyrittävä suojaamaan.²⁵¹

Tarkasteltaessa työelämää viimeisten vuosikymmenten aikana, sen voidaan todeta olevan parhailaan murrostilassa. Työn tekemisen tavat ovat muuttuneet merkittävästi, ja tiedon merkitys on kasvanut jatkuvasti muun muassa digitalisaation ja globalisaation myötä. Yritysten henkisen pääoman eli tiedon, osaamisen ja inhimillisen pääoman suojaamisen tarve kasvaa jatkuvasti, mutta samalla taas vastakkaisena intressinä on työntekijöiden oikeus hyödyntää osaamistaan ja liikkua vapaasti työmarkkinoilla. Nämä kaksi intressiä tulisi saattaa sääntelyllä tasapainoon, jotta kehitys työmarkkinoilla voisi olla kaikkien kannalta toimivaa.²⁵²

Kuten tutkielmasta on tullut ilmi, ennen liikesalaisuuslakia oikeustila on ollut epäyhtenäistä, sillä liikesalaisuuksien suojasta oli säädetty aiemmin lukuisissa eri aikakausina annetuissa säädöksissä. Näin ollen sääntelyn kokonaiskuvaa ja lakien välisiä rajapintoja oli lähes mahdotonta hahmottaa, sillä terminologia vaihteli eri lakien välillä ja jokaisella säädöksellä oli omanlaisensa tavoitteet ja säädöshistoria. Liikesalaisuuden varsinainen määritelmä löytyi ainoastaan rikoslaista. Lisäksi oikeussuojaa koskeva sääntely sekä rikkomisesta aiheutuvien vahinkojen vahingonkorvaussääntely poikkesivat toisistaan. Työsopimuslain mukainen salassapitovelvollisuus oli vahva, mutta sen sijaan liikesuhteissa salassapitovelvollisuus oli selvästi epäselvempi. Liikesalaisuuksien siviilioikeudellista suojaa koskevat kiellot olivat säilyneet muuttumattomina vuodesta 1979 alkaen SopMenL:ssa, joten on selvää, että sääntelyn täsmentämiselle oli tarvetta myös kansallisella tasolla.²⁵³ Näin ollen on selvää, että ottaen huomioon teknologian parissa tapahtunut kehitys viimeisen 40 vuosikymmenen aikana, oli sääntelyn täsmentämiselle tarvetta myös jo kansallisella tasolla.

---

²⁵¹ Castrén 2006, s. 895.

²⁵² TEM 18/2018, s. 8.

²⁵³ HE 49/2018, s. 33-35.

6.1 Liikesalaisuuksien sääntely muissa Pohjoismaissa

Kansainvälisellä tasolla liikesalaisuuksien suojaa koskevat tärkeimmät kansainväliset sopimukset ovat teollisoikeuden suojelemista koskeva Maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organization, WIPO) hallinnoima Pariisin yleissopimus (SopS 5/1921) vuodelta 1883, sekä vuodelta 1994 peräisin oleva TRIPS-sopimus, jota puolestaan hallinnoi Maailman kauppajärjestö (World Trade Organization, WTO). Pariisin yleissopimuksessa ei nimenomaisesti säännellä liikesalaisuuksista, mutta vilpillistä kilpailua ehkäisevän 10 bis artiklan mukaisesti velvoitteisiin voidaan katsoa lukeutuvan myös velvollisuus suojata liikesalaisuuksia.²⁵⁴

Direktiivin täytäntöönpanon toteutuksen osalta voidaan muihin Pohjoismaihin verrattaessa todeta, että pohjoismaisten lainsäätäjien valinnat vaihtelevat huomattavasti maiden välillä. Esimerkiksi Ruotsissa uuteen lakiin otettu määritelmä "liikesalaisuus" eroaa direktiivissä (ja muissa maissa) olevasta määritelmästä. Lisäksi Tanskassa ja Suomessa näyttää olevan eroja "uskottujen teknisten piirustusten" suojaamisessa. Direktiivin täytäntöönpanon tuloksena on homogeeninen, mutta ei identtinen pohjoismainen oikeudellinen ympäristö.²⁵⁵ EU:n liikesalaisuuksien suojaamista koskevan direktiivin voimaantulon johdosta kaikki Pohjoismaat ovat muuttaneet tai ovat muuttamassa liikesalaisuuksia koskevaa sääntelyään yhteiseksi.²⁵⁶ Tämä tulee olemaan huomattava muutos Pohjoismaisessa sääntelyssä, sillä muilla aloilla (kuten immateriaalioikeudet), Pohjoismailla ei ole yhdenmukaista käytäntöä.²⁵⁷

Ennen direktiivin voimaantuloa Suomi, Tanska ja Norja ovat suojelleet liikesalaisuuksiaan pääasiallisesti markkinakäytäntöä koskevilla laeillaan sekä rikoslaeilla.²⁵⁸ Pohjoismaiden lainsäädännössä ei ollut yhdenmukaista lakisäätteistä määritelmää liikesalaisuudelle.²⁵⁹

---

²⁵⁴ TEM 2/2018, s. 70.

²⁵⁵ Schovsbo & Bruun 2019, s. 1.

²⁵⁶ LSDirektiivi, Suomi, Ruotsi ja Tanska ovat Euroopan unionin jäseniä. Norja ja Islanti puolestaan kuuluvat Euroopan talousalueen jäsenmaihin. SEUT ja EFTA -sopimus velvoittavat kaikki maat panemaan EU:n liikesalaisuuksien suojaamista koskevan direktiivin täytäntöön.

²⁵⁷ Schovsbo & Bruun 2019, s. 1.

²⁵⁸ Tanska: Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven), LBK nr 1052 af 04/07/2016, Lov om markedsføring (Markedsføringsloven), LOV nr 426 af 03/05/2017 ja Norja: Lov om straff, LOV-2005-05-20-28 ja Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. markedsføringsloven, LOV 2009-01-09-2.

²⁵⁹ Schovsbo & Bruun 2019, s. 1. Ks. myös esimerkiksi Tanskan markkinointikäytäntölain 23 §.

Pohjoismaista (ja kaikista EU:n jäsenvaltioista) ainoastaan Ruotsilla on ollut oma erillinen liikesalaisuuksia koskeva laki.²⁶⁰

Ennen liikesalaisuusdirektiiviä EU:n jäsenmaiden liikesalaisuuksia koskeva lainsäädäntö oli myös epäyhtenäistä ja sen nähtiin haittaavan rajat ylittävää toimintaa sekä innovatiivisen tiedon vapaata liikkuvuutta EU:n sisällä. Lainsäädännön yhtenäistämiseksi on pyritty turvaamaan sisämarkkinoiden toimivuutta.²⁶¹ Lisäksi yhtenäisen sääntelyn puuttumisen on nähty vaikuttavan myös rajat ylittävään tutkimustyöhön sekä vähentävän uusien innovaatioiden syntymistä.²⁶² Nyt liikesalaisuuden käsite on yhtenäinen kaikissa EU:n jäsenmaissa, jonka ansiosta rikoslainsäädännössä käytetyt termit ovat myös kansainvälisesti vertailukelpoisia, joka on omiaan helpottamaan kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä. Tämä on yhä enenevässä määrin tärkeää yritystoiminnan kansainvälistyessä.²⁶³

6.2 Johtopäätökset

Tutkielman tarkoituksena oli tarkastella liikesalaisuuslain tuomia muutoksia liikesalaisuuksien oikeudettomaan hankkimiseen, käyttöön ja ilmaisemiseen kohdistuvaan lakisääteiseen suojaan. Tutkielmassa olen syventynyt liikesalaisuuslain taustalla olleeseen liikesalaisuusdirektiiviin, sekä ongelmakohtiin ja ristiriitoihin vanhassa oikeustilassa, joita sääntelyllä on pyritty ratkaisemaan.

Oikeudellisen tarkastelun perusteella voidaan todeta, että liikesalaisuuden tuomat muutokset ovat vastanneet sen taustalla olevaa tarkoitusta, ja sääntelyssä olleet aukkokohdat on pyritty tilkitsemään yhdenmukaistamalla sääntelyä. Voidaan kuitenkin todeta, että sääntelyä ei ole niinkään muutettu, vaan sitä on selvennetty. Vakiintuneet tavat arvioida liikesalaisuuksien sisältöä, niiden oikeudetonta hankkimista, ilmaisua ja käyttöä ovat pysyneet lähes ennallaan, vaikka liikesalaisuuslaki on täsmentänyt sääntelyn sisältöä sekä yhdenmukaistanut sääntelyn siviilioikeudellista ja rikosoikeudellista puolta vastaamaan toisiaan. Tämä tarkoittaa sitä, että myös jatkossa näille liikesalaisuuslakia edeltäneille tulkintatavoille voidaan antaa painoarvoa.

---

²⁶⁰ Lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter

²⁶¹ Bruun 2014, s. 1.

²⁶² Kokko 2017, s. 243.

²⁶³ HE 66/1988 vp, s. 92.

Liikesalaisuuslain merkittävimpinä uudistuksina oikeudettoman hankinnan, käytön ja ilmaisemisen sääntelyssä voidaan nähdä liikesalaisuuksien suojaamisen ja väärinkäytöksistä ilmoittamisen välisen suhteen tarkentaminen, eli niin sanotun whistle blowing -sääntelyn voimaantulo. Lisäksi huomionarvoista on ollut myös automaattisesta salassapitovelvoitteesta säätäminen liikesalaisuuslaissa. Lain 4§ asettaa automaattisen salassapitovelvoitteen. Automaattisesta salassapitovelvollisuudesta ei ole säädetty EU:n liikesalaisuusdirektiivissä, vaan kyseinen säännös on tullut voimaan ainoastaan kansallisella tasolla.

Nykyisin ei tarvitse enää liikesalaisuuden väärinkäytöksen yhteydessä arvioida rikoslain tahallisuuden täyttymistä tai SopMenL:n soveltamisongelmia, sillä liikesalaisuuslaki kohdistuu kaikkiin, niin luonnollisiin- kuin oikeushenkilöihin. Henkilöpiirin laajentuminen siviilioikeudellisella puolella rikoslakia vastaavaksi, on myös yksi huomattavista muutoksista.

Liikesalaisuuslain 4 pykälän 5 momentista löytyy myös yksi merkittävä liikesalaisuuksien suojan uudistus, joka koskee liikesalaisuuden saastumista väärinkäytöksen seurauksena. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta liikesalaisuuslain täsmentäneen ja yhdenmukaistaneen liikesalaisuuksia koskevaa sääntelyä, sekä parantaneen liikesalaisuuksien suojaa kansallisella tasolla.

Kuten liikesalaisuuslain esitöissä on todettu, direktiivin täytäntöönpanon lisäksi liikesalaisuuslain tavoitteena on ollut, ettei liikesalaisuuksien suojan tasoa heikennetä, ja rikosoikeudellisia oikeussuojakeinoja muuteta. Tarkoituksena on ollut myös selkeyttää sääntelyä sekä yhtenäistää terminologiaa.²⁶⁴ Nyt liikesalaisuuslain voimaantulon jälkeen vaikuttaa ainakin toistaiseksi siltä, että näissä tavoitteissa on onnistuttu. Liikesalaisuuslailla on luonnollisesti ollut vaikutusta myös rikoslakiin, sillä liikesalaisuus on määritelty nykyisin liikesalaisuuslaissa ja tähän määritelmään viitataan RL 30 luvussa.

Vaikka nykyisessä liikesalaisuuslaissa onkin erikseen määritelty liikesalaisuus, ei edelleenkään voida yksiselitteisesti todeta, mitä sillä tosiasiallisesti tarkoitetaan, sillä kuten edellä on tullut esiin, liikesalaisuuden käsite on aina suhteellinen ja tilanteesta riippuvainen. Joka tapauksessa tavoite on siltä osin saavutettu, että liikesalaisuuden termi on nyt vakiintunut ja otettu myös rikoslakiin.

---

²⁶⁴ HE 49/2018 vp, s. 53-54.

Kaikkia oikeustilassa vallinneita ongelmia ei ole kuitenkaan onnistuttu ratkaisemaan lain voimaantumisen myötä, joten uudistustarpeita tulee varmasti syntymään tulevaisuudessa. Esimerkkinä tästä voidaan mainita toiminnan oikeudettomuuden arviointi. Aiemmin rikoslain määritelmä oli ristiriidassa SopMenL:n ja työsopimuslain kanssa siitä, mitä voidaan pitää oikeudettomana. Tämä ongelma ei ole edelleenkään poistunut, sillä liikesalaisuuslaissa ja rikoslaissa on molemmissa hieman eri tavoin säädetty siitä, mikä katsotaan oikeudettomaksi. Lisäksi unionin whistle blowing -direktiivin täytäntöönpano kansallisella tasolla tulee mahdollisesti synnyttämään muutostarpeita myös liikesalaisuuslaissa ja erityisesti sen 5§:ssä.

Selvää on, että emme voi vielä varmuudella tietää, vastaako liikesalaisuuslaki direktiivin tarkoitusta, ja kuinka sen soveltaminen käytännössä tulee onnistumaan. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisujen myötä liikesalaisuuslaista saattaa löytyä eroja, ja tällöin sisältö ei vastaa direktiiviä.